

ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอเมืองน่าน
จังหวัดศรีสะเกษ

พระครูบวรสิทธิ์เขมปัตต์

25A5738551

254

ป-ค

2553

Title: ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอเมืองน่าน
น่าน จังหวัดศรีสะเกษ

ห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตรการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๓

ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์

จังหวัดศรีสะเกษ

พระครูบวรสังฆรัตน์

		๐ 254 บ-ค 2553
25A5738551		
Title: ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ		254
ห้องสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ		บ-ค

๒๕.๑.๕๗

เลขทะเบียน	5738551
เลขเรียกหนังสือ	๒๕๕ ๑๕.๑
วันที่	๒๕.๑.๕๗

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พุทธศักราช ๒๕๕๓

สิ่งพิมพ์นี้เป็นสมบัติของห้องสมุด มจร.

ผู้ใดพบอยู่ในที่อื่นไม่สมควร

โปรดนำมาส่งที่แผนกห้องสมุดด้วย ขอขอบคุณ

๑. 15302

**BUDDHIST MONKS' OPINIONS ON ECCLESIASTICAL SUB – DISTRICT
HEADS IN KANTHARAROM DISTRICT, SI SAKET PROVINCE**

PHRAKHRUBOWORNSANKKARATANA

**A THESIS PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E.2553 (2010)**

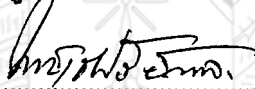
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์
จังหวัดศรีสะเกษ
ชื่อนักศึกษา : พระครูบวรสังฆรัตน์
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : พระราชปริยัติวิมล (ดร.)
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ (ดร.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดดัมพ์พัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.))

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดดัมพ์พัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.))

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(พระราชปริยัติวิมล (ดร.))

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ (ดร.))

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพันธ์ สุวรรณศรี)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title : **Buddhist Monks' Opinions on Ecclesiastical Sub – District Heads in Kanthararom District, Si Saket province**

Student's Name : **Phrakhrubowornsankkaratana**

Department : **Government**

Advisor : **Phrarachapariyattivimol (Dr.)**

Co-Advisor : **Phrakhruwichtpanyaporn (Dr.)**

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaiyajan
.....
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn(Dr.)) **Dean of Graduate School**

Thesis Committee

P. Sampipattanaiyajan
.....
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.)) **Chairman**

P. P. Kemol
.....
(Phrarachapariyattivimol (Dr.)) **Advisor**

Phrakhruwichtpanyaporn
.....
(Phrakhruwichtpanyaporn (Dr.)) **Co-Advisor**

S. Chaimusik
.....
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik) **Member**

S. Suvannasri
.....
(Asst. Prof.Dr. Surapan Suvannasri) **Member**

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
ชื่อนักศึกษา	: พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือบุตร
สาขาวิชา	: รัฐศาสตรการปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: พระราชปริยัติวิมล (คร.)
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์
ปีการศึกษา	: ๒๕๕๒

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด จำนวนพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระภิกษุ (สังกัดมหานิกายและธรรมยุตินิกาย) ในเขต อำเภอกันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ จำนวน ๒๒๖ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .๘๔ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า :

ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านภาวะผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด จำนวนพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดและจำนวนพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนพระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ควรเข้ารับอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีวิทยาการสมัยใหม่ เป็นแบบอย่างที่ดีสมกับฐานะสมณะศักดิ์ นำเอาพรศรัทธา ไม่ถือตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยัน เอาใจใส่ต่องาน เสียสละ มีความรับผิดชอบและควรสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน โรงเรียนในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง

Thesis Title : **Buddhist Monks' Opinions on Ecclesiastical Sub – District Heads in Kanthararom District, Si Saket province**

Student's Name : **Phrakhrubowornsankkaratana**

Department : **Government**

Advisor : **Phrarachapariyattvimol (Dr.)**

Co-Advisor : **Phrakhruwichitpanyaporn (Dr.)**

Academic Year : **B.E. 2552 (2009)**

ABSTRACT

The thesis's objectives were to: 1), explore Buddhist monks' opinions on attributes of Ecclesiastical Sub-district Heads' in Si Saket's Kanthararom district, 2) compare the formers' opinions on those of the latter following the former's differing positions in the monastery, duration of monkhood and educational backgrounds and, 3) study the former's suggestions on the latter's attributes. The sampling group comprised 226 Buddhist monks belonging to both sects with their permanent residence in Si Saket's Kanthararom district. The tool used for conducting the research was the questionnaire endowed with the reliability for the whole issue at 0.84. The statistics utilized for analyzing data included percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test by making use of the ready-made computer programme.

The research's results were found as follows:

Buddhist monks' opinions on attributes of Ecclesiastical Sub-district Heads in Si Saket's Kanthararom district were agreeable to the latter's attributes at the high level. Taking into account a single attribute, the former were agreeable to their attributes in four aspects at the high level. Those aspects in descending order were: dispositions, human relationship, leadership, and knowledge as well as their roles in performing religious burdens respectively.

The comparative results of Buddhist monks' opinions on attributes of Ecclesiastical Sub-district in Si Saket's Kanthararom district following the former's differing positions in the monastery, duration of monkhood and educational backgrounds indicated that Buddhist monks with differing positions in the monastery and duration of monkhood had identical opinions in the overall aspect on attributes of Ecclesiastical Sub-district Heads' in Si Saket's Kanthararom

district; whereas those with differing educational backgrounds expressed diverse opinions in the overall aspect on their attributes as attested by statistical significance at 0.05.

Suggestions on favorable attributes of Ecclesiastical District Chiefs' in Si Saket's Kanthararom district were that they should: be imparted with knowledge of modern, technological sciences, be proper role models highly suitable for their religious titles, respectful, worth having high faith, friendly, generous, hard working, interested in undertaking, sacrificial and answerable, and create good relationship among temples, houses and schools in reinforcing strength communities.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” สำเร็จลงได้เพราะผู้วิจัยได้รับเมตตาอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่านที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ให้กำลังใจและอุปถัมภ์ด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้เปิดสอนหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสได้ศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชปริยัติวิมล อาจารย์ที่ปรึกษาและพระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่เมตตาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนถึงแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนถึงแนะแนวทางในการทำการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณ เจ้าคณะตำบลขุน เจ้าคณะตำบลโนนสัง เจ้าคณะตำบลจาน เจ้าคณะตำบลผักแพว เจ้าคณะตำบลคำเนียม เจ้าคณะตำบลยาง เจ้าคณะตำบลละทาย เจ้าคณะตำบลเมืองน้อย เจ้าคณะตำบลหนองบัว เจ้าคณะตำบลอิปาต เจ้าคณะตำบลหนองหัวช้าง เจ้าคณะตำบลบัวน้อย เจ้าคณะตำบลทาม เจ้าคณะตำบลหนองแวง เจ้าคณะตำบลคู เจ้าคณะตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษทุกรูป ที่ได้อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ด้วยดี และขอขอบคุณ พระภิกษุ (สังกัคมหานิกายและธรรมยุตินิกาย) ในเขต อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ช่วยกรุณาตอบแบบสอบถามในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และขอโน้มระลึกถึงพระคุณของบิดามารดา ที่ได้เลี้ยงดูอบรมข้าพเจ้าเป็นอย่างดี ให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน และขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นักศึกษาปริญญาโทรัฐศาสตร์การปกครองทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือข่าย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพประกอบ	ท
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล	๑๔
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ	๒๒
๒.๔ คุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่พึงประสงค์	๓๑
๒.๕ สภาพพื้นที่ศึกษา	๕๕
๒.๖ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๗
๒.๗ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๖๒

บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๖๓
	๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๓
	๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	๖๔
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๕
	๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๖๖
	๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๗
	๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๗
	๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๖๘
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๒
	๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๓
	๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๓
	๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔
	ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๔
	ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ	๗๖
	ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	๘๑
	ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ	๘๕
บทที่ ๕	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๐๑
	๕.๑ สรุปผล	๑๐๒
	๕.๒ อภิปรายผล	๑๐๔
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๑
	๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๑๑
	๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๑๑๒
	บรรณานุกรม	๑๑๓

ภาคผนวก	๑๑๕
ภาคผนวก ก ราชานามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๑๒๐
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๑๒๒
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	๑๒๖
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	๑๔๓
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๐

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่	๓.๑ แสดงรายชื่อหมู่บ้าน จำนวนประชากร และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	๖๔
ตารางที่	๔.๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งในวัด	๗๔
ตารางที่	๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำนวนพรรษา	๗๕
ตารางที่	๔.๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	๗๕
ตารางที่	๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและรายด้าน	๗๖
ตารางที่	๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ โดยรวมและรายข้อ	๗๗
ตารางที่	๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม โดยรวมและรายข้อ	๗๘
ตารางที่	๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ โดยรวมและรายข้อ	๗๙
ตารางที่	๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมและรายข้อ	๘๐
ตารางที่	๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามตำแหน่งในวัด	๘๑

ตารางที่ ๔.๓๒	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๓
ตารางที่ ๔.๓๓	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มี ต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๓
ตารางที่ ๔.๓๔	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๔
ตารางที่ ๔.๓๕	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มี ต่อคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๔
ตารางที่ ๔.๓๖	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มี ต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่	๕๕
ตารางที่ ๔.๓๗	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๖
ตารางที่ ๔.๓๘	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๖
ตารางที่ ๔.๓๙	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่	๕๗
ตารางที่ ๔.๔๐	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา	๕๘

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มี ต่อเจ้าคณะตำบล
อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ จำแนกตามระดับ
การศึกษา

๕๘

ตารางที่ ๔.๔๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์
จังหวัดศรีสะเกษ

๕๙

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบที่ ๒.๑ ความสำคัญของผู้บริหารในการใช้ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์	๕๔
ภาพประกอบที่ ๒.๒ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๖๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสมัยพุทธกาล ครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศศาสนาที่ชมพูทวีปหรือประเทศอินเดีย พระองค์และพระสาวกได้จาริกไปในชุมชนต่าง ๆ เพื่อแสดงธรรมแก่ประชาชนทุกชั้นวรรณะ โดยบทบาทหลักของพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชนในสมัยนั้น ได้แก่ การสอนศีลธรรมและการพัฒนาจิตใจ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงจุดหมายสูงสุดของศาสนา คือ พระนิพพาน เนื่องจากประชาชนในสมัยนั้น คาดหวังบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครู ผู้ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นผู้นำจิตใจของตนไปสู่ความหลุดพ้น พระสงฆ์มีหน้าที่ต่อชาวบ้านในด้านการสงเคราะห์ทางธรรม เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้านเป็น กัลยาณมิตรของชาวบ้าน หน้าที่ดังกล่าวนี้จัดได้ว่าเป็นหน้าที่ในด้านการอบรมสั่งสอนโดยตรง เป็น พุทธประสงค์ที่จะให้ภิกษุได้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านแนะนำชาวบ้านให้มีศีลธรรม ตั้งอยู่ใน คุณธรรมอันดีของพระศาสนาตามความเป็นจริง พระพุทธศาสนาจะมีความหมายก็ต่อเมื่อมี ประโยชน์ที่แท้จริงต่อสังคม ถ้าพุทธศาสนาไม่มีประโยชน์ที่แท้จริงต่อสังคมแล้วพุทธศาสนาก็จะ เสื่อม การที่พุทธศาสนาจะมีประโยชน์ต่อสังคมก็ต่อเมื่อพุทธบริษัท มีพระสงฆ์ เป็นคน รู้เท่าทัน สังคม การรู้เท่าทันเกิดจากการเรียนรู้ การเรียนรู้ทำให้เกิดปัญญา ปัญญาทำให้รู้ความจริง การรู้ความ จริง ทำให้รู้ความถูกต้อง การรู้ความถูกต้องทำให้ปฏิบัติถูกต้อง การปฏิบัติถูกต้องทำให้เจริญ ใน สังคมไทยปัจจุบัน พระสงฆ์ยังคงมีประโยชน์เป็นพิเศษสำหรับชุมชน ถ้าหากดำเนินการให้ดี พระสงฆ์จะเป็นผู้สามารถที่จะนำชนบทไปสู่ความเจริญได้ โดยวิถีทางที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ ถ้ามองตามโครงสร้างของสังคมไทยจะเห็นว่าในแต่ละชุมชนจะมีสถาบันสงฆ์หรือมีวัดอยู่คู่กับ ชุมชนมาช้านาน พระพุทธศาสนามีอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ทั้งด้าน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเชื่อ ทศนคติ ฉะนั้นคนไทยที่นับถือพุทธศาสนาจึงให้ความเคารพกับพระสงฆ์ เชื่อคำแนะนำของพระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ทรงศีล^๑

^๑น้อย ทยากราม และสุบรรณ จันทบุตร, การบริหารและการจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธา, ๒๕๕๕), หน้า ๖๖.

เจ้าคณะตำบลก็คือพระชั้นปกครอง เป็นเจ้าอาวาส/หัวหน้าของพระในวัด เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการสั่งสอนอบรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชน ฉะนั้น เจ้าคณะตำบลจึงควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมในการบริหารจัดการกิจการของวัด และมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายกฎหมายตราสามศก ขอบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษาการศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี ระเบียบอริการณ วิจัยการลงนิตกรรม วิจัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าอาวาส แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือผู้อยู่ในเขตปกครองของตนและชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย และตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^๒

เจ้าคณะตำบลซึ่งถือว่าเป็นผู้บริหารงานการคณะสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ต้องเป็นผู้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม กล่าวคือ มีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการ มีความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกภายใต้กรอบพระธรรมวินัย และจริยวัตรอันงดงาม ตามกรอบที่ตั้งไว้ ๔ ด้าน คือ ภาวะผู้นำ ความรู้ การศึกษาอบรม ข้อวัตรปฏิบัติ มนุษยสัมพันธ์ และเป็นผู้มีข้อควรปฏิบัติอันภิกษุจะต้องประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน ชี้แนะแนวทางให้สงฆ์สาวกได้ปฏิบัติตามเพื่อความสวยงามของหมู่คณะ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น เพื่อเป็นเนติแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไปหรือพระภิกษุสามเณรที่บวชเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาแล้ว จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นการฝึกค้ำกาย วาจา ใจ ของตน ให้เป็นคนมีระเบียบวินัย เหมือนนายช่างมาลาการ ที่ร้อยดอกไม้หลายหลากสี ให้เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดเป็นพวงดอกไม้ที่สวยงามเกิดเป็นพานพุ่มที่สวยงามสดใสเจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของมหาสาธุชน ได้ตลอดกาลนาน^๓

อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย ๑ เทศบาล และ ๑๖ ตำบล ได้แก่ ตำบลคูน ตำบลโนนสัง ตำบลจาน ตำบลผักแพว ตำบลคำเนียม ตำบลยาง ตำบลละทาย ตำบลเมืองน้อย ตำบลหนองบัว ตำบลอีปาด ตำบลหนองหัวช้าง ตำบลบัวน้อย ตำบลทาม ตำบลหนองแวง ตำบลคู ตำบลหนองแก้ว ซึ่งมีพระภิกษุสงฆ์ทั้งธรรมยุติกนิกายและมหานิกาย จำนวน ๕๕๐ รูป ปัญหาหนึ่งที่

^๒ ทวี พลรัตน์, คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๓.

^๓ เรื่องเดียวกัน.

มักจะพบว่า เจ้าคณะตำบลเป็นผู้ที่มีอายุมากและจำนวนพรรษามากแล้ว ทำให้การบริหารกิจการของคณะสงฆ์ขาดความคล่องตัว และยิ่งความรู้ความสามารถในการบริหารกิจการของวัด ขาดความเป็นผู้นำของชุมชนที่แท้จริง ซึ่งวัดเป็นองค์กรทางศาสนาที่เป็นพื้นฐานของสังคม ที่ทำหน้าที่ในการวางรากฐานความเจริญให้แก่สังคม ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่สังคม ช่วยลด และขจัดปัญหาสังคม ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการควบคุมทางสังคมหรือกล่าวได้ว่า ศาสนาเป็นวัฒนธรรมที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต และเป็นเอกลักษณ์สังคมที่จะพบได้จากการแสดงออกทางศิลปะ วรรณคดี คติธรรม ประเพณี เป็นต้น

จากหลักการและเหตุผลในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาถึงความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลนำมาปรับปรุงการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ การบริหารกิจการของวัด เพื่อให้ได้เจ้าคณะตำบลที่คุณสมบัติตรงตามพุทธประสงค์ที่จะให้ภิกษุได้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านแนะนำชาวบ้านให้มีศีลธรรม ตั้งอยู่ในคุณธรรมอันดีของพระศาสนาตามความเป็นจริง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
- ๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

- ๑.๓.๑ พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน
- ๑.๓.๒ พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน
- ๑.๓.๓ พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ พระภิกษุ (สังกัดมหานิกายและธรรมยุตินิกาย) ในเขต อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๕๕๐ รูป

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ใน ๔ ด้าน ได้แก่

- ๑) ภาวะผู้นำ
- ๒) ความรู้ การศึกษาอบรม
- ๓) ข้อวัตรปฏิบัติ
- ๔) มนุษยสัมพันธ์

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ พื้นที่เขตการปกครองสงฆ์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๕.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน

๑.๕.๓ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑.๕.๔ ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสนเทศแก่เจ้าคณะตำบลในการพัฒนา ศักยภาพการบริหารพระภิกษุ รวมทั้งพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบแบบแผนยิ่งขึ้น

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และทัศนคติที่มีต่อเจ้าคณะตำบล ในด้านความมีภาวะผู้นำ มีความรอบรู้ มีการศึกษาดี มีข้อวัตรปฏิบัติที่ดีและมีหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ภายในตำบลที่รับผิดชอบ

ความคิดเห็นของพระภิกษุ หมายถึง ความรู้สึกของพระภิกษุที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และทัศนคติที่มีต่อเจ้าคณะตำบลในความเป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีความรอบรู้ มีการศึกษาดี มีข้อวัตรปฏิบัติที่ดี และมีหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ภายในตำบลที่รับผิดชอบของแต่ละตำบล และการบริหารจัดการปกครองพระภิกษุ สามเณร ที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน จำแนกออกเป็น ๔ ด้าน คือ

๑) **ด้านภาวะผู้นำ** หมายถึง การใช้อิทธิพลต่อพระสงฆ์ ในการสร้างสรรค์หรือปลุกฝังความร่วมมือ ร่วมใจให้เกิดขึ้นในพระภิกษุและพระพุทธศาสนาให้เป็นไปในทิศทางที่เจ้าคณะตำบลต้องการ

๒) **ด้านความรู้ การศึกษาอบรม** หมายถึง ความรอบรู้ในพระพุทธศาสนา พระธรรมวินัย อรรถาธิบายที่ ตลอดจนกฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การใช้เทคโนโลยีการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมอันสมควรแก่ตำแหน่งและให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

๓) **ด้านข้อวัตรปฏิบัติ** หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติตามหลักกิจวัตร (กิจอันควรทำ) จริยวัตร (มารยาทอันควรประพฤติ) และวิธีวัตร (แบบอย่างที่ดี) ตามกรอบของพระธรรมวินัยและแบบธรรมเนียมประเพณี

๔) **ด้านมนุษยสัมพันธ์** หมายถึง การสื่อสารที่เหมาะสมกับบุคคลทั่วไปและพระภิกษุพุดจาและวางตนได้เหมาะสมตามสถานภาพ ช่วยเหลือแนะนำผู้อื่นเสมอ สามารถประสานงานกับพระภิกษุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยเหลือและสงเคราะห์ตามกำลังความสามารถมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง

พระภิกษุ หมายถึง พระที่จำพรรษาในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ สาวกของพระพุทธเจ้า ผู้ซึ่งฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วเลื่อมใส ต้องการจะได้บรรลุธรรมตามพระพุทธเจ้าสั่งสอนไว้ ปฏิบัติตามธรรมและวินัยที่กำหนดไว้เฉพาะสำหรับพระภิกษุ ๒๒๗ ข้อ ผู้ที่จะบวชเป็นพระภิกษุได้นั้น ต้องมีอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป

เจ้าคณะตำบล หมายถึง พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้งจากพระภิกษุให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลตามพระราชบัญญัติการปกครองพระภิกษุ พ.ศ. ๒๕๐๕

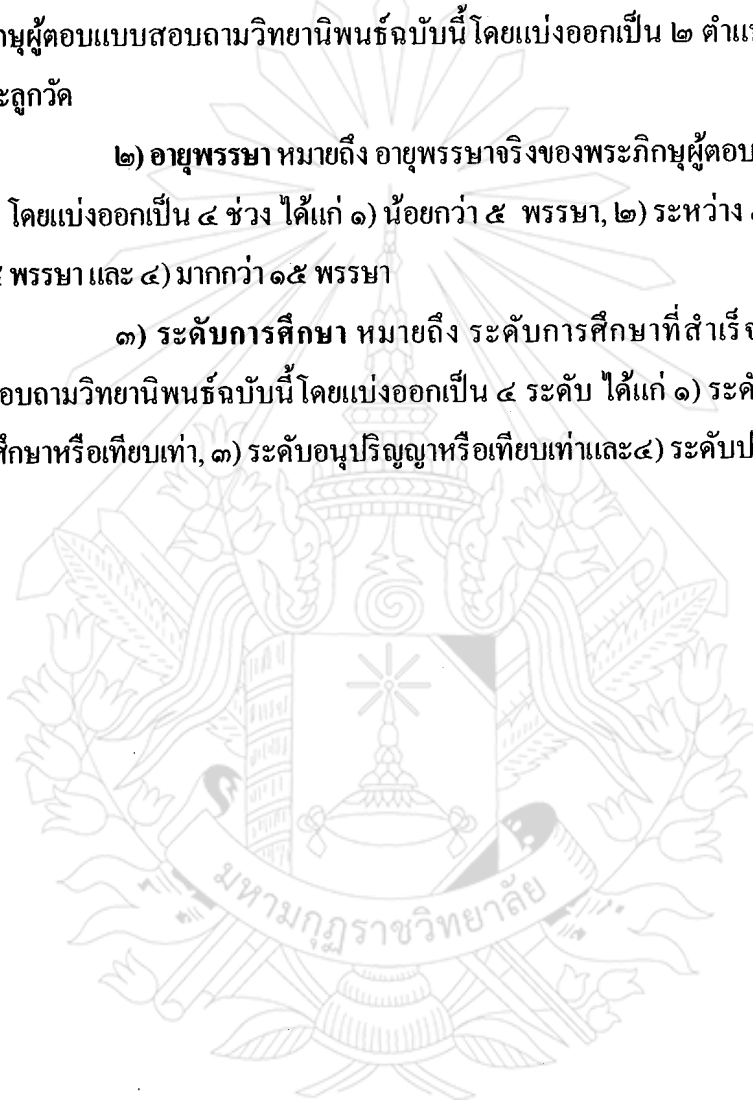
พระอุปฌาย์ หมายถึง พระภิกษุผู้ได้รับแต่งตั้ง ให้มีหน้าที่เป็นประธานและรับผิดชอบในการให้บรรพชาอุปสมบทตามบทบัญญัติแห่งกฎมหาเถรสมาคม ซึ่งก็คือ “เจ้าคณะตำบล”

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของพระภิกษุผู้ตอบแบบสอบถาม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ประกอบด้วย ตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา

๑) **ตำแหน่งในวัด** หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานด้านตำแหน่งในวัดที่สังกัดของพระภิกษุผู้ตอบแบบสอบถามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ตำแหน่ง คือ ๑) เจ้าอาวาสและ ๒) พระลูกวัด

๒) **อายุพรรษา** หมายถึง อายุพรรษาจริงของพระภิกษุผู้ตอบแบบสอบถามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ช่วง ได้แก่ ๑) น้อยกว่า ๕ พรรษา, ๒) ระหว่าง ๕-๑๐ พรรษา, ๓) ระหว่าง ๑๑-๑๕ พรรษา และ ๔) มากกว่า ๑๕ พรรษา

๓) **ระดับการศึกษา** หมายถึง ระดับการศึกษาที่สำเร็จจริงของพระภิกษุผู้ตอบแบบสอบถามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ๑) ระดับประถมศึกษา, ๒) ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า, ๓) ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าและ ๔) ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจัดแบ่งเนื้อหา ตามประเด็นหัวข้อ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ
- ๒.๔ คุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่พึงประสงค์
- ๒.๕ สภาพพื้นที่ศึกษา
- ๒.๖ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๑.๑ ความหมายของความคิดเห็น

สุพัตรา สุภาพ กล่าวไว้ว่า “ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะการพูดหรือการเรียน ซึ่งในการแสดงออกนั้นจะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล ก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นก็ได้”^๑

เรืองเวทย์ แสงรัตนนา ได้ให้ความหมายของ ความคิดเห็นว่า “เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นบุคคล กลุ่มคน หรือสถานการณ์ เป็นต้น ความคิดเห็นอาจจะเป็นไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งนั้นก็ได้”^๒

^๑สุพัตรา สุภาพ, ปัญหาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕), หน้า ๑๓๒.

^๒เรืองเวทย์ แสงรัตนนา, “ความคิดเห็นและความสนใจของนักเรียนเตรียมทหาร เกี่ยวกับอัตราการเพิ่มประชากรของประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๒๒, หน้า ๒๐.

สงวน สิทธิเลิศอรุณ กล่าวว่าความคิดเห็น คือ “การแสดงออกซึ่งวิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะความคิดเห็นของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (Fact) และทัศนคติ (Attitude) ของบุคคล ในขณะที่ทัศนคติแสดงความรู้สึกทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งอาจสรุปความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ดังนี้”^๓

พจนานุกรมสังคัมภีทยา ราชบัณฑิตยสถาน ได้บัญญัติคำว่า “ความคิดเห็นซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

๑) ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

๒) ทัศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

๓) คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษาว่า ความคิดเห็น มีความหมายใกล้เคียงกับคำ ว่า ทัศนคติ ซึ่งมีคำ อธิบายไว้ว่า คือ แนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มาและกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสันนิษฐาน หรือเป็นปฏิบัติต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคนแสดงออกถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับความรู้สึกภายในของตน และการแสดงความคิดเห็นนี้ อาจจะได้รับการยอมรับจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้”^๔

ชาติชาย โทณูสินธิติ ให้ความหมายว่า “ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเป็นการประเมินผล (Evaluation) สิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อม (Circumstances) ต่าง ๆ หรือเป็นการแสดงออกถึงการลงความเห็นของบุคคลหนึ่งในข้อเท็จจริง”^๕

สมยศ อักษร ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ ดังนี้ พจนานุกรมศัพท์สังคัมภีทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า “ความคิดเห็นเป็นข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญา ความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม และอีกความหมายหนึ่ง คือ ทัศนคติ หรือประมาณการเกี่ยวกับปัญหา หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง”^๖

^๓สงวน สิทธิเลิศอรุณ, จิตวิทยาสังคัม, (กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๕๒-๕๓.

^๔ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมสังคัมภีทยา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๔๖.

^๕ชาติชาย โทณูสินธิติ, จิตวิทยาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๑๐.

^๖สมยศ อักษร, จิตวิทยาสังคัม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๔๖, หน้า ๑๒.

พจนานุกรมเว็บสเตอร์ (Webster) ได้สรุปไว้ว่า ความคิดเห็น ไว้ว่า “เป็นความเชื่อที่ไม่ตั้งอยู่บนความแน่นอน หรือความรู้ที่แท้จริง แต่ตั้งอยู่ที่จิตใจ ความคิดเห็น และการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่น่าจะเป็นจริง หรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้”^๑

เฉลิมพล พลวัน กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีผลมาจากความเชื่อ ความคิด และทัศนคติ ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจแสดงออกมการลงความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่ง ไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่าง ๆ นั้นประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๆ คือ ความรู้ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม^๒

สงวน สิทธิเลิศอรุณ กล่าวว่า “ความคิดเห็นของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติประจำตัวของบุคคลอีกด้วย ซึ่งคุณสมบัติประจำ ตัวบางอย่าง เช่น พื้นความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน และการติดต่อกันระหว่างบุคคล นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลและกลุ่มมีความคิดเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานความรู้อันเป็นกระบวนการสังคมที่ได้รับจากการศึกษามาเป็นเวลานานหลายปี จะเป็นรากฐานในการก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ”^๓

บุญเรียง ขจรศิลป์ กล่าวว่า “ความคิดเห็น เป็นการแสดงความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลแต่ละคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งนั้นอาจเป็นบุคคล กลุ่มคน หรือสถานการณ์ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ จากการใช้สติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจเป็นการพูดหรือเขียน อาจถูกต้องและได้รับการยอมรับหรือไม่ก็ได้ ความคิดเห็นจึงไม่ถาวร และมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา สถานการณ์ หรือมีข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นมา”^๔

ชาญชัย เทียนชัย ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีผลมาจากความเชื่อ ความคิด และทัศนคติ ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม เป็น

^๑ Webster, Webster' New York Dictionary, อ้างใน สวัสดิ์ นาสมพันธ์, ความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการปฏิบัติงานจำเนกลักษณะผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น”, สารนิพนธ์ศาสน ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐, หน้า ๖.

^๒เฉลิมพล พลวัน, “ความคิดเห็นของข้าราชการที่มีต่อโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ : ศึกษากรณีเฉพาะข้าราชการจังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๒๗, หน้า ๑๒.

^๓สงวน สิทธิเลิศอรุณ, จิตวิทยาสังคม, อ้างแล้ว, หน้า ๕.

^๔บุญเรียง ขจรศิลป์, วิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๕.

เครื่องช่วยในการพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจแสดงออกมา การแสดงความคิดเห็นอาจจะเป็นไปทางเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในสิ่งนั้น ก็ได้และปัจจัยที่มี ผลต่อความคิดเห็นต่าง ๆ นั้นประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๆ คือ ภูมิหลัง ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมจากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของความคิดเห็น สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล การเล็งดู พื้นความรู้ ประสบการณ์ การทำงาน และการติดต่อระหว่างบุคคลอื่น เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้แต่ละบุคคลมีความคิดเห็นเป็นของตนเองซึ่งอาจสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผู้อื่น สถานการณ์ที่แตกต่างออกไปของแต่ละบุคคลย่อมมีผลกระทบต่อความคิดเห็นของบุคคล นั้น ๆ ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปโดยปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อม และเวลา ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลจะส่งผลต่อการประเมินสถานการณ์ของบุคคล นั้น ๆ และการแสดงออกต่อเหตุการณ์นั้น ความคิดเห็นจึงเปรียบเสมือนความเชื่อ ความนึกคิดของแต่ละบุคคลซึ่งมีขอบข่ายกว้างกว่าความรู้เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้า แต่ความคิดเห็นเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในทุก ๆ ด้านของแต่ละบุคคล โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาเมื่อเวลาผ่านไป หรือบุคคลนั้นมีประสบการณ์ในชีวิตมากขึ้น นอกจากนี้ความคิดเห็นยังอาจไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยหลักฐาน หากแต่เป็นการนำประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้อ้างอิง^{๑๑}

๒.๑.๒) ความสำคัญของความคิดเห็น

เบสท์ (Best) กล่าวว่า ในการศึกษาถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ส่วนมากจะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด ได้แก่ การซักถาม สอบถาม บันทึกไว้ และรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ซึ่ง Best ได้เสนอแนะว่า...วิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นก็คือ การแสดงให้เห็นถึงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ เพราะจะทำให้เห็นว่า ความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นใด และจะได้สามารถทำตามข้อคิดเห็นที่ตัวออกมาได้ จะทำให้ผู้บริหารเห็นสมควรหรือไม่ ในอันที่จะดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป...^{๑๒}

๒.๑.๓) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

การแสดงออกในด้านความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือสิ่งเดียวกัน จึงไม่จำเป็นต้องคล้ายคลึงหรือเหมือนกันเสมอไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่

^{๑๑}ชาญชัย เทียนชัย, จิตวิทยาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑), หน้า ๒๘.

^{๑๒}John W. Best., *Research in Education*, อ้างใน จำรอง เงินดี, *จิตวิทยาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : ภาคจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๕.

ได้รับอิทธิพลต่อการแสดงออกของความคิดเห็นในสิ่งนั้น ๆ ปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ได้มีผู้เสนอแนวคิดเอาไว้สรุปได้ดังนี้

บุญเรียง ขจรศิลป์ อ้างจาก ฟอสเตอร์ (Foster) อธิบายว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นด้วยกัน ๒ ประการ คือ

๑) ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของต่อบุคคล หมู่คณะ เรื่องราวต่าง ๆ หรือสถานการณ์ ความคิดเห็นเกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็นคุ้นเคย อาจถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรงและการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปถ่าย หรืออ่านจากหนังสือพิมพ์ โดยไม่ได้พบเห็นของจริงถือเป็นประสบการณ์อ้อม

๒) ค่านิยมและการตัดสินค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มจึงมีความคิดเห็นต่อสิ่งเดียวกันต่างกัน^{๑๑}

ออสแคมป์ (Oskamp) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งประกอบด้วย

๑) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย เป็นปัจจัยที่มักจะไม่มีผลพุดถึงมากนัก ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางพันธุกรรมจะมีผลต่อความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะทำให้มีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้

๒) ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ การที่บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือได้พบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ

๓) อิทธิพลจากครอบครัว เป็นปัจจัยที่บุคคลได้รับจากการเลี้ยงดูอบรมของพ่อแม่และครอบครัว ทำให้เด็กได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ

๔) เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากเพราะบุคคลต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นเจตคติและความคิดเห็นต่าง ๆ ของกลุ่ม จะได้รับการถ่ายทอดสู่ตัวบุคคล

๕) สื่อมวลชน เป็น การที่บุคคลได้รับ ข่าวสาร ความคิดเห็น หรือเจตคติต่าง ๆ จากสื่อต่างต่าง ๆ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็น ความรู้สึกเป็นไปตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับ^{๑๒}

^{๑๑}บุญเรียง ขจรศิลป์, วิจัยทางการศึกษา, อ้างแล้ว, หน้า ๓๔.

^{๑๒}Oskamp, S., *Attides and Opinions*, อ้างใน สงวน สิทธิเลิศอรุณ, *จิตวิทยาสังคม*, อ้างแล้ว, หน้า ๑๕.

กาญจนา เคนทวย ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดเจตคติหรือความคิดเห็นไว้ ๒ ประการ คือ

๑) ประสบการณ์ ความคิดเห็นหรือเจตคติจะเกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็นคุ้นเคย หรือได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ

๒) ระบบค่านิยม เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมแตกต่างกัน ดังนั้นจึงอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน^๕

สงวน สิทธิลิขสิทธิ์ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไป คือ

๑) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

๑.๑) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพของสมอง

๑.๒) ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นและการศึกษา ทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้นและคนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

๑.๓) ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้กลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

๑.๔) ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

๒) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

๒.๑) สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

๒.๒) กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่ม ใดหรือ สังคมใด ก็จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

๒.๓) ข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ทั้งนี้ เพราะข้อเท็จจริงที่บุคคลได้รับแตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันจากแนวคิด

^๕กาญจนา เคนทวย, “ประสิทธิภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนอำเภอและกิ่งอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๕, หน้า ๕.

ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าแต่ละบุคคลได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นไปในทำนองเดียวกัน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความคิดเห็นของบุคคลแตกต่างกันออกไป เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมจะได้รับมาในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งบุคคลอาจมีความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไปได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆของแต่ละบุคคลไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างๆข้อเท็จจริง การติดต่อสัมพันธ์ และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นเป็นอยู่หรือได้ประสบมา ซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้นได้^{๑๖}

๒.๑.๔) การวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็นของบุคคลสามารถวัดได้หลายวิธี วิธีที่ใช้กันทั่วไป คือ การใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ Best ได้เสนอแนะว่า วิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะบอกความคิดเห็น คือ การแสดงด้วยร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ เพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะได้ทำตามข้อคิดเห็นเหล่านั้นได้

ชาติชาย โทณสินธิติ ได้ให้ความเห็นว่า การวัดความคิดเห็นจากการตรวจเอกสารเกี่ยวกับความคิดเห็น สรุปได้ว่า ความคิดเห็น กับเจตคติเป็นสิ่งที่คล้ายกันหรือคล้ายตากัน เพราะความคิดเห็น คือ การแสดงออกของเจตคติ ดังนั้นการวัดเจตคติก็สามารถใช้วัดความคิดเห็นได้เช่นเดียวกัน^{๑๗}

สรุปได้ว่าการที่เราทราบถึงความคิดเห็น ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเราต้องมีเครื่องมือวัดที่เชื่อถือได้ เนื่องจากความคิดเห็นของบุคคล เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติ ดังนั้นการวัดความคิดเห็นจึงเป็นการวัดทัศนคตินั้นเอง เครื่องมือในการวัดทัศนคตินั้นมีอยู่หลายแบบแต่แบบที่นิยมใช้กัน คือ แบบของ Likert Scale กล่าวคือ ซึ่งแบ่งน้ำหนักของความคิดเห็นออกเป็น ๕ ระดับได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่งเห็นด้วย

^{๑๖} สงวน สิทธิเลิศอรุณ, จิตวิทยาสังคม, อ่างแก้ว, หน้า ๑๒ - ๑๓.

^{๑๗} ชาติชาย โทณสินธิติ, จิตวิทยาการศึกษา, อ่างแก้ว, หน้า ๑๑.

๒.๒ บทบาทหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล

๒.๒.๑) ความหมายของบทบาท

คำว่า “บทบาท” เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำตามหน้าที่ ตำแหน่ง และสถานภาพในสังคม ตามที่นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา และนักวิชาการทั้งหลายได้ให้ความหมาย ดังกล่าวข้างต้น แตกต่างกันไปตามมุมมองต่าง ๆ ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช ได้ให้ความหมายของ บทบาทไว้ว่า “บทบาท หมายถึง ความคาดหวังว่าผู้สวมสถานะหรือผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่ง ๆ จะมีพฤติกรรมอย่างไร และบทบาทนี้อาจจะเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือมิได้เขียนไว้ก็ได้ แต่บทบาทหนึ่ง ๆ มักจะสอดคล้องไปกับตำแหน่งหนึ่ง ๆ เช่น คนส่วนใหญ่คาดหวังว่าผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ต้องทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ต้องยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นต้น”^{๑๔}

งามพิศ สัตย์สงวน กล่าวว่า บทบาท หมายถึง “พฤติกรรมที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ จะปฏิบัติอย่างไร เพื่อทำหน้าที่ให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูลูก ส่งเสียให้เล่าเรียน อบรมสั่งสอนให้มีความรู้ความเอ็นดู เป็นต้น”^{๑๕}

ชูดา จิตพิทักษ์ ได้กล่าวไว้ว่า โดยทั่วไปในบทบาทอาจพิจารณาได้ ๒ ความหมาย ดังนี้

๑) ความหมายแรกพิจารณาในด้าน โครงสร้างทางสังคม บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่เรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะ โดยสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ซึ่งลักษณะนี้ บทบาทจะมีความใกล้เคียงกับสถานภาพมากเป็นรูปการที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานภาพ ตำแหน่งฐานะที่เรียกและมีบทบาทตามฐานะนั้น ๆ ด้วย

๒) หมายถึง การแสดงบทบาทหรือการกระทำต่อกัน หรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) เป็นผลเนื่องมาจากการกระทำอย่างมีแบบแผน โดยผ่านการเรียนรู้มาก่อนว่าในสถานการณ์เช่นใด ตนควรจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร ในลักษณะนี้ บทบาทก็คือ ความคาดหวัง

^{๑๔} ปรัชญา เวสารัชช, พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒), หน้า ๗.

^{๑๕} งามพิศ สัตย์สงวน, สังคมและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๖๑-๖๖.

(Expectation) ที่บุคคลอื่นคาดไว้ว่าบุคคลในตำแหน่งหนึ่งควรจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างไร อย่างหนึ่งทางสังคมตามที่บุคคลนั้นดำรงอยู่เสมอ^{๒๐}

โสภา ชูพิกุลชัย ได้ให้ความหมายของ บทบาทไว้ว่า “บทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือ การทำหน้าที่ของบุคคล ซึ่งสมาชิกคนอื่นของสังคมมุ่งหวังให้เขากระทำภายใต้สถานการณ์ทางสังคม อย่างหนึ่ง โดยถือฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน เป็นต้นว่า บทบาทของพ่อแม่ ถูก สามีหรือภรรยา บทบาทนี้ทำให้คนในสังคมสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลอื่น รู้ว่าบุคคลอื่นต้องการอะไรจากตน ทำให้เกิดประโยชน์ในการที่จะทำงานร่วมกันเป็นทีม บุคคลที่ละเมิดกฎ สังคม ก่อให้เกิดปัญหาสังคม บุคคลนั้น ไม่อาจจะอยู่ในสังคมนั้นได้”^{๒๑}

พัทธา สายหู ได้อธิบาย บทบาทหน้าที่ไว้ว่า คือ “สิ่งที่ทำให้เกิดความเป็นบุคคลซึ่ง เปรียบเทียบได้เสมือนบทของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้น เป็นตัวละครอะไร มี บทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร ถ้าแสดงผิดบทบาทหรือไม่สมบทบาทก็อาจถูกเปลี่ยนตัวไม่ให้เห็น ไปเลยในความหมายเช่นนี้ บทบาทก็คือการกระทำต่าง ๆ ที่บทกำหนดให้แสดงต้องทำตราบใดที่ยัง อยู่ในบท นั้น ๆ”^{๒๒}

ประภาส ศิลปรัศมี ได้สรุป บทบาท หมายถึง “แบบแผนของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งดำรงอยู่ ในสังคมโดยแบบแผนดังกล่าว จะสืบเนื่องเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานหรือขนบธรรมเนียมประเพณีทาง สังคมอย่างแนบแน่น ดังนั้นแบบแผนของพฤติกรรมมนุษย์จึงเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและหน้าที่ตาม ตำแหน่งทางสังคมที่สังคมคาดหวังหรือกำหนดไว้นั้นเอง”^{๒๓}

สมบัติ มหารศ และคณะ อ่างจากแนวความคิดของ วิลสัน (Wilson) ให้ความหมายของ บทบาทไว้ว่า บทบาทคือการกระทำการคาดการณ์โดยปกติของคนเรา เมื่อแวดล้อมไปด้วยสังคมในกรณี ต่าง ๆ เช่น ผู้ปกครองแสดงบทบาทของความประพฤดีที่ดีแก่ลูกและคาดหวังจะให้เขาดีต่อไปใน อนาคต บทบาทมีทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทางอ้อมอาจจะเห็นได้จากผู้ปกครองพูดกับ นักดนตรี

^{๒๐} ชูดา จิตพิทักษ์, สังคมวิทยาและวัฒนธรรมไทย, (สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๒๘), หน้า ๖๖.

^{๒๑} โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม ๒๕๔๐, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๕), หน้า ๒๒.

^{๒๒} พัทธา สายหู, กลไกของสังคม, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๖), หน้า ๖๘.

^{๒๓} ประภาส ศิลปรัศมี, “บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของคณะทำงานสนับสนุนการ ปฏิบัติการพัฒนาชุมชนระดับตำบล (คปต.) ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของสภาตำบล”, รายงานการ วิจัย, (กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยและประเมินผลกรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๒๕), หน้า ๑๔.

อาจารย์ วิศวกร เกี่ยวกับลูกของตน บทบาทของนายจ้างที่ต้องการกระทำตามวิถีทางที่เหมาะสมกับลูกจ้าง บทบาทที่นักสื่อสารมวลชนต่อผู้ที่ตนไปสัมภาษณ์ หรือผู้ บริหารของประเทศหรือต่อเพื่อน ๆ ด้วยกัน ซึ่งบทบาทดังกล่าวล้วนแต่หลากหลายในชีวิตของคนเรา หรือสรุปให้สั้นลงก็ คือ บทบาทเป็นพฤติกรรมทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะที่ชนชั้นในสังคม โดยแสดงออกมาเป็นรูปธรรม บทบาทเป็นสิ่งที่เรารู้สึกได้ สังเกตเห็นได้จากชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาได้ ๓ แห่ง ดังนี้

๑) บทบาทที่ถูกกำหนด เป็นบทบาทที่ถูกกำหนดขึ้นซึ่งเกิดจากความคาดหวังของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น บทบาทของตนในขณะที่เป็นวิทยากร เป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นครู เป็นต้น

๒) บทบาทโดยตำแหน่ง เป็นบทบาทที่ตนเองรับรู้จากตำแหน่งของตนในลักษณะที่มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น บทบาทของความเป็นพ่อแม่ บทบาทของผู้นำ บทบาทของลูก เป็นต้น โดยที่ตนเองแสดงบทบาทนั้นต่อบุคคลอื่น

๓) บทบาทที่ปฏิบัติจริง เป็นบทบาทที่บังพฤติกรรมภายนอกที่แน่นอนของบุคคลตามกฎที่คนในสังคมได้สร้างขึ้น เช่น บทบาททางเพศ หญิงต้องทำตนไปในบทบาทของตนอย่างไรเมื่ออยู่ในสภาพที่ต้องเป็นแม่บ้าน บทบาทนี้จะถูกพิจารณาในแง่ของบทบาทที่ถูกกำหนด โดยสังคม และมักถูกกำหนดควบคู่ไปกับสถานภาพของผู้นั้นด้วย^{๒๔}

บรูม และเซลซ์นิก ได้อธิบายว่า “บทบาทบางครั้งก็เรียกว่า บทบาททางสังคมเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งเฉพาะทางสังคม เช่น การเป็นพ่อ เป็นครู เป็นต้น” ความหมายของบทบาทเป็นการกล่าวถึงสิทธิหน้าที่ที่ขึ้นอยู่กับตำแหน่งทางสังคม ซึ่งบอกให้รู้ว่าแต่ละคนควรแสดงบทบาทอะไรบ้างในการเป็นพ่อหรือเป็นครู และเป็นหน้าที่ของเขาที่ต้องแสดงพฤติกรรมตามบทบาทนั้น ๆ และเขาสามารถเรียกร้องหรืออ้างสิทธินั้นได้^{๒๕}

เลวินสัน และดาเนียล เจ โรล ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ ๓ ประการ คือ “บทบาทหมายถึงปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้ามความรับผิดชอบและอื่น ๆ ที่ลักษณะทำนองเดียวกันซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการบ่งชี้ถึงหน้าที่อันควรกระทำ บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับ

^{๒๔} สมบัติ มหารศ และคณะ, “บทบาทของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการส่งเสริมความเป็นมนุษย์”, รายงานการวิจัย, (มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๓๕, หน้า ๑๕.

^{๒๕} Broom and Selznick, *Sociology: A text with Adapted Reading*, อังใน ทับทิม วงศ์ประยูร, มนุษย์กับเศรษฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๒๖.

โครงสร้างทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อคนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั้นเอง”^{๒๖}

นอกจากนี้ สวงวนศรี วิรัชชัย ได้อธิบายไว้ว่า “ถ้าพิจารณาลักษณะของบทบาทที่ปรากฏอยู่ในสังคมให้ลึกซึ้งแล้ว จะพบบทบาทอยู่หลายลักษณะ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑) บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Role) หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่มหรือ องค์กร กำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ เช่น ข้อกำหนดที่ว่าข้าราชการต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบเป็นต้น

๒) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Role) หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของ พฤติกรรมที่ ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ บทบาทที่ผู้รับความคาดหวังนี้มักจะสอดคล้องกับ บทบาทที่กำหนด แต่ในบางครั้งบทบาทที่ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังอาจจะไม่ตรงกับบทบาทที่กำหนดไว้ก็ได้ เพราะคนบางคนอาจมีการคาดหวังมากกว่าหรือน้อยกว่าข้อกำหนดที่ตนได้รับทราบ

๓) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Role) หมายถึง รูปแบบของ พฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิด และเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ เช่น ผู้ บังคับ บัญชาคิดว่าตนมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ไม่ต้องใส่ใจกับปัญหาส่วนตัว ของผู้ใต้บังคับบัญชา คังนั้น บทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่งอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับ บทบาทที่กำหนด และอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับบทบาทที่ถูกคาดหวังก็ได้

๔) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือ แสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของเจ้าตัวผู้อยู่ใน ตำแหน่ง แต่ก็อาจมีกรณีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมการคาดหวังต่อผู้อื่นทั้ง ๆ ที่บทบาทนั้น ไม่ตรงกับ บทบาทตามความคิดของตนก็ได้

๕) บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Role) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบ เกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งโดยธรรมชาติการรับรู้ของคนเราจะมีการเลือกที่จะ รับรู้และอาจมีการรับรู้ที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ด้วย อิทธิพลจากประสบการณ์และ สถานการณ์หลาย ๆ อย่าง^{๒๗}

^{๒๖} Levinson and Daniel J Role, *Personality and Social Struct Ure*, อ้างใน พัทยา สายหู, *กลไกของสังคม*, อ้างแล้ว, หน้า ๑๑.

^{๒๗} สวงวนศรี วิรัชชัย, *จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพรการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

จากความหมายของบทบาทข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมของมนุษย์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม โดยแบบแผนของบทบาทดังกล่าวจะสืบเนื่องและเกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคล ทัศนคติต่อพฤติกรรม บรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณี และแรงกดดันทางสังคม

๒.๒.๒) อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล

เจ้าคณะตำบลมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ในเขตตำบลของตน ดังนี้

๑) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายกฎหมายเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน

๒) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษาการศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี

๓) ระวังข้อวัตร วิณัยการลงนาคกรรม วิณัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินัยชั้นเจ้าอาวาส

๔) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ

๕) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าอาวาสและพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือผู้อยู่ในเขตปกครองของตนและชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย

๖) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน^{๒๔}

พระเทพปริยัติสุธี ได้อธิบายถึงรายละเอียดของอำนาจหน้าที่และบทบาทของเจ้าคณะตำบลดังกล่าวข้างต้น ไว้ดังนี้

๑) อำนาจหน้าที่การดำเนินการปกครองคณะสงฆ์

อำนาจหน้าที่ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์เป็นอำนาจหน้าที่ที่เจ้าคณะตำบลปฏิบัติเองและใช้เองโดยแท้ การปฏิบัติหน้าที่ และการใช้อำนาจในการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อให้การคณะสงฆ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงามนั้น ต้องปฏิบัติตามอันชอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ กล่าวคือต้องให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน หากดำเนินการปกครองไม่เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ เป็นต้น การนั้นย่อมไม่ชอบ กล่าวคือไม่ได้หลักเกณฑ์ หรือวิธีการทั้งสองอย่างการนั้นย่อมใช้ไม่ได้ เช่น ในกรณีที่เจ้าอาวาสไม่มี กำหนดให้เจ้าคณะตำบลแต่งตั้งรองเจ้าอาวาสรักษาการแทนเจ้าอาวาส ถ้ารองเจ้าอาวาสไม่มี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติได้ให้แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาสถ้าผู้ช่วยเจ้าอาวาสไม่มีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน.

บัญญัติไว้เฉพาะในอำนาจหน้าที่เจ้าคณะจังหวัด อำนาจหน้าที่เจ้าคณะอำเภอ และอำนาจหน้าที่เจ้าคณะตำบลเท่านั้น ส่วนอำนาจหน้าที่เจ้าคณะภาคและเจ้าคณะใหญ่หาได้มีบทบัญญัติ ข้อนี้นี้ไม่

วินิจฉัยการลงนิคหกรรม หมายถึง การดำเนินชำระสะสางอนุวาทาธิกรรม ดังกล่าวแล้วจนถึงการตัดสินชี้ขาด ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑ โดยกำหนดให้เจ้าคณะตำบลมีฐานะเป็นผู้พิจารณาเจ้าสังกัด และผู้พิจารณาเจ้าของเขตตามความผิดที่เกิดขึ้น เป็นหัวหน้าคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ผู้พิจารณาชั้นต้นซึ่งมีเจ้าคณะอำเภอเป็นหัวหน้าคณะ ตามแต่ฐานะของจำเลย หรือผู้ตกเป็นจำเลย เจ้าคณะตำบลมีอำนาจสั่งลงนิคหกรรม เมื่อจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหายอมรับข้อกล่าวหา ในชั้นผู้พิจารณามีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นต้น การกำหนดหน้าที่ที่วินิจฉัยการลงนิคหกรรมในข้อนี้จึงสอดคล้องกับที่บัญญัติไว้ในกฎ ๑๑ ทุกประการ

วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งของเจ้าอาวาสหรือคำวินิจฉัยของเจ้าอาวาส หมายถึง การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งของเจ้าอาวาส ตามข้อ ๑๔ แห่งกฎ ๑๑ หรือการชี้ขาด ข้อขัดแย้งอันเกิดแต่การปกครองคณะสงฆ์ หรือการดำเนินกิจการอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา เช่น เจ้าอาวาสสั่งการใด ๆ หรือมีคำวินิจฉัยเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ แต่ผู้อยู่ในบังคับบัญชาอุทธรณ์หรือโต้แย้ง โดยข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายข้อพิจารณาวินิจฉัย ข้อพระธรรมวินัย เจ้าคณะตำบลต้องเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดเรื่องนั้น มิใช่เจ้าอาวาสผู้สั่งการ หรือผู้วินิจฉัยเดิม จะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการเอง ดังเช่นบัญญัติไว้ใน กฎหมายอาญา มาตรา ๑๑ ข้อ ๔๔ ว่า

“ข้อ ๔๔ พระสังฆาธิการต้องเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งโดยชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้น ให้เสนอความเห็นคัดค้าน เป็นลายลักษณ์อักษรภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่ง และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวมานั้นแล้วแต่ผู้สั่งมิได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งนั้นถ้าคำสั่งนั้นไม่ผิดพระวินัย ต้องปฏิบัติตามแล้วรายงานจนถึงผู้สั่ง ในกรณีที่มีการคัดค้านคำสั่งดังกล่าวในวาระแรก ให้ผู้สั่งรายงานพฤติการณ์ทั้งหมดไปยังบังคับบัญชาเหนือตนเพื่อพิจารณาสั่งการ”

๔) อำนาจหน้าที่แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส

การปฏิบัติหน้าที่เจ้าอาวาสในบางคราวอาจมีข้อขัดข้องเกิดขึ้นในเชิงวิชาการเกี่ยวกับ พระธรรมวินัย กฎหมาย กฎหมายอาญา หรือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผน เจ้าอาวาสเรียนข้อขัดข้องนั้น ๆ ต่อเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าอาวาสมีข้อขัดข้องใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ ข้อขัดข้องนั้น ๆ ย่อมเป็นอำนาจหน้าที่เจ้าคณะตำบลที่จะช่วยแก้ไขและการแก้ไขนั้น ต้องให้เป็นไปชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎหมายอาญา เป็นต้น ที่ว่าด้วยการนั้น อำนาจหน้าที่ข้อนี้เป็นทางให้เจ้าคณะตำบลและเจ้าอาวาสได้มีความสมัครสมานสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทางที่ชอบหรือให้มี

การปรึกษาหารือและการประสานงานในหน้าที่อย่างใกล้ชิด และเป็นการอำนวยความสะดวกในการ คณะสงฆ์และการพระศาสนาโดยแท้

๕) อำนาจหน้าที่ควบคุมและบังคับบัญชา

อำนาจหน้าที่ข้อนี้ ได้แก่อำนาจปกครองควบคุมดูแล และสั่งการให้เป็นไปตามอำนาจ หน้าที่ แยกเป็น ๒ คือ

๑) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าอาวาส

เจ้าคณะตำบลจะต้องควบคุมบังคับบัญชาเจ้าอาวาส ทั้งที่เป็นพระอุปัชฌาย์ และยังมีได้เป็นพระอุปัชฌาย์ เพื่อให้การปฏิบัติของเจ้าอาวาสรูปนั้น ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามและ แนะนำชี้แจงหรือสั่งการให้รักษาจริยาพระสังฆาธิการและจริยาพระอุปัชฌาย์ ดังความในกฎ ๒๔ ข้อ ๕๑ และกฎ ๑๗ ข้อ ๓๒ ความว่า

“ข้อ ๕๑ ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นมีหน้าที่ควบคุมดูแล แนะนำ ชี้แจง หรือสั่งการให้ผู้อยู่ในบังคับบัญชาปฏิบัติตามจริยาโดยเคร่งครัด...”

“ข้อ ๓๒ ให้พระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นมีหน้าที่ควบคุม ดูแล แนะนำชี้แจงหรือสั่งพระอุปัชฌาย์ในการบังคับบัญชาของตน ให้ปฏิบัติตามจริยาพระอุปัชฌาย์ โดยเคร่งครัด”

๒) ควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณร

เจ้าคณะตำบลจะต้องควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณร ผู้สังกัดอยู่ในเขต ปกครองของตน และพระภิกษุสามเณรผู้สังกัดอยู่ในตำบลอื่น แต่เข้ามาพำนักอยู่ในเขตปกครองของตน ทั้งนี้เพื่อให้ปฏิบัติตามพระวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม เป็นต้น เพื่อความเรียบร้อยดีงาม แห่งสังฆมณฑล

๖) อำนาจหน้าที่ตรวจการและประชุมชี้แจงแนะนำ

อำนาจหน้าที่เจ้าคณะตำบลข้อสุดท้ายนี้ แยกกล่าวได้ ๒ ประเด็น คือ

๑) ตรวจตราการคณะสงฆ์และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา

๒) ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา

อำนาจหน้าที่ในข้อ ๑) นั้น หมายถึงการพิจารณาการคณะสงฆ์และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ อยู่ในบังคับบัญชาเกี่ยวกับการนั้น ๆ อย่างรอบคอบ ละเอียดถี่ถ้วน เป็นอำนาจหน้าที่สำคัญอย่างยิ่ง ของเจ้าคณะทุกชั้น เพราะการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน การตรวจตราเป็น เหตุให้เจ้าคณะตำบลรู้เหตุผลของการนั้น ๆ อย่างถูกต้องพร้อมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการ การ ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ การควบคุมและส่งเสริมการคณะสงฆ์ การระงับอธิกรณ์ การพิจารณา

วินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยปัญหาอื่น การแก้ไขข้อขัดข้อง การควบคุมบังคับบัญชา จะดำเนินไปได้โดยถูกต้อง สะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม

อำนาจหน้าที่ในข้อ ๒) หมายถึงการชี้แจงแยกแยะหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติ งานในหน้าที่ พร้อมทั้งแนะนำตัวอย่างหรือสาธิตการปฏิบัติในเรื่องนั้น ๑) นับเป็นอำนาจหน้าที่ที่มอบวิชาการและปฏิบัติการ แก่ผู้อยู่ในบังคับบัญชา เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาเป็นไปโดยความเรียบร้อยดีงาม ดังเช่น การกำหนดให้จัดประชุมเจ้าคณะระดับต่าง ๆ และเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ตามมติมหาเถรสมาคมที่ ๔๑๔/๒๕๓๕ ที่เจ้าคณะจังหวัดดำเนิน การอยู่ในขณะนี้ และที่เจ้าคณะภาคร่วมกับเจ้าคณะจังหวัดจะได้ดำเนินการต่อไป^{๒๕}

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ

๒.๓.๑ ความหมายของผู้นำ (Leader)

เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์ กล่าวว่า การเป็นผู้นำหมายถึง กระบวนการใช้ศักยภาพ หรือสมรรถภาพประจำตัวของแต่ละบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้กระทำการตามความมุ่งหมายในแต่ละสถานการณ์และสภาพทางสังคม ทักษะในการเป็นผู้นำโดยทั่วไปแล้ว หมายถึง การที่ผู้นำสามารถใช้อิทธิพลหรืออำนาจต่อบุคคลที่อยู่ใต้บังคับบัญชาต่อกลุ่มต่าง ๆ และต่อบุคคลในสังคมในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในทางปฏิบัติผู้นำจะเป็นศูนย์กลางของกลุ่ม ต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก ชักจูงใจ การริเริ่ม การประนีประนอม และการประสานประโยชน์ พฤติกรรมในหน้าที่ของผู้นำส่วนใหญ่เป็นการวินิจฉัยสั่งการ โดยอาศัยอำนาจอิทธิพลและบารมีเป็นเครื่องมือ ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดพลังกลุ่มช่วยในการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้นำที่มีสมรรถภาพ คือ ผู้นำที่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้ถูกต้องและทันท่วงที^{๒๖}

ปวีตร์ นวะมะรัตน์ กล่าวว่า บุคคลบางประเภทมีลักษณะเป็นผู้นำโดยได้รับพรสวรรค์จากสิ่งที่อยู่เหนือเหตุผล หรือเป็นสมบัติตามธรรมชาติที่เรียกว่า “บารมี” (Charisma) ทำให้ทุกคนเกิด

^{๒๕} พระเทพปริยัติสุธี, คู่มือพระสังฆการี, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๖-๗๒.

^{๒๖} เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์, สังคมวิทยาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๒๘๔.

ความศรัทธาและยอมรับอำนาจความชอบธรรมในการปกครองผู้นำประเภทนี้ต้องอาศัยบุคลิกภาพและความสามารถส่วนตัวสร้างสัมพันธภาพทางจิตใจเพื่อให้ประชาชนทั่วไปยอมรับ^{๑๑}

พัฒนา บุญยรัตพันธุ์ มีความเห็นเกี่ยวกับ “ผู้นำ” คือ บุคคลที่มีบุคลิกภาพดีเด่นมีความสามารถพิเศษในกลุ่มชนบทหรือท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันสมาชิกในกลุ่มมีความผูกพันและยอมรับในกันและกันจะมีสถานการณ์หนึ่งเกิดขึ้น และจะทำให้เกิดผู้นำแบบตามผู้ตาม ซึ่งทำให้ผู้ที่มีบุคลิกภาพดีเด่น มีความรู้ ความสามารถกลายเป็นผู้นำภายในกลุ่มนั้น ลักษณะเช่นนี้เป็นการมองผู้นำในแง่ของสถานการณ์และบุคลิกภาพ^{๑๒}

ธรรมรส โชติคุณุช ให้ความหมายของ ผู้นำว่าเป็นบุคคลซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นมาให้เป็นหัวหน้า มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและอาจชักพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชน ไปในทางดีหรือชั่วได้^{๑๓}

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำ เป็นผู้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นเพื่อให้เกิดความร่วมมือและนำไปสู่เป้าหมายอย่างหนึ่งอย่างใดที่เขาต้องการ สามารถจูงใจบุคคลผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ สามารถดำเนินการและควบคุมสถานการณ์นั้นโดยใช้ขบวนการติดต่อสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒.๓.๒) ความสำคัญของผู้นำ

ทุกองค์การต่างให้ความสำคัญกับผู้นำและภาวะผู้นำอยู่เสมอ เพราะการดำเนินงานขององค์การจะบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ ดังที่ **ธงชัย สันติวงษ์** ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นผู้นำว่า ความเป็นผู้นำเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จในงานด้านต่าง ๆ ขององค์การ ผู้นำที่ไม่มีความสามารถย่อมจะเป็นผู้ที่ทำลายขวัญของคณาต่าง ๆ และจะเป็นผลทำให้การทำงานด้านต่าง ๆ ขาดประสิทธิภาพ แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้นำที่มีความสามารถจะมีผลทำให้เปลี่ยนลักษณะของคณา ให้กลับกลายเป็นกลุ่มที่มีความขยันขันแข็ง

^{๑๑} ปวัตน์ นวะมะรัตน์, การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

^{๑๒} พัฒนา บุญยรัตพันธุ์, การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๔๓.

^{๑๓} ธรรมรส โชติคุณุช, คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : ค่าน สุทธการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๒๒.

และช่วยให้องค์การประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้น ความเป็นผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้องค์การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๔}

รววิทย์ จินดาพล กล่าวถึงความสำคัญของผู้นำที่มีต่อองค์การ ๔ ประการ คือ

๑) การกำหนดทิศทางขององค์การ (Establishing direction) หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการกำหนดทิศทางขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดทิศทางระยะยาว มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และคิดหาทฤษฎีนโยบายเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดผลที่ต้องการ

๒) การรวมใจคน (Aligning people) หมายถึง ความสามารถในการรวมใจคนโดยการสื่อสารทำความเข้าใจในเรื่องทิศทาง ทั้งโดยทฤษฎีและการปฏิบัติ ผลักดันความคิด สร้างสรรค์และความร่วมมือของทีมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานรับรู้ เข้าใจและยอมรับในความถูกต้องของวิสัยทัศน์และทฤษฎีนโยบายที่ผู้นำมีต่อองค์การ

๓) การจูงใจและการสร้างแรงบันดาลใจ (Motivating and inspiring) หมายถึงความสามารถในการกระตุ้น เพื่อเสริมกำลังใจให้ผู้ร่วมงานเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยใช้หลักพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของมนุษย์ สร้างความเปลี่ยนแปลงในลักษณะปลุกเร้าความสนใจ และมีพลังผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่มีประโยชน์อย่างแท้จริง

๔) การสร้างค่านิยมที่เหมาะสม (Value) ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติในค่านิยมที่เหมาะสม ใช้ระบบคุณธรรมเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณค่าของมนุษย์ ใช้หลักธรรมเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติ สร้างจริยธรรมและจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดีต่อองค์การ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สร้างค่านิยมของบุคคลให้ผสมผสานกับเป้าหมายขององค์การ^{๓๕}

จะเห็นได้ว่า ผู้นำมีความสำคัญยิ่งที่จะนำพาองค์การให้ก้าวหน้า ซึ่งจะต้องโน้มน้าวให้บุคคลในองค์การคล้อยตาม เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

๒.๓.๓) ประเภทของผู้นำ

คาร์ณี ประยูรวงศ์ กล่าวว่า ประเภทของผู้นำหรือแบบของผู้นำจะชี้ให้เห็นพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารงานในองค์การ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาและจัดแบ่งประเภทของผู้นำ โดยพิจารณาถึงรายละเอียด ๓ ประการ คือ

^{๓๔} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖), หน้า ๔๑๐.

^{๓๕} รววิทย์ จินดาพล, ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

๑) พิจารณาจากการที่ผู้นำได้มาซึ่งอำนาจ

จากการศึกษาพบว่าในการปกครองบังคับบัญชาชั้นนั้น บางคนประสบความสำเร็จสามารถครองใจ เอาชนะใจคนอื่นจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจที่มาจากตัวบทกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว ยังต้องมีอำนาจอย่างอื่นมาประกอบอีก การศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจผู้นำนี้ Max Weber ได้จำแนกที่มาของอำนาจไว้ ๓ แบบ คือ

๑.๑) ผู้นำตามกฎหมาย (Legal leaders) เป็นผู้นำที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าโดยกฎหมาย ซึ่งมีอำนาจและความรับผิดชอบที่กฎหมายระบุไว้

๑.๒) ผู้นำที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Charismatic leaders) เป็นผู้นำที่ได้อำนาจมาด้วยบารมีของตนเอง

๑.๓) ผู้นำเป็นสัญลักษณ์ (Symbolic leaders) เป็นผู้นำเพราะอยู่ในตำแหน่งที่เป็นที่เคารพอย่างยิ่ง

๒) พิจารณาจากการที่ผู้นำใช้อำนาจ

เป็นการพิจารณาถึงลักษณะของการใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของผู้นำต่อผู้ร่วมงาน การพิจารณาตามแนวนี้ ภิญ โย สาทรร ได้จำแนกไว้ ๒ แบบ คือ

๒.๑) ผู้นำแบบเผด็จการ (The autocratic leader) เป็นผู้นำที่ยึดมั่นในความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ไม่คำนึงถึงคนอื่น เน้นการออกคำสั่ง มุ่งแต่งานโดยไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

๒.๒) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (The democratic leader) เป็นผู้นำที่ใช้อำนาจโดยคำนึงถึงความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

๒.๓) ผู้นำแบบตามสบาย (The laissez-faire or anarchic leader) ผู้นำประเภทนี้ปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานกันตามสบาย มีอิสระในการวินิจฉัยสั่งการ มีการควบคุมตรวจตราน้อย

๓) พิจารณาจากบทบาทที่ผู้นำแสดงออก^{๓๖}

โดยจะพิจารณาจากบทบาทที่ผู้นำแสดงออกในการปกครอง ซึ่งมีผู้ทำการศึกษาได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

มุสสดี ฮัตยมานะ ได้แบ่งประเภทของผู้นำไว้ ๒ แบบ คือ

๑) แบบบิดามารดาปกครองบุตร (Parental Leadership) ผู้นำแบบนี้มักแสดงออกในการปฏิบัติงานแบบรวมอำนาจคล้ายกับผู้นำแบบเผด็จการ แต่อำนาจนั้นมักเป็นไปลักษณะให้ความคุ้มครอง ให้ลูกน้องมีความจงรักภักดี ตนมีอาจอำนาจสั่งการแต่ผู้เดียว ลูกน้องทำตามโดยไม่ได้แย้ง

^{๓๖}คารณิ ประยูรวงศ์, “พฤติกรรมของผู้นำที่เป็นอุปสรรคหรือส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๓๕, หน้า ๔๐.

๒) แบบนักการเมือง (Manipulator Leadership) แบบนี้อาศัยตำแหน่งหน้าที่การงานของบุคคลอื่นมาใช้แอบอ้าง เอาความสำคัญให้ตน เป็นแบบนักการเมืองและบริหารงานแบบการเมือง

๓) แบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert Leadership) ผู้นำแบบนี้เกือบไม่ใช่ผู้นำในความหมายของการเป็นผู้นำในทางการบริหาร เพราะมีหน้าที่ให้คำแนะนำในแบบนักวิชาการหรือที่ปรึกษา ผู้นำแบบนี้มักเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้เฉพาะอย่าง แบบนี้ถ้าได้รับการยกย่องมาก ๆ จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี^{๓๑}

ชูศักดิ์ ชูช่วย ให้ข้อคิดเห็นว่า น่าจะแยกพิจารณาเป็นประเภทใหญ่ ๆ ๒ ประเภท คือ

๑) ผู้นำประเภทนิเสธ (Negative leadership) หมายถึง ผู้นำที่ใช้วิธีการบริหารไปในทางที่ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความเกรงกลัว จำต้องปฏิบัติตามผู้นำ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่เป็นเครื่องมือ ผู้นำประเภทนี้มีลักษณะเป็นเผด็จการหรือรวมอำนาจมากที่สุด

๒) ผู้นำประเภทปฏิฐาน (Positive leadership) หมายถึง ผู้นำที่ใช้วิธีการในการบริหารไปในทางที่ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็น และน้อมนำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบในเหตุผลของการที่จะปฏิบัติงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้นำประเภทนี้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ให้เสรีภาพแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานมากกว่าประเภทแรก^{๓๒}

สมพงษ์ เกษมสิงห์ ได้แบ่งผู้นำในลักษณะที่พิจารณาจากการใช้อำนาจของผู้นำ สถานการณ์ สภาวะแวดล้อม การปฏิบัติงานหรือลักษณะงานของสังคมใน ๔ แบบดังนี้

๑) พิจารณาจากสถานะของผู้นำ คือ พิจารณาถึงข้อความจริงที่ว่าอะไรเป็นเครื่องค้ำจุนให้ผู้บังคับบัญชาเหล่านั้นอยู่ได้ การศึกษาพิจารณาในเรื่องสถานะของผู้นำ โดยแยกพิจารณาเป็นหัวข้อย่อยได้ดังนี้

๑.๑) ผู้นำแบบใช้พระเดช (Regal leaders) หมายถึง ผู้นำที่ได้มาซึ่งอำนาจจากตัวบทกฎหมาย ระเบียบแบบแผนเป็นที่ตั้ง การปฏิบัติงานขาดความยืดหยุ่นในการที่จะประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ ดังนั้นจึงมักจะพิจารณาผู้ใต้บังคับบัญชาไปในทางนิเสธเสมอ

๑.๒) ผู้นำแบบใช้พระคุณ (Charismatic leaders) หมายถึง ผู้นำที่มีอำนาจและศิลปะในการที่จะสามารถจูงใจให้บุคคลทั้งหลายทั้งปวงปฏิบัติตามที่ตนประสงค์ได้โดยเฉพาะ การสนับสนุนแก่ตนเองแม้ตัวผู้นำเองจะมีได้มีอำนาจตามตัวบทกฎหมายก็ตาม หากแต่การปฏิบัติตาม

^{๓๑} ชูศักดิ์ สัตยมานะ, ภาวะผู้นำกับการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๕), หน้า ๒๔.

^{๓๒} ชูศักดิ์ ชูช่วย, คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๒๕-๒๖.

ความประสงค์ของผู้หน้านั้น เกิดจากศรัทธาและภาวะทางใจเป็นสำคัญ ผู้นำแบบนี้มีพฤติกรรมไปในทางอ่อนโยน ละเมียดละไม เห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง

๑.๓) ผู้นำแบบสัญลักษณ์ (Symbolic leader) หมายถึง ผู้นำที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ของผู้อยู่ในฐานะตำแหน่งที่ควรแก่การเคารพนับถือ ตัวอย่างที่ประจักษ์เด่นชัดในเรื่องนี้ได้แก่ องค์พระมหากษัตริย์ซึ่งได้รับการเทิดทูนเคารพสักการะจากปวงชนในฐานะองค์ประมุขของประเทศ

๒) พิจารณาจากลักษณะและวิธีการใช้อำนาจ การศึกษาพิจารณาลักษณะผู้นำแบบนี้ได้รับความนิยมนับแต่หลายมาก ในการพิจารณาอาจแยกลักษณะของผู้นำประเภทนี้ได้ ๓ แบบ คือ

๒.๑) ผู้นำแบบอัตตานิยม (Autocratic leader) ผู้นำแบบนี้เรียกว่าอัตตาริปไตย เป็นผู้นำประเภทที่ถือว่าอำนาจเป็นใหญ่ มีลักษณะถือตัวและเชื่อมั่นในตนเองมากชอบวางท่าใหญ่โต ไม่ค่อยรับฟังหรือให้เกียรติคนอื่น ใช้อำนาจเป็นที่ตั้งมักจะเน้นอยู่ที่สมรรถภาพการทำงาน และต้องการขยายอำนาจของคนออกไปในทุกวิถีทาง ด้วยวิธีการต่าง ๆ เท่าที่จะกระทำได้

๒.๒) ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-Faire leaders) ผู้นำที่ใช้อำนาจแบบนี้ บางทีเรียกว่า Free-rein Leader ผู้นำแบบนี้มักทำหน้าที่คล้ายบารุชไปรษณีย์ การใช้อำนาจควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชามีอยู่น้อย บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาต่างก็มีเสรีในการที่จะวินิจฉัยสั่งการหรือเห็นในเรื่องราวต่าง ๆ เป็นไปตามอัธยาศัย

๒.๓) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leader) ผู้นำแบบนี้เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดในทางปฏิบัติ และอำนาจผลให้การบริหารงานมากที่สุด ผู้นำแบบนี้เรียกว่าเป็นพวกใจกว้าง คือ ถืออำนาจของกลุ่มเหนือกว่าตนเอง จะดำเนินการบริหารงานสิ่งใดก็มักจะกระทำในนามกลุ่ม เพราะต้องการที่จะให้เกิดความร่วมมือร่วมใจจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การบริหารงานจะเน้นหนักไปในทางที่จะให้เกิดความเข้าใจอันดีกันเสียก่อน และมีความต้องการที่จะให้เกิดผลงานจากการที่ตนได้รับความนิยมนยกย่องเป็นสำคัญ เพื่อเป็นเครื่องสนับสนุนลักษณะของการบริหารทั่วไป

๓) พิจารณาจากลักษณะวิธีการทำงาน การศึกษาพิจารณาภาวะผู้นำในลักษณะนี้นับเป็นแบบที่น่าสนใจมากอีกแบบหนึ่ง เพราะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ โดยทั่วไปการศึกษาภาวะผู้นำโดยพิจารณาการทำงานลักษณะนี้แบ่งออกเป็น ๔ แบบ คือ

๓.๑) ผู้นำแบบเจ้าระเบียบ (Regulative leaders) การศึกษาภาวะผู้นำแบบนี้จะประจักษ์ว่า การปฏิบัติงานของผู้นำแบบนี้มักถือระเบียบแบบแผนเป็นสำคัญ ไม่ชอบให้มีเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานของผู้นำแบบนี้มีลักษณะทั่ว ๆ ไป คล้ายกับผู้นำประเภทอัตตานิยม การวินิจฉัยสั่งการมักจะใช้ระเบียบแบบแผนหรือตัวบทกฎหมายเป็นเครื่องมือ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้นำที่ใช้วิธีปฏิบัติงานแบบนี้ต้องการความเป็นระเบียบเป็นสำคัญจะทำอะไรก็ระมัดระวังและยึดระเบียบไว้ก่อน และมักจะยกเหตุผลทางระเบียบการนี้ขึ้นเป็นข้ออ้างในการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะ

ยกตัวเองขึ้นเป็น จุดเด่นอย่างแบบอัตตนิยม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำหรือหัวหน้างานกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นไปในลักษณะเจ้านายกับลูกน้อง ผู้ใต้บังคับบัญชาระวังตัวเจ การติดต่อสื่อสารมักเป็นไปในรูปการติดต่อสื่อสารทางเดียว (One-way communication)

๓.๒) ผู้นำแบบบงการ (Directive leaders) ผู้นำแบบนี้ชอบปฏิบัติงานแบบใช้อำนาจคล้ายกับแบบอัตตนิยมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้นำแบบนี้ทราบแต่วิธีสั่งงานอย่างเดียว แต่ไม่รู้จักวิธีสอนและทำงาน ขาดหลักมนุษยสัมพันธ์ คือ การทำงานแบบสั่งการเพียงอย่างเดียวเพื่อแสดงว่ามีอำนาจ บรรยากาศของการทำงานเต็มไปด้วยความกลัวและหวาดเกรงความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นไปในรูปพิธีการเป็นส่วนใหญ่

๓.๓) ผู้นำแบบจูงใจ (Persuasive leaders) การทำงานของผู้นำแบบนี้นิยมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมพิจารณาเพื่อแสดงความคิดเห็น เพื่อหาทางบรรเทาการต่อต้านทั้งเป็นการชี้ชวนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจ การติดต่อระหว่างกันเป็นไปในรูปของการติดต่อ สื่อสารสองทาง (Two-way communication) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชามักเป็นไปรูปของกลุ่มที่มีความสามัคคีธรรมสูง ผลสำเร็จของงานเป็นผลของส่วนรวม

๓.๔) ผู้นำแบบร่วมใจ (Participative leaders) การปฏิบัติของผู้นำแบบนี้ส่วนใหญ่นิยมใช้การใช้อำนาจแบบประชานิยมและแบบจูงใจ คือ นิยมการปรึกษาหารือและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยยึดหลักการประนีประนอม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในฐานะผู้ร่วมงาน ชอบใช้คำว่า “เรา” แทนตัวอันเป็นสัญลักษณ์ของหมู่คณะ กลุ่ม หรือองค์กร ความแตกต่างระหว่างผู้นำแบบจูงใจกับแบบร่วมใจอยู่ที่แบบจูงใจต้องใช้ศิลปะการจูงใจในเมื่อประสงค์จะให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานอย่างหนึ่งอย่างใด และในกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติงานนั้น อาจมีผู้ไม่ให้ความร่วมมือด้วยก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องชักจูงเกลี้ยกล่อมให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นด้วย หรือคล้อยตามความเห็นที่ผู้นำประสงค์จะให้ปฏิบัติตาม ส่วนผู้นำแบบร่วมใจนั้น นิยมใช้วิธีการร่วมมือร่วมใจในการแสดงความคิดเห็นและการปฏิบัติงาน

๔) พิจารณาจากลักษณะของการใช้อำนาจบังคับควบคุม การศึกษาพิจารณาแบบนี้ได้แยกผู้นำประเภทนี้ไว้ตามลักษณะของอำนาจที่ใช้ในการบังคับบัญชา แยกเป็น ๓ แบบ คือ

๔.๑) ผู้นำแบบใช้อำนาจบังคับ (Coercive power leaders) ผู้นำแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับผู้นำแบบใช้พระเดช (legal leaders) เพราะอำนาจหน้าที่ที่ผู้นำแบบนี้ใช้บังคับ ส่วนใหญ่มักเป็นอำนาจที่ได้จากตัวบทกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับและธรรมเนียมการปกครองเสียส่วนใหญ่

๔.๒) ผู้นำแบบใช้อำนาจอัตตประโยชน์บังคับ (Utilitarian power leaders) ผู้นำแบบนี้มีลักษณะในการบังคับบัญชา โดยเอาสิ่งของล่อใจเพื่อให้ปฏิบัติตาม อาทิ อาจใช้สินจ้างรางวัลแก่

ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อปฏิบัติตามความประสงค์ เข้าทำนองเผื่อแผ่แบ่งปันผลประโยชน์จากความ
สำเร็จของงานแก่กันและกัน อุดมประโยชน์ในที่นี้พิจารณารวมถึงการให้ตำแหน่งหน้าที่หรือ
ความคิดความชอบเป็นเครื่องล่อใจด้วย

๔.๓) ผู้นำแบบใช้อำนาจธรรมชาตินิยมประเพณีบังคับ (Normative power leaders) ผู้นำ
แบบนี้มักจะอ้างเอาธรรมเนียมประเพณีในการปกครองบังคับบัญชามาใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือ
ผู้ร่วมงาน เพื่อความร่วมมือปฏิบัติตามประสงค์ เช่น อ้างว่าผู้น้อยต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นต้น^{๑๕}

จากลักษณะผู้นำแบบต่าง ๆ ข้างต้น ก็ยังมีผู้จำแนกลักษณะการเกิดของผู้นำซึ่งมีส่วนผลักดัน
ต่อการแสดงบทบาทของผู้นำซึ่ง Ordway Taed ได้แจ้งลักษณะการเกิดของผู้นำไว้ดังนี้

๑) ผู้นำโดยการสร้างตนเอง (The self-constituted leader) เป็นผู้นำซึ่งผลักดันตนเองขึ้นไปสู่
ความเป็นผู้นำ โดยมีบุคลิกลักษณะเข้มแข็งและความสำนึกในตนเองอย่างหนักแน่นกับมีกำลังใจ
แน่วแน่ที่จะกระทำสิ่งที่เขาเห็นว่าสำคัญให้บรรลุผลสำเร็จตามประวัติศาสตร์มักมีผู้คิดว่า ผู้นำ
ประเภทนี้เป็นผู้นำโดยกำเนิด และการที่บุคคลพวกนี้เป็นพวกที่สร้างตนเองขึ้นมาจึงมีเจตนาในการ
แสดงอำนาจอย่างมากมายและไม่ที่สิ้นสุด

๒) ผู้นำซึ่งเลือกโดยหมู่คณะ (The group selected leader) เป็นผู้นำที่เกิดจากการเลือกบุคคล
ในหมู่คณะเดียวกัน แล้วเสริมสร้างอิทธิพลของเขาในฐานะที่เป็นผู้นำขึ้นมา เพราะในสังคม
การเมืองประชาธิปไตย การเลือกผู้นำเป็นวิธีการที่มีผลในด้านการจูงใจผู้ที่ถูกนำ เนื่องจากคนเหล่านี้
ต่างเชื่อว่า เขาสามารถไว้วางใจการดำเนินนโยบายบริหารของผู้นำได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความ
ต้องการได้ตัวแทนที่จะควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ผู้นำชนิดนี้จึงอยู่ในสภาพอันมี
ช่องทางได้รับความสำเร็จมากที่สุด มีโอกาสดีที่สุดในการได้มาและธำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติของผู้ตาม
ซึ่งตราบไคที่ผู้นำยังปฏิบัติกรใด ๆ อันสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ของกลุ่มอย่าง
เข้มแข็งแล้ว ก็เป็นที่แน่นอนได้ว่าจะต้องได้รับเลือกเป็นผู้นำอยู่เสมอ เพราะอำนาจของผู้นำลักษณะนี้
จะเป็นการยอมรับด้วยเหตุและผลเป็นพื้นฐานสำคัญ

๓) ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจเหนือ (The leader appointed from above)
เป็นผู้นำซึ่งเข้ามาสู่ตำแหน่งโดยการแต่งตั้ง โดยคณะกรรมการอำนาจการหรือกรรมการบริหาร
หรือโดยหัวหน้าระดับเหนือขึ้นไป ในกรณีเช่นนี้ กลุ่มมิได้เป็นผู้เลือกผู้นำ แต่ผู้นำเป็นรวบรวม

^{๑๕} สมพงษ์ เกษมสิงห์, “ผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๐, หน้า ๑๒-๑๔.

บุคคลเข้าเป็นกลุ่ม โดยผู้นำจะต้องแสดงให้เห็นว่า ในการรับใช้หมู่คณะนั้น เขาเหล่านั้น เกิดความปรารถนาในองค์การ^{๑๐}

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปลักษณะของผู้นำออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) ผู้นำโดยโครงสร้าง (The structure leader) ผู้นำลักษณะนี้ จะเป็นผู้นำชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการ ซึ่งเป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ที่ทางราชการได้กำหนดไว้ให้ ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งผู้นำโดยโครงสร้างจะมีอำนาจหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายบังคับให้มี และกระทำได้ตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการ จะกระทำนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้กระทำมิได้ ทั้งนี้ผู้นำโดยโครงสร้างดังกล่าวจะมีลักษณะเช่นเดียวกับผู้นำแบบเป็นทางการ (Formal leader) นั่นเอง

๒) ผู้นำโดยธรรมชาติ (The natural leader) ผู้นำในลักษณะนี้จะเป็นผู้นำที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้การยอมรับ ให้เป็นผู้ตัดสินใจในการแสดงความคิดเห็นหรือกระทำ ซึ่งนอกเหนือจากการถูกระเบียบ กฎเกณฑ์คอยบังคับอยู่ ผู้นำประเภทนี้จะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือกว่าสมาชิกภายในกลุ่มชุมชนโดยทั่วไป การกล่าวขวัญถึงและตลอดถึงจากการสังเกตพฤติกรรมประกอบกันในการพิจารณาตัดสินใจ ซึ่งลักษณะของผู้นำแบบไม่เป็นทางการ (Informal leader) เป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพยกย่องว่าเป็นผู้มีความสามารถที่จะทำให้ชาวบ้านเคารพเชื่อฟัง ซึ่งผู้นำชนิดนี้เองที่จะนำกลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางได้เป็นผลสำเร็จในที่สุด^{๑๑}

๒.๓.๔) คุณสมบัติของผู้นำ

สุชา เอ็มจันทร์ กล่าวว่า ผู้มีลักษณะเหมาะสมที่จะได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้นำควรมีลักษณะ ๕ ประการ คือ

- ๑) เป็นผู้ที่มีการปรับตัวดีกว่าคนทั่วไป
- ๒) เป็นผู้ที่มีลักษณะดีกว่าคนทั่วไป
- ๓) เป็นผู้ที่ชอบแสดงตัว
- ๔) เป็นผู้ที่รักความก้าวหน้า
- ๕) เป็นผู้ที่มีปฏิกิริยาไหวพริบดี^{๑๒}

Stogdill รวบรวมงานวิจัยที่ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำจำนวน ๑๖๓ มาวิเคราะห์ พบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำ จำแนกเป็น ๖ ลักษณะ ดังนี้

^{๑๐} ปวัตน์ นวมะรัตน์, การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, อ่างแก้ว, หน้า ๒๕.

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๒} สุชา จันทร์เอม, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๒๘.

๑) ลักษณะทางกายภาพ (Physical characteristic) ได้แก่ เพศชาย อายุมากที่สุดในกลุ่มรูปร่างสูงและน้ำหนักตัวมาก หรือเป็นผู้ที่มีโครงร่างใหญ่

๒) ภูมิหลังทางสังคม (Social background) ได้แก่ ได้รับการศึกษาสูงและสถานภาพทางสังคมอยู่ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาจากตำแหน่งทางสังคมและฐานะเศรษฐกิจ พบว่าควรจะเหนือกว่ากลุ่มในเรื่องดังต่อไปนี้

๓) สติปัญญา (Intelligence) ได้แก่ มีความรู้ดี มีไหวพริบ เฉลียวฉลาด มีความสามารถและพูดจาฉะฉาน รู้จักการใช้ถ้อยคำ

๔) บุคลิกภาพ (Personality) ได้แก่ มีท่าทางสง่างาม มีความกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีจริยธรรม และมีความซื่อสัตย์

๕) มุ่งงาน (task-oriented) ได้แก่ ให้ความสำคัญกับงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน และมีความรับผิดชอบสูง

๖) ลักษณะทางสังคม (Social characteristic) ได้แก่ มีศิลปะในการโน้มน้าวผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรม มีศิลปะในการสร้างสัมพันธภาพ ชอบเข้าสังคม และให้ความร่วมมือกับบุคคลทั่วไป^{๑๑}

๒.๔ คุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่พึงประสงค์

เจ้าคณะตำบลก็คือพระชั้นปกครอง เป็นเจ้าอาวาส/หัวหน้าของพระในวัด เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการสั่งสอนอบรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชน ฉะนั้น เจ้าคณะตำบลจึงควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมในการบริหารจัดการกิจการของวัด พระธรรมวรนายก ได้นำเสนอคุณลักษณะของพระนักปกครองที่ดี ไว้ดังนี้

๑) ต้องมีเกียรติคุณ ๓ ประการ คือ คีล มีความเคร่งครัดระเบียบวินัย อาจารย์มีมารยาทต่อผู้ใหญ่ ผู้น้อย และคนเสมอกัน วัตร สันทัดจัดเจนในการทำงาน

๒) ต้องมีจุดเด่น ๔ ประการ คือ ไม่ห่าง ไม่ว่าง เจริญอกงาม และมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

๓) ต้องมีวิญญาณของพระสงฆ์ ๔ รัก คือ รักวัดเหมือนบ้าน รักงานเหมือนชีวิต รักลูกศิษย์เหมือนลูกหลาน และรักชาวบ้านเหมือนญาติพี่น้อง

๔) ต้องละเว้นอกติ ๔ ประการ คือ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะความรัก ความชอบ โทสาคติ ลำเอียงเพราะความโกรธ ความเกลียดชัง โมหาคติ ลำเอียงเพราะความหลง ความโง่เขลา มงายภยาคติ ลำเอียงเพราะเกรงกลัวอิทธิพล

^{๑๑}บุญใจ ศรีสถิตชัยนรากร, ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๗๖.

๕) ต้องเจริญพรหมวิหารธรรม ๔ ประการ คือ เมตตา ตั้งความรักความปรารถนาดีต่อผู้น้อย กรุณา มีใจสงสารคิดช่วยเหลือผู้น้อยในคราวประสบทุกข์ มุทิตา มีใจพลอยยินดีด้วยเมื่อผู้น้อยได้ดี อุเบกขา มีใจเป็นธรรม มีเหตุผล วางตนเป็นกลาง

๖) ต้องประพฤติธรรมของผู้น้อยต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตน ๕ ประการ คือ กตัญญูทศเวที ขอมรับและตอบแทนบุญคุณท่านผู้มีพระคุณ พาหุสัจจะ ขอมรับฟังท่านมาก ๆ โสวจิตสตา ว่าง่าย สอนง่าย อปายานะ อ่อนน้อม ถ่อมตน สัมมาคารวะ ให้ความสำคัญต่อท่านมาก ๆ

๗) ต้องมีภาวะแห่งผู้นำ ๖ ประการ คือ ไปมาหาสู่ อยู่ร่วมด้วย ช่วยทำกิจจิตประสาน งาน ดำเนิน และประเมินผล

๘) ต้องมีคุณธรรมเป็นเหตุให้ระลึกรู้ถึงกัน ๖ ประการ คือ มีเมตตาทายกรรมต่อกัน มีเมตตา วชิกรรมต่อกัน มีเมตตาตาม โนกรรมต่อกัน แบ่งปันลาภที่ได้มาโดยชอบธรรมแก่เพื่อนสหพรหมจารี มีศีลสามัญญา และมีทิวัญญาสามัญญา

๙) ต้องเป็นกัลยาณมิตรของผู้ร่วมงานด้วยคุณธรรม ๗ ประการ คือ ปิโย น่ารัก ครุ นำเคารพ ภาวนีโย นายก่อง วัตตา พุดเป็น วณักข โม อคทนต่อเสียงสะท้อนได้ คัมภีรัง กะถัง กัตตา ทำเรื่องยากให้ง่าย โน จัญฐาเน นิ โยชเช ไมชักชวนใคร ไปในทางเสียหาย

๑๐) ต้องมีคุณธรรมนำหมู่คณะไปสู่ความเจริญ ๗ ประการ คือ

(๑) หมั่นประชุมหารือกันเนืองนิตย์

(๒) พร้อมเพียงกันทำกิจเนืองนิตย์

(๓) เคารพกฎประจำทำให้ดี

(๔) ประธานมีฟังท่านงานดำเนิน

(๕) ทั้งเล็กใหญ่ยกย่องกัน ไม่หยันหยาม

(๖) สิ่งดีงามดำรงอยู่ชูสรรเสริญ

(๗) น้อมรับผู้ทรงธรรมไม่ก้าเกินชาติจำเริญศาสนาเรื่องรุ่งพวยพุ่งเอย

๑๑) ต้องมีธรรมสำหรับนักปกครอง ๑๐ ประการ คือ

(๑) ทาน การให้

(๒) ศีล การประพฤติดีประพฤติชอบเรียบร้อยดีงาม

(๓) บริจาค การเสียสละสุขส่วนน้อยเพื่อประโยชน์สุขส่วนใหญ่

(๔) อาชวะ ความซื่อตรง

(๕) มัทวะ ความอ่อนโยน

(๖) ตบะ ความเพียรเป็นเครื่องเผาผลาญความชั่ว

(๗) อักโกระ ความเยือกเย็นไม่กริ้วโกรธ

(๘) อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียนผู้อื่น

(๙) ชั้นดี ความอดทน อดกลั้น อดออม

(๑๐) อวิโรธนะ การไม่มีรอยพิรุณ การไม่ทำผิดขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม^{๔๔}

นอกจากนี้ พระธรรมวรานายก ยังกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีไว้ว่า จะต้อง มีธรรมประจำตัวหลายประการ กล่าวคือ ผู้บริหารที่รักความก้าวหน้า ควรมี “๔ บริ” ดังนี้

๑) บริหาร คือ การเอางานนโยบาย/แผนงาน/โครงการ/คำสั่ง/มติ/สำรวจ/ตรวจตรา/ติดตาม ประเมินผล

๒) บริการ คือ การเชื่อมเยื่อ ให้คำแนะนำ เสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความรัก ความผูกพัน การอำนวยความสะดวกในการทำงาน

๓) บริวาร คือ การดูแลเอาใจใส่คนใกล้ชิด คนรอบข้างที่ใกล้ชิด ให้เขามอบกายและใจให้จงได้

๔) บริสุทธ์ คือ ความโปร่งใส ความจริงใจต่อกัน และความบริสุทธิ์หมดจดในการทำงาน ซึ่งนำพิสูจน์ได้ในทุกเวลา^{๔๕}

น้อย ฉายคราม และสุบรรณ จันทบุตร กล่าวถึงของพระนักบริหารที่ดี ดังนี้

๑) เป็นผู้ทรงศีล ทรงธรรม ทรงวินัย

๒) เป็นผู้มั่งคั่งงานสะอาดไม่ประพฤตินอกกริณนอกรอยแห่งสมณะ

๓) เป็นผู้ฉลาดแห่งอุบายแห่งทางเจริญและทางเสื่อม

๔) เป็นผู้มั่งคั่งวิสัยทัศน์ มองเห็นการณ์ไกล สร้างธรรมทายาท (บุคลากร) เพื่อสืบทอดงาน บริหารปกครองแทนตน

๕) เป็นผู้มีความรู้

๖) เป็นผู้ประกอบด้วยศัพฺปริสฺสธรรม ๗ คือ การรู้หลักการ รู้จุดหมาย รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล

๗) เป็นผู้มีความบุคลิกภาพที่ดี

๘) เป็นผู้มีความภาคี

๙) เป็นผู้มีความปัญญาดี รอบรู้ทั้งคดีโลกคดีธรรมพอสมควร

๑๐) เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนา

^{๔๔} พระธรรมวรานายก (โอภาส นินฺรุตฺติเมธี), ธรรมปริทัศน์ “๔๖”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๖๘-๖๑.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน.

๑๑) เป็นผู้ที่มีคุณธรรมในการบริหาร และการปกครอง ได้ดี^{๑๖}

นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำไว้หลายท่าน ซึ่งสามารถนำมาเทียบเคียงเพื่อสรุปถึงคุณลักษณะของผู้นำคณะสงฆ์ ดังนี้

นพพร พุกกะพันธุ์ สรุปยุทธวิธีสำหรับผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ๑๔ ประการ ดังนี้

๑) มีความรอบรู้ในหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เพราะผู้นำจะต้องเป็นผู้สอน แนะนำ ให้คำปรึกษาหารือ ตลอดจนช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ความรอบรู้จะสร้างความเชื่อมั่น (confidence) และความเคารพ (respect) จากผู้ตาม

๒) ความจริงใจต่อผู้ตาม กล่าวคือต้องพยายามหรือหมั่นบอกกล่าวให้ผู้ตามทราบอยู่เสมอเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

๓) ต้องเป็นผู้เสนอแนะ (Coach) ที่ดีแก่ผู้ตาม ไม่เป็นเฉพาะผู้ออกคำสั่งเท่านั้น

๔) ต้องเป็นคนที่มีความแน่นอนและเด็ดเดี่ยวมั่นคงในความคิดเห็นว่าถูกต้อง

๕) ต้องมีความซื่อตรง

๖) ต้องรู้จักผู้ตามเป็นอย่างดี กล่าวคือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในทุกๆด้าน และรู้จักผูกมิตร สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ตาม ผู้ร่วมงาน

๗) ต้องเป็นคนช่างสังเกตและมีจิตวิทยาบ้างพอสมควร

๘) ต้องมีทักษะในการสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี

๙) อย่าให้คำมั่นสัญญาอะไรง่าย ๆ เพราะเมื่อมีอะไรเกิดขึ้นแล้วไม่เป็นไปตามสัญญาก็จะทำให้เกิดความผิดหวังและมิตรภาพก็จะสลายไป

๑๐) มอบหมายงานให้เหมาะกับคน สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร

๑๑) ยอมรับความผิดพลาด

๑๒) บริหารเวลาให้ดี

๑๓) ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นจากแรงกดดันของแต่ละวันบ้าง

๑๔) อย่าเป็นคนเคร่งเครียดจนเกินไป รู้จักร่างเริง เป็นกันเองบ้าง^{๑๗}

พระธรรมปิฎก กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่ร่วมกันก็ตาม หรือทำการร่วมกันก็ตาม ให้พากันไปด้วยดี สู่จุดหมายที่ดีงาม ผู้นำจะต้องมี

^{๑๖} น้อย ทยากร และสุบรรณ จันทบุตร, การบริหารและการจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๓๕), หน้า ๑๖๗.

^{๑๗} พรนพ พุกกะพันธุ์, ภาวะผู้นำและการจูงใจ, (กรุงเทพมหานคร : จามจุรี โปรดักท์, ๒๕๔๔), ๒๓ หน้า

ความสามารถในการที่จะไปเกี่ยวข้องกับหรือปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นทุกอย่างให้ถูกต้องและได้ผลดี องค์ประกอบเหล่านั้น คือ

- ๑) ตัวผู้นำ จะต้องมีความสมบูรณ์ภายในของตนเอง เป็นจุดเริ่มและเป็นแกนกลางไว้
- ๒) ผู้ตาม โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับผู้ตามหรือเราอาจจะไม่เรียกว่าผู้ตามในพุทธศาสนาที่ไม่ได้นิยมใช้คำว่า ผู้ตาม เราอาจจะใช้คำว่า “ผู้ร่วมไปด้วย”
- ๓) จุดหมาย โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับจุดหมาย เช่น จะต้องมีความชัดเจน เข้าใจถ่องแท้และแน่วแน่ในจุดหมาย เป็นต้น
- ๔) หลักการและวิธีการ โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับหลักการและวิธีการที่จะทำให้สำเร็จ ผลบรรลุจุดหมาย
- ๕) สิ่งที่จะทำ โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสิ่งที่จะทำ
- ๖) สถานการณ์ โยงด้วยคุณสมบัติที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม หรือสิ่งที่จะประสบ ซึ่งอยู่ภายนอก ว่าทำอย่างไรจะผ่านไปได้ด้วยดีในท่ามกลางสังคม สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งที่ประสบ เช่น ปัญหา เป็นต้น
- ๗) นอกจากนี้แล้ว ผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้คือ เป็นผู้นำมาประสานให้พากันไป ผู้นำประสานคนภายในคุณภาพแห่งธรรม ผู้นำที่ดีได้ทั้งคนได้ทั้งงานโดยไม่เสียหลักการ ผู้นำที่แท้เป็นสื่อแสดงตัวของธรรม ผู้นำสื่อสารให้ผู้โดยสารรู้เห็นทาง สว่างตาสว่างใจไปด้วยกัน ผู้นำช่วยให้คนพัฒนาความต้องการ
- ๘) ผู้นำรู้ทั้งเจ็ดด้านซึ่งทำให้พร้อมที่จะจัดการ
 - ๘.๑) รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์ กติกาที่เกี่ยวข้อง
 - ๘.๒) รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปทางไหน นอกจากรู้จุดหมาย มีความชัดเจนในจุดหมายแล้ว จะต้องมีความแน่วแน่มุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงจุดหมายด้วย
 - ๘.๓) รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใคร มีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สถิติปัญญาความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยิ่งข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ
 - ๘.๔) รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี หมายความว่าต้องรู้จักขอบเขต ชิดขันความพอเหมาะที่จะจัดทำในเรื่องต่าง ๆ
 - ๘.๕) รู้กาล คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะเวลา จังหวะ ปริมาณความเหมาะสมของเวลาว่าเรื่องนี้จะลงมือตอนไหน เวลาไหนจะทำอะไรอย่างไรจึงจะเหมาะสม

๘.๖) รัฐชุมชน คือ รัฐสังคม ตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รัฐสังคมโลก รัฐสังคมของประเทศชาติ ว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร

๘.๗) รัฐบุคคล คือ รัฐกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ ถูกต้องเหมาะสม และได้ผลตลอดจนสามารถให้บริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ โดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่งต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไรมีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไร เพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน^{๔๔}

นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับสูงพึงใส่ใจศึกษาจริยวัตรและพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ทั้งปวงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชวงศ์ทุกพระองค์ว่า พระองค์ทรงตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม คุณธรรมขององค์พระประมุข จักรวรรดิวัตร คือ การปฏิบัติหน้าที่ขององค์พระประมุขและราชสังคหะ คือหลักการสงเคราะห์ประชาชนของพระองค์อย่างไรแล้วพึงน้อมนำเอามาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตำแหน่งการบริหารงานของตน คือ ทศพิธราชธรรม ๑๐ กล่าวคือ

๑) ทาน ให้ปันแก่คนที่ควรให้ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ด้วยจิตคิดอนุเคราะห์สงเคราะห์

๒) ศีล ประพฤติเรียบร้อยดีงาม สวรรคตและวาจา รักษาความสุจริต รักษาเกียรติคุณให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนและคนที่อยู่ภายใต้การปกครอง

๓) บริจาค ทำงานทำความด้วยความเสียสละ คือ สามารถเสียสละผลประโยชน์ส่วนน้อยเพื่อรักษาส่วนใหญ่ เสียสละความสุขส่วนตัวตลอดจนชีวิตเพื่อรักษาประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชน ตลอดจนเพื่อความสงบเรียบร้อยดีงามของบ้านเมือง

๔) อาชวะ ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อตรง ทรงไว้ซึ่งความสัตย์สุจริต มีความจริงใจไว้มาสาโดย ไม่โกหกหลอกลวงประชาชน

๕) มัทวะ มีจิตใจอ่อนโยน ไม่หยาบคาย ไม่เย่อหยิ่งจองหอง ไม่ถือดี แข็งกระด้าง มีท่วงทีลีลาสง่างาม มีกิริยาจาสุภาพเรียบร้อยนุ่มนวลละมุนละไมต่อคนทั่วไป

๖) ตบะ มีความพากเพียรพยายามแผดเผาความชั่ว ไม่เมาเมี้ยวหลงไหลไปกับกิเลสตัณหา ซึ่งชักพาให้หมกมุ่นอยู่กับความสุขสำราญการ โลภี๋ย มุ่งมั่นทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ที่สุด

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวกสังคม ศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๕๑-๕๕.

๗). อักโกระ ความหนักแน่นในเหตุผล ไม่โกรธกริ้วเกรี้ยวกราด ไม่ทำการด้วยอำนาจแห่งความโมโหโกรธา มีเมตตาธรรมประจำใจ วินิจฉัยความและกระทำด้วยความสุ่มรอบคอบ ใจเย็นและมีความเป็นธรรม

๘) อวิหิงสา มีความกรุณา ไม่ทำการเบียดเบียนอาณาประชาราษฎร์ด้วยความอาฆาตเกลียดชัง ไม่หลงระเริงอำนาจ ไม่กดขี่บีบบังคับก่อกวนแก้งล้างอาชญาแก่ใคร ๆ

๙) ชันติ อุดหนุนงานที่ทำด้วยความเหนียวยากตรากตรำ อุดหนุนความลำบากที่เกิดทุกขเวทนามีความเจ็บไข้ได้ป่วย และอุดหนุนความเจ็บช้ำน้ำใจที่ถูกเยาะเย้ยถากถางต่าง ๆ นานาไม่ท้อแท้ห่มดก่าลังใจ

๑๐) อวิโรธนะ มั่นคงอยู่ในความยุติธรรม ไม่ประพฤติปฏิบัติให้วิปริตผิดเพี้ยนไปจากความถูกต้องและเป็นธรรม ตลอดทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีอันคิงามของบ้านเมือง^{๔๕}

นอกจากที่กล่าวมานี้ ผู้บริหาร จำเป็นต้องมีธรรมในเรื่องจักรวรรดิวัตร ๕ ดังนี้

๑) ธรรมาธิปไตย จัดรูปแบบการบริหารทุกด้านโดยถือธรรมเป็นใหญ่ (ธรรม คือหน้าที่/ความถูกต้อง/เหตุผล/ความจริง)

๒) ธรรมมิการึกษา ให้ความคุ้มครองป้องกันโดยธรรม แก่คนในปกครองทุกหมู่ทั้งที่เป็นข้าราชการ พระสงฆ์ ประชาชน ตลอดจนจนถึงปศุสัตว์และสัตว์ป่าที่สงวนพันธุ์ ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ โดยการจัดมาตรการป้องกันแก้ไขมิให้มีการทำลาย

๓) มาอธรรมการ ป้องกันการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เช่น การคิดร้ายทำลายล้างมนุษยชาติ ประเทศชาติ ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลัก รวมถึงการเบียดเบียนข่มเหงรังแกกัน และสร้างความเคียดแค้นระส่ำระสายให้เกิดแก่ประชาชนพลเมือง

๔) ธนานุประทาน จัดการเฉลี่ยเจือจานแบ่งปันทรัพย์สินสิ่งของข้าวของเงินทองให้แก่ผู้ยากจนขัดสนมิให้มีคนยากไร้ ทำให้เกิดการลดช่องว่างระหว่างชนชั้นในแผ่นดิน จัดที่อยู่ทำกินและการสัมมาอาชีพ ให้ผู้คนได้ทำมาหากินกันโดยสุจริต

๕) บริปูจลา หมั่นพบปะปรึกษาปราศรัยไต่ถามสนทนาธรรมกับพระสงฆ์และนักปราชญ์ผู้รู้ทรงธรรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความฉลาด จนสามารถทำการตรวจสอบตนเองได้ให้รู้เห็นอะไรตามความเป็นจริงและดำเนินกิจการที่ถูกต้องได้อย่างถูกต้อง^{๔๖}

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๖.

รัศมี ภิบาลแทนได้เสนอ คุณสมบัติของผู้นำไว้ โดยได้พิจารณาจากความหมายของคำว่า LEADERSHIP ดังนี้

๑) L = Love คือ มีความรักในหน้าที่ รักผู้ใต้บังคับบัญชา รักความยุติธรรม รักความก้าวหน้า
 ๒) E = Education and Experience คือ มีการศึกษาคดี มีประสบการณ์ เป็นแบบอย่างได้หรือเป็นได้ทั้งในฐานะผู้นำและเป็นครูคนอื่น

๓) A = Adaptability คือ มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมได้ รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

๔) D = Decisiveness คือ มีความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

๕) E = Enthusiasm คือ มีความกระตือรือร้น ตั้งใจทำงานอย่างจริงจังและสามารถชักนำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างจริงจังได้ด้วย

๖) R = Responsibility คือ มีความรับผิดชอบในส่วนของตน และผู้อื่นที่ได้ทำลงไปไม่ปิดความรับผิดชอบ และรวมถึงความรับผิดชอบที่เกิดจากการสั่งงานที่มีความเสี่ยง (risk) หรือตัดสินใจอย่างรีบด่วน

๗) S = Sacrifice and Sincerity คือ มีความเสียสละและอุทิศผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความจริงใจ

๘) H = Humility คือ มีความนุ่มนวล โอนอ่อนผ่อนปรน ก่อให้เกิดความรักสามัคคีและอาจหมายถึงการถ่อมตัว (Humble) ตามกาลเทศะด้วย

๙) I = Intellectual Capacity คือ มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบทันคนทันเหตุการณ์

๑๐) P = Persuasiveness คือ มีความสามารถในการจูงใจคน^{๔๐}
 ตามที่กล่าวมานี้ คุณสมบัติต่าง ๆ ที่ผู้นำพึงมี สามารถสรุปเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ ๔ ลักษณะ คือ

๑) ลักษณะทางสติปัญญา คือ มีความรู้ความสามารถ มีไหวพริบสามารถวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเฉียบแหลมและทันท่วงที

๒) ลักษณะทางอุปนิสัย คือ มีพฤติกรรมทางจริยธรรมอันดี เช่น ความซื่อสัตย์ ความอ่อนโยน ความมีสัจจะ ความรับผิดชอบและความไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น

๓) ลักษณะทางอารมณ์ คือ สามารถบังคับหรือควบคุมอารมณ์และบทบาทของการเป็นผู้นำได้ เมื่อควบคุมตัวเองเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ก็เป็นเหตุให้ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาได้ง่าย

^{๔๐}รัศมี ภิบาลแทน, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๖๗), หน้า ๔๐-๔๗.

๔) ลักษณะทางร่างกาย คือ มีบุคลิกภาพทางกายดี สุขภาพแข็งแรง มีพลังศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และภาวะร่างกายที่ดีย่อมแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น^{๕๒}

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้นำ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นมรรควิธีหรือกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาของผู้นำ ปัญหาของผู้ใต้ปกครอง ปัญหาการบริหารและปัญหาจากสภาพแวดล้อมอื่น ๆ และยังเป็นปัจจัยให้ผู้นำมีสัมพันธภาพกับมวลชนได้อย่างองอาจและทำให้มวลชนยอมรับเลือกให้มาดำรงตำแหน่ง ซึ่งจะส่งผลให้แสดงบทบาทและหน้าที่ได้อย่างชอบธรรมและมีประสิทธิภาพ

๑) หน้าที่หลัก (Primary Function)

๑.๑) ผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร (Executive) และเป็นผู้ประสานงานกลุ่ม โดยมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบนำไปปฏิบัติ อาจจะเป็นผู้ตัดสินใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของกลุ่มโดยตรงหรือไม่ก็ได้ แต่ก็มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารงาน

๑.๒) ผู้ทำหน้าที่วางแผน (Planner) เป็นผู้มีหน้าที่ในการประเมินสถานการณ์ในภายหน้าว่า หากมีปัญหาแล้วจะแก้ปัญหานั้นอย่างไร แล้วเตรียมแผนการไว้ล่วงหน้า อาจจะเป็นแผนระยะสั้นหรือยาวก็ได้ จะวางแผนคนเดียวหรือคนอื่นช่วยคิดก็ได้

๑.๓) ผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบาย (Policy Maker) การวางนโยบายอาจจะมีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยสมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางนโยบายหรือผู้นำวางนโยบายเพียงผู้เดียว ในกรณีหลังนี้จะเกิดขึ้นกับผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ในฐานะที่ผู้นำเป็นตัวแทนกลุ่มในการติดต่อภายนอก ในนามของกลุ่มและทำหน้าที่ควบคุมความสัมพันธ์ในกลุ่ม ขจัดความขัดแย้งระหว่างคนในกลุ่ม รวมทั้งการลงโทษและการให้รางวัล สิทธิดังกล่าวนี้ จึงทำให้สามารถควบคุมกลุ่มและกำหนดนโยบายได้

๒) หน้าที่รอง (Secondary Function)

๒.๑) ทำหน้าที่เป็นบุคคลตัวอย่าง (Exampler)

๒.๒) ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม (Symbol of The Group) ผู้นำประเภทนี้มักจะเป็นบุคคลที่ได้ดำรงตำแหน่งนี้เป็นเวลานาน

๒.๓) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกลุ่ม รับผิดชอบในเมื่อเกิดปัญหาหรือสมาชิกต้องการให้ช่วยตัดสินใจ

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน.

๒.๔) ผู้นำทำหน้าที่เป็นบุคคลในอุดมคติของเหล่าสมาชิก (Idealogist) เป็นที่เคารพยกย่องในด้านคุณค่าต่าง ๆ และทุกคนก็ให้ความเชื่อฟังในตัวผู้นำ

๒.๕) ผู้นำมีบทบาทที่บุคคลอื่นต้องการจะเอาเยี่ยงอย่าง

๒.๖) ผู้นำทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและรับฟัง พร้อมทั้งช่วยขจัดปัญหา คล้ายกับที่รองรับอารมณ์ความทุกข์ความโศกเศร้าของผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อความคงอยู่ต่อไปของกลุ่มนั่นเอง^{๕๓}

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล โดยใช้กรอบแนวคิดจากพระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่มที่ ๒๐ เรื่องปาปณิกสูตรที่ ๒ (ทุคฺยปาปณิกสูตร) ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้คือ จักขุมา วิฐุโร และนิสสยสัมปันโน และ

พระไพศาล ชินช่วง ศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส ตามทัศนะของเจ้าอาวาส กรรมการวัดและศึกษาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ จำนวน ๓ ด้าน คือ ๑. ด้านความรู้หรือจักขุมา (Conceptual skill) ๒. ด้าน ทักษะหรือวิฐุโร (Technical skill) ๓. ด้านลักษณะนิสัยหรือนิสสยสัมปันโน (Human relation skill) แล้วได้นำมาประยุกต์เข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล โดยแบ่งเป็น ๔ ด้าน คือ ๑. ภาวะผู้นำ ๒. ความรู้การศึกษาอบรม ๓. ข้อวัตรปฏิบัติ และ ๔. มนุษยสัมพันธ์^{๕๔} รายละเอียดมีดังนี้

๑) ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้นำโดยตรง เพราะการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์การจะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้มากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพสูงต่ำ ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้นำ หรือการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารนั่นเอง เพราะผู้นำจะก่อให้เกิดศรัทธาเป็นที่ยอมรับและเกิดจุดมุ่งหมายร่วมกันในสังคมนั้น ๆ^{๕๕} ทำให้เกิดกระบวนการที่บุคคลใช้อำนาจหรืออิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้บุคคล หรือกลุ่มยอมปฏิบัติตามความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๕๖} มีการใช้ศักยภาพของตนเองใน

^{๕๓} รงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, อ่างแก้ว, หน้า ๕๖.

^{๕๔} พระไพศาล ชินช่วง, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส ตามทัศนะของเจ้าอาวาส กรรมการวัดและศึกษาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๕”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๒, หน้า ๕.

^{๕๕} ประเวศ วะสี, ภาวะผู้นำ สภาพในสังคมไทยและวิธีแก้ไข ใน ภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย, (กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๒), หน้า ๗๑.

^{๕๖} ทองใบ สุคชารี, ภาวะผู้นำและการจูงใจ, (อุบลราชธานี : คณะวิทยาการจัดการสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๔๓), หน้า ๔.

การมีอิทธิพล หรือการเปลี่ยนแปลงขององค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่บุคคลหรือองค์การนั้นต้องการ^{๕๑}

๒) ความรู้การศึกษาอบรม

หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้นำในความรอบรู้ในพระพุทธศาสนา พระธรรมวินัย อำนวยการที่ ตลอดจนกฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การใช้เทคโนโลยี การศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมอันสมควรแก่ตำแหน่งและให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง รวมทั้ง ๓ หมวดนี้เรียกว่า “พระไตรปิฎก” พระไตรปิฎกจึงเป็นคัมภีร์ที่สำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนา สืบต่อมา รายละเอียดของความรู้ การศึกษาอบรม มีที่สำคัญของการศึกษาพระพุทธศาสนา

๒.๑) ปรียติ

ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย นับเป็นองค์ประกอบสำคัญโดยความเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติและการศึกษาเล่าเรียนปรียติธรรมนั้นเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี คือ การศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นว่า คำสอนของพระพุทธองค์ที่จัดเป็นธรรมบทนั้นบทนี้ว่าด้วยเรื่องอะไร ถ้าผู้เรียนจะน้อมนำพระธรรมคำสั่งสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางหรือแสงประทีปแห่งชีวิต จะทำอย่างไรและเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะได้ผลอย่างไร เป็นต้น เรียกว่า ปรียติ

๒.๒) ปฏิบัติ

ได้แก่ การน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนที่ได้เรียนรู้ในทางภาคทฤษฎีนั้นมาสู่ภาคปฏิบัติคือนำมาประพฤติปฏิบัติจริง ๆ เพื่อเป็นการอบรมกาย วาจาและใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นำเอาหลักธรรมที่เรียนรู้แล้วนั้นมาเป็นแนวทางหรือปทัฏฐานแห่งชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตน เรียกว่า ปฏิบัติ

๒.๓) ปฏิเวธ

คือ ผลของการปฏิบัติธรรมนั้น เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก และพระอริยบุคคล เป็นต้น ผู้ได้รับผลแก่การปฏิบัติซึ่งทำให้ยกฐานะจากปุถุชนธรรมดาขึ้นมาเป็นพระอริยบุคคล การบรรลุธรรมขั้นนั้น ๆ ตามภูมิธรรมที่ตนปฏิบัตินั้นไม่มีใครมายกย่องหรือแต่งตั้งให้จะรู้ได้ด้วยตนเอง คือ เป็นปัจเจกตั้งเวทิตัพโพ วิญญูหิ เรียกว่า ปฏิเวธ^{๕๒}

^{๕๑} สมพงษ์ สิทะพล, ผู้นำทางวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร, (นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐.

^{๕๒} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วชิราวุธ โอรส, วินัยมุข เล่ม ๒ หลักสูตรนักธรรมชั้นโท, พิมพ์ครั้งที่ ๒๕, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒.

๓) ข้อวัตรปฏิบัติ

หมายถึง ข้อควรปฏิบัติอันภิกษุจะต้องประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน ซึ่งแนะแนวทางให้สงฆ์สาวกได้ปฏิบัติตามเพื่อความสวยงามของหมู่คณะ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไปหรือพระภิกษุสามเณรที่บวชเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาแล้ว จะต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นการฝึกคักกาย วาจา ใจ ของตน ให้เป็นคนมีระเบียบวินัย เหมือนนายช่างมาลาการ ที่ร้อยดอกไม้หลายหลากสีให้เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดเป็นพวงดอกไม้ที่สวยงามเกิดเป็นพานพุ่มที่สวยงามสดใสเจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น เป็นที่ค้ำแห่งศรัทธาของมหาสาธุชน ได้ตลอดกาลนาน

วัตร คือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือแบบอย่าง อันภิกษุสามเณร ควรปฏิบัติในการนั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่า “วัตร” ภิกษุเอาใจใส่ในข้อวัตรปฏิบัติให้บริบูรณ์จึงได้ชื่อว่า “อาจารย์สมฺปนโน” ผู้ถึงพร้อมด้วยมารยาทหรือ “วุฒสมฺปนโน” ผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร อันเป็นคู่กับคุณสมบัติว่า “ศีลสมฺปนโน” ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ท่านสรรเสริญไว้ในพระธรรมวินัยว่า เป็นผู้สำเร็จการพ นำกราบไหว้ นำสักการบูชา จำแนกวัตรเป็น ๓ อย่าง ดังนี้

๑) กิจวัตร

๑.๑) อุปัชฌายวัตร

วัตรที่สัททวิหริกรพึงทำแก่พระอุปัชฌาย์

๑) ภิกษุผู้เป็นสัททวิหริก พระที่อุปัชฌาย์บวชให้ควรเอาใจใส่อุปัชฌาย์ของตน ตลอดเวลาที่อาศัยท่านอยู่ เช่น ถวายน้ำบ้วนปาก น้ำล้างหน้า ไม้สีฟัน เตรียมความสะดวกในการเดินทาง ฯลฯ

๒) หวังความศึกษาให้ท่าน ทั้งด้านคันถธุระคือ ด้านทฤษฎี หลักการ ข้อคิด ความเห็นและการประพฤติปฏิบัติ หรือวิปัสสนาธุระ คือการเจริญจิตภาวนา

๓) ป้องกันความเสื่อมเสีย อันจักมีมาถึงท่าน เช่น ทำความเข้าใจกับญาติโยมที่มาติดต่อ ประสานงานทั้งภายในวัด และนอกวัด

๔) รักษาหัวใจของท่าน ไม่คบคนพาลภายนอกนำเข้ามาอยู่ในวัด ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่ดีไม่งามได้

๕) เคารพในท่าน โดยการเดินไม่ชิดเกินไป ไม่คัดค้านจึ่ง ๆ หรือรุนแรง

๖) ไม่เที่ยวเตร่ตามอำเภอใจ จะไปไหนต้องบอกลา กลับมาแล้วต้องกราบไหว้รายงานตัว

๗) เมื่อท่านอาพาธ เอาใจใส่พยาบาลท่าน

๑.๒) สัทธวิหาริกวัตร

วัตรที่พระอุปัชฌาย์พึงทำแก่สัทธวิหาริก (พระที่อุปัชฌาย์บวชให้) ภิกษุผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ ควรมีใจเอื้อเฟื้อในสัทธวิหาริกของตน ดังต่อไปนี้

- ๑) เอาธุระในการศึกษาของสัทธวิหาริก
- ๒) สงเคราะห์ด้วยบาตร จีวร และบริวารอื่นๆ ถ้าไม่มีก็ชวนขวยหาให้
- ๓) เมื่อสัทธวิหาริกอาพาธ ทำการพยาบาลรักษาจนหาย

๑.๓) อาคันตุกวัตร

ภิกษุผู้เป็นอาคันตุกะ (แขก) ไปสู่อาวาสอื่น พึงประพฤติให้เหมาะสมด้วยอาการดังนี้

- ๑) ทำความเคารพในท่าน เช่น พอลงเข้าเขตวัด ถอดรองเท้า ลดร่ม ถัดจีวร เฉลียงบา เข้าไปสู่สำนักเจ้าของถิ่นก่อน ไหว้เจ้าของถิ่น
- ๒) แสดงความเกรงใจเจ้าของถิ่น เช่น เห็นเจ้าของถิ่นกำลังทำธุระยังไม่เสร็จ ต้องรอให้เจ้าของถิ่นทำธุระให้เสร็จก่อน ถ้าเขาต้องพักผ่อนไว้ อย่ายู่ให้นาน
- ๓) แสดงอาการสนิทสนมกับเจ้าของถิ่น เช่น พุดคุยด้วยความสนใจฉันทน้ำที่เข จัดมาให้ ไม่แสดงอาการรังเกียจบุคคล และสถานที่ ขกย่อง ชมเชยเขาด้วยความจริงใจ
- ๔) ถ้าจะอยู่ที่นั่น ควรประพฤติให้ถูกรธรรมเนียมของเจ้าของถิ่น ถ้ามถึงที่โคจร บิณฑบาต ไกล-ไกล ถ้ามถึงที่โคจร (สถานที่ที่ไม่ควรไป เช่น บ้าน มิจฉาทิฎฐิ ร้านขายสุรา ที่ค้าประเวณี เป็นต้น) ถ้ามถึงห้องน้ำ สระน้ำ และกฤตติกาสงฆ์ในที่นั้น ๆ
- ๕) ถือเสนาสนะแล้วอย่าดูค้าย เอาใจใส่ชำระ ปัดกวาด ทำความสะอาดให้ หมคจด จัดให้เป็นระเบียบ

๑.๔) อวาสิกวัตร

วัตร (ข้อปฏิบัติ) ที่ภิกษุผู้เป็นเจ้าของถิ่นจะพึงทำแก่ผู้เป็นแขก

- ๑) เป็นผู้หนักในปฏิสันถาร เช่น กำลังทำจีวร กำลังกวาดลานวัด ลานเจดีย์อยู่ กำลังทำยาแก่ภิกษุไข้ไม่หนักก็ดี ให้งดการนั้นไว้พลางมาต้อนรับอาคันตุกะ
- ๒) แสดงความนับถือแก่อาคันตุกะ เช่น จัดอาสนะ ปูเสื่อ จัดหาน้ำฉัน น้ำใช้ จัดของต้อนรับ
- ๓) ทำปฏิสันถารโดยธรรม คือ ให้สมกับภาวะของอาคันตุกะ ถ้าอาคันตุกะแก่ กว่าตนต้องลูกรับบาตรจีวร ไหว้ท่าน นิมนต์ท่านนั่งบนอาสนะ จัดห้องพักรับรองท่าน อำนวยความสะดวกทุกอย่าง
- ๔) ถ้าอาคันตุกะมาเพื่อจะอยู่ที่วัด เอาใจใส่เอื้อเฟื้อในการปัดกวาดเสนาสนะ บอกที่ทางที่อยู่อาศัย บอกกฤตติกาสงฆ์ให้รู้ ตามข้อที่อาคันตุกะถาม

๑.๕) คมิกวัตร

คือ ข้อวัตรของภิกษุ ผู้จะไปอยู่ ณ ที่อื่น พึงประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) เก็บจำเสนาสนะ ถ้าเห็นหลังคารั่วหรือชำรุด พอดีซ่อมแซมได้ต้องซ่อมแซม ถ้าสกปรก เปราะเปื้อน ต้องทำให้สะอาดเรียบร้อย เดียงตั้งผูกหมอนต้องเก็บให้เรียบร้อย ปิดหน้าต่าง ประตู ลงกลอนให้พ้นอันตราย

๒) บอกคืนเสนาสนะ แก่พระเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบให้รับทราบคืนบุญเจห้องพัก

๓) บอกลาท่านผู้ที่ดินถึงพำนักอยู่ กล่าวคือ อุปัชฌาย์ หรืออาจารย์ผู้ให้ศิษย์ในบัดนั้น บอกลาพระเถระ เจ้าอาวาสด้วย

๑.๖) ปิณฑปาฏิวัตร

วัตรที่ภิกษุจะเข้าไปบิณฑบาตในละแวกบ้านควรประพฤติให้ถูกต้องธรรมเนียม คือ

๑) นุ่งห่มให้เรียบร้อย คือ นุ่งปิดสะดือ ปกหัวเข่า ผูกประคดเอว ซ้อนผ้าสังฆาฏิกับผ้าอุตราสงค์เข้าด้วยกัน ๒ ผืน ห่มคลุมปิด ๒ ป่า

๒) ถือบาตรไว้ภายในจีวร เอาออกเฉพาะจะรับบิณฑบาต

๓) ดำรงกิริยาให้เรียบร้อยตามสมณสาธูปในเสขยวัตร

๔) กำหนดทางเข้าออกแห่งบ้านและอาคารของชาวบ้านผู้จะให้ภิกษาหรือไม่

๕) รู้ว่าเขาให้ ควรรับบิณฑบาตด้วยอาการสำรวมดังกล่าวไว้ ในหมวด โภชนปฏิบัติสังยุคในเสขยวัตร

๖) รูปที่กลับมาก่อน เตรียมอาสนะนั่งฉัน น้ำฉัน ภาชนะไว้รอรูปมาทีหลัง ฉันเสร็จเก็บของเหล่านั้น และกวาดหอนั้น

๑.๗) ภัตตควัตร

วัตรของภิกษุผู้จะฉันอาหารควรประพฤติให้ถูกต้องธรรมเนียม คือ

๑) นุ่งห่มให้เรียบร้อย ตามสมควรแก่สมณสาธูป ทั้งในวัดและในบ้าน ในวัดให้ห่มเลวียงบ่า ในบ้านให้ห่มคลุมไหล่ทั้ง ๒ ข้าง

๒) รู้จักอาสนะอันสมควรแก่ตน อย่างนั่งเบียดพระเถระ นั่งตามลำดับพรรษา

๓) ห้ามไม่ให้นั่งทับสังฆาฏิในบ้าน เพราะจะเหนียวผ้าห่มให้เดือนลง

๔) ทายกถวายน้ำ ถวายโภชนะ ให้รับโดยเอื้อเฟื้อ รับด้วยความเต็มใจ

๕) ภิกษุทั้งหลายยังมิได้รับโภชนะทั่วถึงกัน ภิกษุผู้เป็นพระเถระอย่าพึงลง

มือฉัน

๖) ฉันด้วยอาการเรียบร้อย

๓) ฉันทพร้อมกัน อิมพร้อม ๆ กัน ภิกษุยังฉันไม่แล้ว ภิกษุผู้เป็นสังฆเถระอย่า
เพ็รับน้ำล้างบาตร ยังไม่บ้วนปาก ไม่ล้างมือ

๔) ระวังไม่บ้วนปากและล้างหน้า ให้น้ำกระเซ็นถูกภิกษุผู้นั่งใกล้หรือถูกจีว
ของคน

๕) ฉันทเสร็จ ทำอนุโมทนา กล่าวอนุโมทนามรูปเดียว เป็นหน้าที่ของพระสังฆ
เถระ

๑๐) เมื่อกลับอย่าเบียดเสียดกันออกมา

๑๑) ห้ามไม่ให้เอาน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวเทในบ้านเขา

๑.๘) เสนาสนะคาหาปกวัตร

ข้อวัตรที่ภิกษุผู้แจกเสนาสนะของสงฆ์ควรประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ควรรู้จักภิกษุผู้อันตนควรให้ย้ายหรือไม่ควร

๒) ไม่ควรย้ายภิกษุผู้รักษาลังสงฆ์

๓) ไม่ควรย้ายภิกษุผู้เป็นพหูสูต

๔) ไม่ควรย้ายภิกษุผู้ทำการปฏิสังขรณ์เสนาสนะอันชำรุดให้คืนเป็นปกติ

๕) ไม่ย้ายภิกษุผู้ยังอาพาธ เว้นไว้แต่อาพาธเป็นโรคติดต่อกันได้

๑.๙) เสนาสนะคาหกวัตร

คือ ข้อวัตรที่ภิกษุผู้รับเสนาสนะของสงฆ์ควรประพฤติ ดังนี้

๑) อย่าทำเสนาสนะให้เปรอะเปื้อน ห้ามไม่ให้ดมเฉพาะลงบนพื้นที่บริกรรม
เช่น ที่ลาดปูนปูพื้น ไม้ที่เกลี้ยงเกลาชัดเงา เป็นต้น สวมรองเท้าห้ามเหยียบเสนาสนะเช่นนั้น

๒) ห้ามไม่ให้อิงเสา บานประตู บานหน้าต่าง

๓) เติงตั้งของสงฆ์อันเป็นของตกแต่งตัวเปล่านอนทับ นั่งทับมลทินกายจะ
เปรอะเปื้อน ควรเอาเครื่องลาดปูก่อนจึงนอนทับ

๔) บริเวณที่พักอาศัย ต้องชำระ ปัดกวาด ให้สะอาด อย่าให้รกด้วยหยากเยื่อ

ยางใย

๕) ระวังไม่ให้ชำรุด เช่น จะยกเตียง ตั้งเข้าออก ระวังไม่ให้กระทบบานประตู
หน้าต่าง

๖) ตั้งน้ำฉัน น้ำใช้ไว้ให้มีพร้อม

๗) ของใช้สำหรับเสนาสนะหนึ่ง อย่าเอาไปใช้ในที่อื่น ให้กระจัดกระจาย ยืม
ชั่วคราวได้ แต่ต้องเอามาส่งคืนที่เดิม

- ๑) ทำความสบายให้แก่ตน คือ ไม่นั่นของแสงต่อโรค
- ๒) รู้จักประมาณ ไม่นั่นมากเกินไป-น้อยเกินไป
- ๓) บอกอาการตามเป็นจริงแก่ผู้พยาบาล
- ๔) ฉันทง่าย ไม่แสดงอาการกระฟัดกระเฟียด เอะอะ โวยวายใส่ผู้พยาบาล
- ๕) เป็นผู้อดทนต่อทุกขเวทนา

๑.๑๓) กิจวัตร ๑๐ อย่าง

- ๑) บิณฑบาต
- ๒) กวาดวัด
- ๓) ปลงอาบัติ
- ๔) ทำวัตรสวดมนต์
- ๕) ขวนขวายบิณฑบาตและภวนา
- ๖) อุปัฏฐากครูบาอาจารย์
- ๗) บริหารสิ่งของและร่างกาย
- ๘) ขวนขวายเรียนพระธรรมวินัย
- ๙) เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์
- ๑๐) ดำรงตนให้น่ากราบไหว้

กิจ ๑๐ อย่างนี้ เป็นกิจใหญ่ ควรที่ภิกษุจะต้องศึกษาให้ทราบชัดและจำไว้เพื่อปฏิบัติให้สมควรแก่สมณสารูปของตน

๒) จริยวัตร

จริยวัตร คือ วัตรที่ว่าด้วยมารยาทอันภิกษุควรประพฤติเพื่อความเหมาะสม ถูกต้อง ดีงาม น่าเคารพ น่าศรัทธา แก่ผู้ที่ยังไม่ศรัทธา และก่อให้เกิดความศรัทธา เลื่อมใส ยิ่งๆ ขึ้นไปแก่ผู้ที่ศรัทธาอยู่ก่อนแล้ว จริยวัตรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ในการประพฤติ การปฏิบัติของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ เพื่อให้พระภิกษุได้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๒.๑) ห้ามไม่ให้เหยียบผ้าขาวอันเขาปูลาดในที่นิมนต์ เพราะจะทำให้เปรอะเปื้อน สกปรก เสียมารยาทของพระ แม้พระรูปอื่น ๆ จะนั่งก็ขะแยง

๒.๒) ยังไม่ได้พิจารณา ก่อน อย่างเพิ่งนั่งลงบนอาสนะ อย่าผลุนผลันนั่งลงไป เพราะจะทับหรือกระทบของที่วางอยู่ก่อน ให้เกิดความเสียหายได้ เช่น ขันน้ำอาจจะหก แก้วน้ำอาจกระทบกันแตกควรตรวจดูให้ดีก่อน ตรวจดูด้วยนัยน์ตา หรือ ด้วยมือดูก่อน

๒.๓) ห้ามไม่ให้นั่งอาสนะยาวกับหญิงและคนพันทาง (กะเทย) เพราะจะมีคำครหา ตีฉิน นินทาเอาได้

๑.๑๐) วัจจกฏีวัตร

คือ ข้อวัตรที่ควรประพฤติขึ้น เวจจกฏี (ห้องน้ำ)

๑) การถ่ายเว็จ (ถ่ายหนัก) ถ่ายปัสสาวะ และอาบน้ำ ให้ทำตามลำดับผู้ไปถึง ก่อน-หลัง ไม่เหมือนกิจอื่นอันจะพึงทำตามลำดับพรรษา

๒) ให้รักษาภิรยา เช่น ประตูปิด ห้ามไม่ให้ควนผลึกเข้าไปให้กระแอมกระไอ ก่อน

๓) ให้รักษาความสะอาด

๔) ให้รู้จักบริหาร เปลื้องจีวรไว้ข้างนอกอย่าครองเข้าไป

๕) ให้รู้จักรักษาตัว อย่าเบ่งแรงจนชอกช้ำ อย่าใช้ของมีปมขรุขระ ไม้ผู้ชำระ ควรใช้น้ำชำระ

๖) ไม่บ้วนน้ำลายหรือสังน้ำมูกลงพื้น

๑.๑๑) ทิลาณุปัฏฐากวัตร

คือ วัตรที่ภิกษุพยาบาลไข้ควรประพฤติ ถ้าภิกษุรูปใดรูปหนึ่งอาพาธลงภิกษุผู้เพื่อนสหธรรมิกควรเอาใจใส่ช่วยรักษาพยาบาล อย่าทอดธุระเสีย พระศาสดาทรงปรารภภิกษุอาพาธ ตรัสสั่งไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย มารดาที่ดี บิดาก็ดี ของเธอทั้งหลายไม่มี ถ้าพวกเธอจะไม่พยาบาล กันเองใครเล่าจะพยาบาลพวกเธอ ภิกษุใดปรารถนาจะอุปัฏฐากเรา ขอให้ภิกษุนั้นพยาบาล ภิกษุไข้เถิด” ถ้าอุปัชฌายะ อาจารย์ สัทธวิหาริกอันเดวาสติก ของผู้ไข้มีอยู่ ให้เธอพยาบาลกันกว่าจะหายหรือสิ้นชีพ ถ้าไม่มีให้ผู้ร่วมอุปัชฌาย์ ร่วมอาจารย์พยาบาล ถ้าภิกษุไข้ผู้จรมมา ตัวคนเดียว ให้สงฆ์พยาบาล ดังนี้ ภิกษุผู้พยาบาลไข้ ควรมีลักษณะ ดังนี้

๑) รู้จักประกอบเภสัช

๒) รู้จักของแสดงและไม่แสดงแก่โรค

๓) นำเข้าไปแต่ของไม่แสดง

๔) กันของแสดงออกเสีย

๕) เป็นผู้ไม่เกลียดของสกปรกโสโครก

๖) ไม่ใช่เป็นผู้มักได้

๗) มีเมตตาจิต

ฝ่ายภิกษุผู้อาพาธ รู้ว่าตนต้องเป็นภาระของเพื่อนสหธรรมิกด้วยกันก็สมควร ทำตนให้เป็นผู้พยาบาลง่าย

๑.๑๒) ทิลาณกวัตร

คือ วัตรที่ภิกษุผู้อาพาธ (ป่วย) ควรประพฤติดังต่อไปนี้

- ๑) ทำความสบายให้แก่ตน คือ ไม่นั่นของแสงต่อโรค
- ๒) รู้จักประมาณ ไม่นั่นมากเกินไป-น้อยเกินไป
- ๓) บอกอาการตามเป็นจริงแก่ผู้พยาบาล
- ๔) ฉันทง่าย ไม่แสดงอาการกระฟัดกระเฟียด เอะอะโวยวายใส่ผู้พยาบาล
- ๕) เป็นผู้อดทนต่อทุกขเวทนา

๑.๑๓) กิจวัตร ๑๐ อย่าง

- ๑) บิณฑบาต
- ๒) กวาดวัด
- ๓) ปลงอาบัติ
- ๔) ทำวัตรสวดมนต์
- ๕) ขวนขวายบิณฑบาตและภวนา
- ๖) อุปัฏฐากครูบาอาจารย์
- ๗) บริหารสิ่งของและร่างกาย
- ๘) ขวนขวายเรียนพระธรรมวินัย
- ๙) เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์
- ๑๐) ดำรงตนให้น่ากราบไหว้

กิจ ๑๐ อย่างนี้ เป็นกิจใหญ่ ควรที่ภิกษุจะต้องศึกษาให้ทราบชัดและจำไว้เพื่อปฏิบัติให้สมควรแก่สมณสาธูปของคน

๒) จริยวัตร

จริยวัตร คือ วัตรที่ว่าด้วยมารยาทอันภิกษุควรประพฤติเพื่อความเหมาะสม ถูกต้อง คิงาม นำเคารพ นำศรัทธา แก่ผู้ที่ยังไม่ศรัทธา และก่อให้เกิดความศรัทธา เลื่อมใส ยิ่งๆ ขึ้นไปแก่ผู้ที่ศรัทธาอยู่ก่อนแล้ว จริยวัตรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ในการประพฤติ การปฏิบัติของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ เพื่อให้พระภิกษุได้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๒.๑) ห้ามไม่ให้เหยียบผ้าขาวอันเขาปูลาดในที่นิมนต์ เพราะจะทำให้เปรอะเปื้อน สกปรก เสียมารยาทของพระ แม้พระรูปอื่น ๆ จะนั่งก็ขะเขยง

๒.๒) ยังไม่ได้พิจารณาก่อน อย่างเพิ่งนั่งลงบนอาสนะ อย่าผลุนผลันนั่งลงไป เพราะจะทับหรือกระทบของที่วางอยู่ก่อน ให้เกิดความเสียหายได้ เช่น ขันน้ำอาจจะหก แก้วน้ำอาจกระทบกันแตกควรตรวจดูให้ดีก่อน ตรวจดูด้วยนัยน์ตา หรือ ด้วยมือลูบดูก่อน

๒.๓) ห้ามไม่ให้นั่งอาสนะยาวกับหญิงและคนพันทาง (กะเทย) เพราะจะมีคำครหา ตีฉิน นินทาเอาได้

๒.๔) ภิภุผู้มำที่หลังยังจันไม่เสร็จ ภิภุที่จันก่อน เสร็จก่อน ออย่าเพิ่งดูจาก อาสนะเพราะต้องรอเพื่อนที่มำที่หลังด้วย

๒.๕) จะพักกลางวัน ท่านให้ปิดประตูห้องเพื่อให้พักในที่กำบัง มิดชิด ไม่ ประเจิดประเจ้อ

๒.๖) ห้ามไม่ให้เอาอุจจาระ ปัสสาวะ หยากเยื่อหรือของเป็นเดนทิ้งลงไปนอก กำแพง ถ้าภิภุอยู่บนภุฎีแม่ทิ้งหยากเยื่อลงหน้าต้ำถูกคนอื่นเข้าก็เสียมารยาท ฟันข้างล่างก็สกปรก

๒.๗) ห้ามขึ้นต้นไม้ เว้นแต่หลงทางต้องการขึ้นที่สูงเพื่อดูทาง หรือต้องการ จะหนีอันตรายจากสัตว์ร้าย

๒.๘) ห้ามไม่ให้ไปเพื่อจะดูเพื่อนจับประโคน ร้องรำ ทำเพลงนอกวัดเพราะไม่ เหมาะแก่พระ

๒.๙) ห้ามไม่ให้กล่าวธรรมด้วยเสียงอันยาว แสดงธรรมก็ดี สวดธรรมก็ดี ไม่ เทศน์สวดด้วยอาการอันตลกคะนอง สรวลเสเฮฮาจะทำให้เสียมณเสารูป

๒.๑๐) ห้ามไม่ให้จับวัตถุอนามาส เช่น เครื่องแต่งกายหญิง ทอง เงิน รัตนะ ๘ ประการ มุกดา มณี ไพฑูรย์ ประพาฬ ทับทิม บุษราคัม สังข์ ศิลา ศาสตราวุธชนิดต่าง ๆ เครื่องดักสัตว์ เครื่องประ โคม คนตรี ท่านกล่าวว่าอนามาสเพราะไม่ควรแกภิภุมำแต่เดิม

๓) วิธีวัตร

วิธีวัตรนั้นเป็นเนติแบบอย่าง ที่ภิภุจะต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดีเป็นแบบแผน ที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ของภิภุในกรณียกิจต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓.๑) วิธีครองผ้าของภิภุ มีมำในเสขียวัตร กล่าวไว้ว่า ฟิงนุ่งปิดสะดือและปก หัวเข่าให้เรียบร้อย เวลาเข้าบ้านให้หมกคลุมทั้ง ๒ บ่า แหวกลูกบวบเอามือขวาออกมาทางกลีบจีวร การ พับจีวร ไม่ให้พับหักกลาง

๓.๒) บาตร เป็นบริษารดั้งเดิม คู่กับไตรจีวร บาตรนั้นทรงอนุญาตไว้ ๒ ชนิด คือ บาตรดินเผา (รมคำสนิท) กับบาตรเหล็ก ห้ามไม่ให้ใช้ของอื่นแทนบาตร เช่น กะโหลกน้ำเต้า กะโหลกหัวผี บาตรทอง บาตรเงิน บาตรแก้วมณี เป็นต้น

วิธีเก็บรักษาบาตร ห้ามไม่ให้วางบาตร เก็บบาตร ในที่ที่จะตกแตก ไม่ให้วาง บาตรบนเตียง บนตั่ง บนพนัก บนพริ้ง (คือชานนอกพนัก) ห้ามไม่ให้ใช้บาตรต่างกระโถน คือทิ้ง ก้างปลา กระจุก เนื้อ หรืออื่น ๆ ลงในบาตร

- ไม่ให้ล้างมือ บ้วนปากลงในบาตร

- ไม่ให้เก็บทั้งยังเปียก ไม่ให้ผึ่งแดดก่อน

- ให้เช็ดจนแห้งก่อน จึงผึ่งแดด

- ไม่ให้ผั่งไถ้วันเกินควร

๓.๓) วิธีเช็ดรองเท้า ให้ใช้ผ้าแห้งเช็ดก่อน แล้วจึงใช้ผ้าเปียกเช็ด

๓.๔) วิธีพัดให้พระเถระ ให้พัดที่หลังเท้า ๑ หน ที่ตัว ๑ หน ที่ศีรษะ ๑ หน

๓.๕) วิธีเปิดปิด หน้าต่างตามฤดู ในฤดูหนาวท่านแนะให้เปิดในกลางวัน ปิด

กลางคืน ฤดูร้อน เปิดหน้าต่างแต่น้อยบาน เพราะอากาศภายนอกร้อนกว่าภายใน

๓.๖) วิธีเดิน ท่านให้เดินเรียงแถว ตามลำดับพรรษา เว้นระยะห่างพอสมควร

๓.๗) จะทำวินัยกรรม ให้ห้ามเจวียงบ่า

วิธีวัตรนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเทศะที่เหมาะสมที่ควร ไม่ได้กำหนดตายตัวเสมอไป ปรับเปลี่ยนใช้ให้เข้ากับยุคสมัยได้ตามสมควร ขณะเดียวกัน ก็ต้องรักษาข้อวัตรเอาไว้ด้วย อย่าปล่อยให้หย่อนยานจนเกินงาม^{๕๕}

สรุป วัตร คือ ข้อควรปฏิบัติอันภิกษุจะต้องประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน ซึ่งแนะแนวทางให้สงฆ์สาวกได้ปฏิบัติตามเพื่อความ สบายงามของหมู่คณะ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย เจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น เพื่อเป็นเนติ แบบอย่างแก่บุคคลทั่วไปหรือพระภิกษุสามเณรที่บวชเข้ามาในบวรพระพุทธศาสนาแล้ว จะต้อง ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นการฝึกคัดกาย วาจา ใจ ของตน ให้เป็นคนมีระเบียบวินัย เหมือนนายช่างมาลา การ ที่ร้อยดอกไม้หลายหลากสีให้เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดเป็นพวงดอกไม้ที่สวยงามเกิด เป็นพานพุ่มที่สวยงามใสเจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของมหาสาธุชน ได้ตลอด กาลนาน

๔) ด้านมนุษยสัมพันธ์

หมายถึง การสื่อสารที่เหมาะสมกับบุคคลทั่วไปและพระภิกษุพุคจาและวางตน ได้ เหมาะสมตามสถานภาพ ช่วยเหลือแนะนำผู้อื่นเสมอ สามารถประสานงานกับพระภิกษุและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ช่วยเหลือและสงเคราะห์ตามกำลังความสามารถมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการได้ให้ความหมายของ “มนุษยสัมพันธ์” ว่าเป็นกระบวนการของศาสตร์ที่ ใช้ศิลปะสร้างความพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เคารพ-นับถือ โดยแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งทางกาย วาจาและใจ เพื่อโน้มน้าวให้มีความรู้สึกใกล้ชิด เป็นกันเอง จูงใจให้มีส่วนร่วมในอันที่จะบรรลุสิ่งซึ่ง พึงประสงค์อย่างราบรื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

^{๕๕} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วชิราวุธโรตส, วินัยมุข เล่ม ๒ (หลักสูตรนักธรรมชั้น โท), พิมพ์ครั้งที่ ๒๕, อ่างแก้ว, หน้า ๕๒-๖๖.

การที่มนุษย์สัมพันธ์เป็นศิลป์ (art) มากกว่าศาสตร์ (Science) ดังนั้นถ้าจะให้มีการสอนและการปฏิบัติมนุษยสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเบื้องต้นและขอบเขตที่สำคัญเสียก่อน ซึ่งปรัชญาของ “มนุษยสัมพันธ์” นั้น เป็นความเชื่อในเทคนิควิธีที่จะนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในเชิงมนุษยสัมพันธ์ โดยตั้งสมมุติฐานว่า มนุษย์มีองค์ประกอบ คือ พฤติกรรม การจูงใจ นิสัยสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาวะผู้นำ ตลอดจนศาสตร์และศิลป์ที่เกี่ยวข้องกัน

หลักปรัชญาของมนุษยสัมพันธ์ ที่สำคัญ จำต้องคำนึงถึงอยู่เสมอเพื่อประโยชน์สุขของทุกคน โดยเฉพาะการปฏิบัติงานของนักบริหาร คือ

- ๑) สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่มสังคม
- ๒) การบริหารงาน เป็นการรวมพลังให้เกิดความสามัคคีธรรมในการปฏิบัติงาน
- ๓) สามัคคีธรรม จะดีหรือไม่ดีเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับคน
- ๔) สร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน สร้างสรรค์สังคม
- ๕) คนเรานั้นอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน
- ๖) คนแตกต่างจากสัตว์อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิตใจ สัญชาตญาณและความ

ต้องการ

๗) ยอมรับนับถือกัน ตระหนักในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ คนทุกคนถือตัวมากในเรื่อง “ศักดิ์ศรีของคน” (Human dignity)^{๖๐}

ลักษณะและองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประกอบด้วย

๑) พฤติกรรมของคน (Human behavior) ในการอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเพื่อความสุขในการดำเนินชีวิต หรือเพื่อการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

๒) การจูงใจ (Motivation) อันเป็นแรงกระตุ้น เป็นพลังให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกและความพอใจในการปฏิบัติงาน

๓) กลุ่มพวกในการปฏิบัติงาน (Team work) ตามรูปแบบของการปฏิภริยาสัมพันธ์ระหว่างความเป็นมนุษย์ที่ดำรงตนด้วยการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน หรือความเคารพนับถือมนความแตกต่างระหว่างบุคคล

๔) ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อหน่วยงานหรือองค์การ โดยปกติมนุษย์จะอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ แยกกันไปตามลักษณะของความ ต้องการ มีการต่อสู้แย่งชิงผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

^{๖๐}พรนพ พุกกะพันธ์, ภาวะผู้นำและการจูงใจ, อ่างแล้ว, หน้า ๑๕๓

นอกจากนี้ เรียม ศรีทอง ยังได้กล่าวถึงแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นไว้ ๓ ประการ คือ

๑) มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าแห่งความเป็นคนเท่าเทียมกัน ไม่เลือกเพศ วัย วรรณะ การศึกษาหรือฐานะทางเศรษฐกิจ มนุษย์ทุกคนรักชีวิต ต้องการติดต่อเกี่ยวข้องกับกันฉันท์มิตร มีความปรารถนาดี และต้องการการปฏิบัติอย่างมีเกียรติ ต้องการเป็นคนมีคุณค่าและมีความสำคัญ

๒) มนุษย์เกี่ยวข้องกับความต้องการที่ไม่สิ้นสุด เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในระดับหนึ่ง ก็ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในระดับหนึ่งได้เช่นกัน

๓) มนุษย์เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ที่ต้องมีชีวิตเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏเหมือนกัน ดังนั้น การแสดงออกซึ่งเมตตาต่อกันโดยไม่จำกัดพรมแดน จะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างไม่เบียดเบียน ก่อให้เกิดสันติสุขร่วมกัน

ประโยชน์ของมนุษย์สัมพันธ์ในการบริหารงาน^{๖๑}

มนุษย์สัมพันธ์ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงาน การอยู่ร่วมกันและการบริหารงานในหลายแง่มุม ดังนี้

๑) ทำให้รู้จักคุ้นเคย ยอมรับนับถือกันในกลุ่มสมาชิก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของพลังกลุ่มและช่วยในการคบหาสมาคมให้เป็นไปโดยราบรื่น

๒) ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี

๓) ทำให้บรรยากาศในการทำงานราบรื่นการทำงานมีประสิทธิภาพ

๔) ทำให้การติดต่อสื่อสารถึงกันง่ายและเป็นผลดี

๕) ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันและให้ความร่วมมือในการทำงาน

๖) ทำให้ปัญหาความขัดแย้งน้อยลง บริหารงานได้ง่ายขึ้น^{๖๒}

เรียงชัย หมั่นชนะ กล่าวไว้ว่า มนุษย์สัมพันธ์ทำให้ผู้บริหารได้ประโยชน์ในเรื่องต่อไปนี้

๑) เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม

๒) เกิดความร่วมมือในการทำงาน

๓) เกิดความรักใคร่นับถือซึ่งกันและกัน^{๖๓}

^{๖๑}เรียม ศรีทอง, มนุษย์สัมพันธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑.

^{๖๒}พรนพ พุกกะพันธุ์, ภาวะผู้นำและการจูงใจ, อ่างแก้ว, หน้า ๒๐๓.

^{๖๓}เรียงชัย หมั่นชนะ, มนุษย์สัมพันธ์สำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

วินิจ เกตุขำ ยังกล่าวถึง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ไว้ ๔ ประการ คือ

- ๑) เป็นแม่บทในการปฏิบัติงาน
- ๒) ช่วยเพิ่มผลผลิต ทำให้งานมีประสิทธิภาพ
- ๓) ลดช่องว่างระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ช่วยแก้ปัญหาในการทำงาน
- ๔) ลดความขัดแย้งในการทำงาน^{๖๔}

ม.ร.ว. สมพร สุทัศนีย์ กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์จะก่อให้เกิดประโยชน์ได้
อย่างมากในองค์กร ดังนี้

- ๑.) ทำให้เข้าใจธรรมชาติด้านต่าง ๆ ของมนุษย์
- ๒) ทำให้เข้าใจความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และสามารถสนองความต้องการ
พื้นฐานที่เหมือนกันและแตกต่างกันได้^{๖๕}

ศิริ เจริญวัย กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์มีประโยชน์ต่อการบริหารมากและก่อให้เกิด
ผลดีต่อองค์กรหลายประการ ดังนี้

- ๑) บุคคลต่าง ๆ เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันในทางปฏิบัติงานด้วยดี
- ๒) บุคคลต่าง ๆ ในองค์กรเกิดความรักใคร่รักใคร่และจงรักภักดีต่อผู้บริหารและ
องค์กร
- ๓) ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- ๔) เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ลดความเข้าใจผิดและความขัดแย้งในองค์กร^{๖๖}

เรียม ศรีทอง กล่าวว่า บุคคลใดก็ตามที่มีมนุษยสัมพันธ์แล้วย่อมก่อให้เกิดประโยชน์
ดังต่อไปนี้ คือ

- ๑) เกิดความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน
- ๒) สามารถโน้มน้าวสู่การประพฤติกี่สนองตอบความต้องการซึ่งกันและกัน
- ๓) เกิดความกลมเกลียวรักใคร่ทำให้สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- ๔) ลดความขัดแย้ง

^{๖๔}วินิจ เกตุขำ, มนุษยสัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๘.

^{๖๕}ม.ร.ว. สมพร สุทัศนีย์, มนุษยสัมพันธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลง
กรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๔.

^{๖๖}ศิริ เจริญวัย, ภาวะผู้นำ, (นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๖๒.

๓) เกิดความกลมเกลียวรักใคร่ทำให้สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๔) ลดความขัดแย้ง

๕) ทำงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร^{๖๒}

ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ในการบริหาร

มนุษยสัมพันธ์ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารงานแก่ผู้บริหารทุกระดับ เป็นเทคนิคของผู้บริหารที่จะเอาชนะใจคน โน้มนำผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้บังคับบัญชาให้เกิดความร่วมมือ มีพฤติกรรมเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารและผลสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์ ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ในการผู้บริหารงาน พอสรุปได้ ดังนี้

๑) บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในระดับหัวหน้า จำเป็นต้องใช้เวลาส่วนมากในการติดต่อเกี่ยวข้องกับคน จำเป็นต้องทำหน้าที่ในการติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในหน่วยงานและบุคคลภายนอก จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและรอบรู้ในการใช้มนุษยสัมพันธ์

๒) ผู้ใต้บังคับบัญชา ลูกน้องหรือพนักงาน มีความรู้สูงขึ้นไปย่อมจะเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการหัวหน้าที่มีความสามารถเพียงพอ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

๓) ในการปกครองบังคับบัญชาบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสูง มีความคิดอิสระ จำเป็นต้องใช้มนุษยสัมพันธ์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเขาไว้

๔) จากการศึกษาวิจัย พบว่า หัวหน้างานที่ถูกปลดหรือให้ออก ส่วนใหญ่ขาดความสามารถในการเข้ากับคนอื่น มีน้อยมากที่ถูกปลดให้ออกจากการขาดความรู้ความสามารถ

๕) ความเจริญทางด้านสังคมวัตถุทำให้จิตใจคนสลับซับซ้อน สับสน เข้าใจยาก ยิ่งขึ้น ผู้บังคับบัญชาจึงจำเป็นต้องเข้าใจ พฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร บทบาท สถานภาพหน้าที่ เจตคติ เพื่อมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

๖) พนักงานในองค์กรมีมากขึ้นทุกวัน ย่อมจะมีปัญหาการขัดแย้งกัน ผู้บังคับบัญชา จะใช้ความรู้ ประสบการณ์เพียงอย่างเดียวย่อมจะไม่ได้ผล จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารงานบุคคลและมนุษยสัมพันธ์จึงจะช่วยให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข

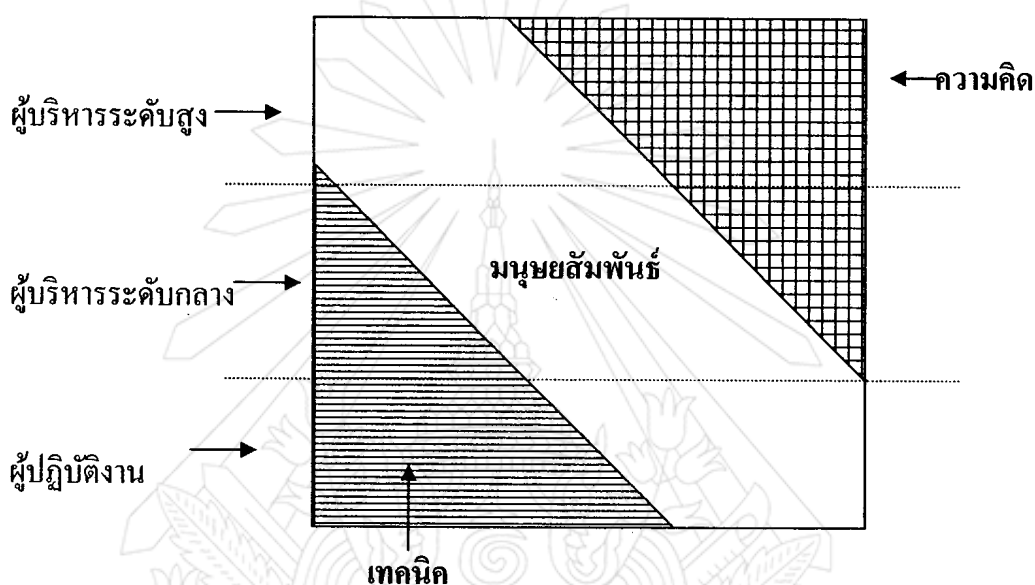
๗) มนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับความคงอยู่ขององค์กร เพราะเป็นเชื้อใยยึดโยงคนกับคน คนกับงานให้อยู่รวมกันในองค์กรได้

^{๖๒} เรียบ ศรีทอง, มนุษยสัมพันธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, อ่างแล้ว, หน้า ๑๑.

ทักษะมนุษยสัมพันธ์กับการบริหารงาน

กล่าวว่า การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยทักษะ ๓ ประการ คือ

- ๑) ทักษะทางเทคนิค (Technical skills)
- ๒) ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ (Human relation skills)
- ๓) ทักษะทางความคิด (Conceptual skills) ดังภาพที่ ๒.๑^{๖๔}

ภาพประกอบที่ ๒.๑ ความสำคัญของผู้บริหารในการใช้ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์

จากภาพประกอบที่ ๒.๑ จะเห็นว่าในการบริหารงานนั้นผู้บริหารระดับสูงต้องใช้ทักษะในทางความคิดมากที่สุด มนุษยสัมพันธ์รองมา และใช้เทคนิควิธีการปฏิบัติแต่เพียงเล็กน้อย ส่วนผู้บริหารระดับกลางนั้น ต้องใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางความคิด และเทคนิคในการปฏิบัติงานพอ ๆ กัน ส่วนระดับผู้ปฏิบัติงานนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะทางเทคนิคที่ใช้ในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือมนุษยสัมพันธ์ ส่วนทักษะในการคิดนั้นใช้เพียงเล็กน้อย เพราะเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น

จึงสรุปได้ว่ามนุษยสัมพันธ์ มีความจำเป็นและสำคัญต่อบุคคลทุกคนทุกหมู่เหล่า ในการดำเนินชีวิตและการประกอบกิจการงานทั้งปวงได้สำเร็จจุล่งได้ด้วยดีและมีความสุข

^{๖๔}พรรรถทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, จิตวิทยาในการทำงาน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙), หน้า ๓-๖.

เปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่นให้เครื่องจักรทำงานได้ด้วยดี

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น อันได้แก่ สถาบันสงฆ์ การปกครองคณะสงฆ์ไทย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ คุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่พึงประสงค์ ตลอดจนแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เรื่อง ภาวะผู้นำ ความรู้ การศึกษาอบรม ข้อวัตรปฏิบัติ และเรื่อง มนุษยสัมพันธ์

๒.๕ สภาพพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ปกครองของคณะสงฆ์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๒.๕.๑) ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอกันทรารมย์

อำเภอกันทรารมย์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๒๗ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอเขื่องใน (จังหวัดอุบลราชธานี)
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภวารินชำราบ และอำเภอสำโรง (จังหวัดอุบลราชธานี)
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอโนนคูณและอำเภอน้ำแกลี้ยง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองศรีสะเกษและอำเภอยางชุมน้อย

๒.๕.๒) การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอกันทรารมย์แบ่งพื้นที่การปกครองย่อยออกเป็น ๑๖ ตำบล ๑๗๐ หมู่บ้าน ได้แก่

๑. ตำบลคู	๑๐ หมู่บ้าน
๒. ตำบลโนนสัง	๑๔ หมู่บ้าน
๓. ตำบลหนองหัวขี้	๑๒ หมู่บ้าน
๔. ตำบลยาง	๑๒ หมู่บ้าน
๕. ตำบลหนองแวง	๑๐ หมู่บ้าน
๖. ตำบลหนองแก้ว	๗ หมู่บ้าน
๗. ตำบลทาม	๑๑ หมู่บ้าน
๘. ตำบลทะทาย	๕ หมู่บ้าน
๙. ตำบลเมืองน้อย	๑๐ หมู่บ้าน
๑๐. ตำบลอิป่าด	๕ หมู่บ้าน

๑๒. ตำบลหนองบัว	๗ หมู่บ้าน
๑๓. ตำบลคู	๘ หมู่บ้าน
๑๔. ตำบลผักแพว	๑๘ หมู่บ้าน
๑๕. ตำบลจาน	๑๕ หมู่บ้าน
๑๖. ตำบลคำเนียม	๑๐ หมู่บ้าน

๒.๕.๓) การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอกันทรารมย์ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑๗ แห่ง ได้แก่

เทศบาลตำบลกันทรารมย์ ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลคู

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลคู ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคู (นอกเขตเทศบาลตำบลกันทรารมย์)
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโนนสังทั้งตำบล
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวช้าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองหัวช้างทั้งตำบล
๔. องค์การบริหารส่วนตำบลยาง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลยางทั้งตำบล
๕. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองแวงทั้งตำบล
๖. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแก้ว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองแก้วทั้งตำบล
๗. องค์การบริหารส่วนตำบลทาม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทามทั้งตำบล
๘. องค์การบริหารส่วนตำบลทะทาย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทะทายทั้งตำบล
๙. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองน้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเมืองน้อยทั้งตำบล
๑๐. องค์การบริหารส่วนตำบลอีป่าด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลอีป่าดทั้งตำบล
๑๑. องค์การบริหารส่วนตำบลบัวน้อย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบัวน้อยทั้งตำบล
๑๒. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองบัวทั้งตำบล
๑๓. องค์การบริหารส่วนตำบลคู ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคูทั้งตำบล
๑๔. องค์การบริหารส่วนตำบลผักแพว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลผักแพวทั้งตำบล
๑๕. องค์การบริหารส่วนตำบลจาน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลจานทั้งตำบล
๑๖. องค์การบริหารส่วนตำบลคำเนียม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคำเนียมทั้งตำบล^{๖๕}

^{๖๕} อำเภอกันทรารมย์, “ข้อมูลทั่วไป อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ”, ศรีสะเกษ : อำเภอกันทรารมย์, ๒๕๕๑, (อัคราณา).

๒.๖ ผลงานงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระไพศาล ชินช่วง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาสตามทัศนะของเจ้าอาวาส กรรมการวัดและศึกษานิเทศก์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๕ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๘ คน พบว่า

๑. บุคลากรโดยรวมเมื่อจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาสโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ยกเว้นศึกษานิเทศก์มีทัศนะด้านลักษณะนิสัยหรือนิสัยสัมปັນ โนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเฉพาะเจ้าอาวาสที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่ำกว่า ๕ พรรษา, ๕-๑๐ พรรษา และมากกว่า ๑๐ พรรษา พบว่า มีทัศนะทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน โดยมีทัศนะเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากกว่าข้ออื่น ๆ ในแต่ละด้าน คือ มีความรู้ด้านวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำนุบำรุงวัดให้สะอาดร่มรื่น และมีสภาพแวดล้อมของศาสนสถานที่ดีและปฏิบัติธรรมและงานของวัดด้วยศรัทธา ไม่เห็นแก่ ลาภ ยศ สรรเสริญ

๒. เจ้าอาวาส กรรมการวัดและศึกษานิเทศก์ มีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่กรรมการวัดมีทัศนะเห็นด้วยมากกว่าเจ้าอาวาสและศึกษานิเทศก์ในด้านความรู้หรือจักษุมา ศึกษานิเทศก์และกรรมการวัดมีทัศนะเห็นด้วยมากกว่าเจ้าอาวาสในด้านทักษะหรือวิฐูโรและศึกษานิเทศก์มีทัศนะเห็นด้วยมากกว่าเจ้าอาวาสและกรรมการวัดในด้านลักษณะนิสัยหรือนิสัยสัมปັນ โนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๓. เจ้าอาวาสที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส โดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน^{๑๐}

คมกริช วงษ์ทองดี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยสรุปว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล จำแนกเป็นรายด้าน ๖ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านความรู้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่อง ความรู้ด้านการบริหารงานบุคคล การมอบหมายงาน

^{๑๐}พระไพศาล ชินช่วง, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส ตามทัศนะของเจ้าอาวาส กรรมการวัดและศึกษานิเทศก์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๕”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๒, ๑๐๕ หน้า.

๒. ด้านความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่อง ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการ ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร

๓. ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนางานอยู่เสมอ สนับสนุนให้บุคลากรริเริ่มงานใหม่ ๆ กระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาคณะหน่วยงานให้ลุล่วงไป มุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จมากกว่าแสวงหาอำนาจ

๔. ด้านบริการสังคม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม และชุมชนในท้องถิ่น เผยแพร่ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชน สนับสนุนภูมิปัญญาชาวบ้าน ร่วมมือประสานประโยชน์ให้การศึกษาอบรมระบอบประชาธิปไตย อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น

๕. ด้านบุคลิกภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่องมีความชื่นชมผู้อื่นและผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยความจริงใจ กล้าแสดงความคิดเห็นตรงไปตรงมา ไม่ก้าวร้าว มีอารมณ์มั่นคง อดทนต่อปัญหาทุกด้าน

๖. ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต การเป็นแบบอย่าง การตรงต่อเวลา ตัดสินใจด้วยเหตุผล มีความยุติธรรมและเสมอภาค มีศรัทธาในวิชาชีพ^{๑๐}

พระเกรียงไกร จิตมานะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน เรียงลำดับตามด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ได้แก่ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ ด้านภาวะผู้นำ และด้านความรู้ การศึกษาอบรม ด้านมนุษยสัมพันธ์

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

^{๑๐}คมกริช วงษ์ทองดี, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๔, ๑๑๕ หน้า.

ข้อเสนอแนะควรเป็นแบบอย่างที่ดีสมกับฐานะสมณะศักดิ์ นำเคารพศรัทธา ไม่ถือตัว ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยัน เอาใจใส่ต่องาน เสียดสี มีความรับผิดชอบและควรสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน โรงเรียนในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง^{๑๒}

พระครูสุตวรารกร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล ตามทัศนคติของเจ้าอาวาสและพระเลขานุการในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าอาวาสและพระเลขานุการในจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๑๒๐ รูป แยกเป็นเจ้าอาวาส ๖๐ รูป พระเลขานุการ ๖๐ รูป ได้จากการสุ่มแบบ หลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ จำนวน ๓๗ ข้อ มี ๓ ตอน ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล ๔ ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม ด้านข้อวัตรปฏิบัติ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ตอนที่ ๓ คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

๑. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง ๔ ด้าน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม

๒. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล ตามทัศนคติระหว่างเจ้าอาวาสและพระเลขานุการในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จำนวน ๑ ด้าน คือ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ โดยพระเลขานุการมีทัศนคติต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบลมากกว่าเจ้าอาวาส

๓. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบลที่เจ้าอาวาสและพระเลขานุการมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ คือ ให้ความดูแล ให้กำลังใจช่วยเหลือพระสงฆ์ในเขตปกครอง มีความรู้ความสามารถในการจัดการทั้งทางคดีโลกและทางคดี

^{๑๒} พระเกรียงไกร จิตมานะ, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๔, ๕๗ หน้า.

ธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีสมกับฐานะสมณะศักดิ์ นำเคารพศรัทธาเป็นกันเองไม่ถือตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยัน เอาใจใส่ต่องาน เสียสละ มีความรับผิดชอบสูง”^{๑๓}

พระสมชาย แก้วประดิษฐ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบลอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน เรียงลำดับตามด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ได้แก่ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ ด้านภาวะผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความรู้ การศึกษาอบรม

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ของพระภิกษุที่มีตำแหน่ง อายุ จำนวนพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่ง อายุ จำนวนพรรษา มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนพระภิกษุที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

ข้อเสนอแนะควรเป็นผู้นำชุมชนและช่วยเหลือชุมชนในการแก้ไขปัญหาในชุมชน ควรเป็นแบบอย่างที่ดีสมกับฐานะสมณะศักดิ์ นำเคารพศรัทธา ไม่ถือตัว ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยัน เอาใจใส่ต่องาน เสียสละ มีความรับผิดชอบและควรสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน โรงเรียนในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง^{๑๔}

ปรีชา แก้วสุจิตต์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน เรียงลำดับตาม

^{๑๓} พระครูสุตวรารกร, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล ตามทัศนะของเจ้าอาวาสและพระเลขานุการในจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา), ๒๕๔๗, ๑๒๓ หน้า.

^{๑๔} พระสมชาย แก้วประดิษฐ์, “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), ๒๕๔๗, ๑๑๕ หน้า.

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ได้แก่ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความรู้ การศึกษาอบรม

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีตำแหน่ง อายุ จำนวนพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่ง อายุ จำนวนพรรษา มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนพระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

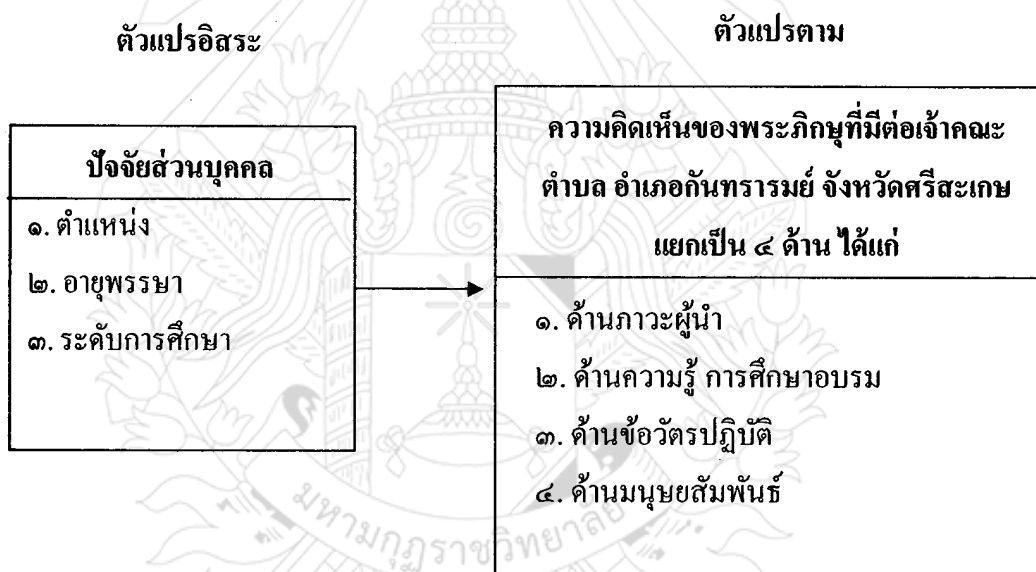
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ ควรเป็นผู้นำชุมชนและช่วยเหลือชุมชนในการแก้ไขปัญหาในชุมชน ควรสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน โรงเรียนในการสร้างชุมชนเข้มแข็งควรเป็นแบบอย่างที่ดีกับฐานะสมณะศักดิ์ นำเคารพศรัทธา ไม่ถือตัว ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชยัน เอาใจใส่ต่องาน เลียสละ มีความรับผิดชอบและควรเป็นผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาชุมชน พัฒนาการศึกษา ให้ความช่วยสาธารณสงเคราะห์ชุมชน^{๑๕}

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า ลักษณะเจ้าคณะตำบลที่พึงประสงค์นั้นอาจสรุปได้ว่าควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีคุณสมบัติเฉพาะตัว มีทักษะและความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และมีประสพการณ์และผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา มีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งเป็นคุณสมบัติ คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ที่ประสพผลสำเร็จซึ่งมีกรอบความคิดต่างกัน โดยส่วนมากจะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียน และมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารของสถาบันสงฆ์น้อย ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ ๔ ประเด็นดังนี้ คือ ภาวะผู้นำ ความรู้ การศึกษาอบรม ข้อวัตร ปฏิบัติ และเรื่องมนุษยสัมพันธ์

^{๑๕} ปรีชา แก้วสุจิตต์, “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอ จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๗, ๑๑๕ หน้า.

๒.๗ สรุปรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้กรอบจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ ๒๐ เรื่อง ปาปณิกสูตรที่ ๒ (ทุคฺยปาปณิกสูตร) ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้คือ จักขุมา วิรูโร และนิสสยสัมปันโน และจากการศึกษาของพระไพศาล ชินช่วง ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส ตามทัศนะของเจ้าอาวาส กรรมการวัดและศิษษาธิการ ในเขตปกครองพระภิกษุภาค ๕ จำนวน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านความรู้หรือจักขุมา (Conceptual skill) ๒) ด้านทักษะหรือวิรูโร (Technical skill) ๓) ด้านลักษณะนิสัยหรือ นิส สยสัมปันโน (Human relation skill) แล้วได้นำมาประยุกต์เข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล โดยแบ่งเป็น ๔ ด้าน คือ ๑) ภาวะผู้นำ ๒) ความรู้ การศึกษาอบรม ๓) ข้อวัตรปฏิบัติ และ ๔) มนุษยสัมพันธ์^{๑๖} ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๒.๒ แสดงสรุปรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

^{๑๖}พระไพศาล ชินช่วง, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส ตามทัศนะของเจ้าอาวาส กรรมการวัดและศิษษาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๕”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, ย่างแล้ว, หน้า ๑๒.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร

ได้แก่ พระภิกษุ (สังกัดมหานิกายและธรรมยุตินิกาย) ในเขต อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๕๕๐ รูป

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ พระภิกษุ (สังกัดมหานิกายและธรรมยุตินิกาย) ในเขต อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๕๕๐ รูป ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)^๑ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๖ รูป

^๑บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๔๒-๔๓.

๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑) เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง เมื่อผู้วิจัยได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน ๒๒๖ รูปแล้ว นำมาหาอัตราส่วนของประชาชน (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละตำบล ตามสูตรนี้^๒

$$n_i = \frac{N_i}{N} \times n$$

เมื่อ n_i แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบล
 N_i แทน จำนวนประชากรแต่ละตำบล
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทุกตำบล
 N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แยกออกเป็นแต่ละตำบล ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายชื่อตำบล จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตำบล	ประชากร (Ni)	กลุ่มตัวอย่าง (ni)
๑. ตำบลคูน	๓๗	๑๕
๒. ตำบลโนนสัง	๔๓	๑๗
๓. ตำบลยาง	๓๕	๑๖
๔. ตำบลหนองแวง	๓๓	๑๔
๕. ตำบลหนองแก้ว	๒๗	๑๑
๖. ตำบลทาม	๓๕	๑๔
๗. ตำบลละทาย	๓๑	๑๓
๘. ตำบลเมืองน้อย	๓๓	๑๓
๙. ตำบลอีป่าค	๒๓	๙
๑๐. ตำบลบัวน้อย	๓๔	๑๔
๑๑. ตำบลหนองบัว	๒๗	๑๑

^๒ กัลยา วานิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์
 และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๕.

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ)

ตำบล	จำนวนประชากร (Ni)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n _i)
๑๒. ตำบลคู	๒๕	๑๒
๑๓. ตำบลผักแพว	๕๐	๒๑
๑๔. ตำบลจาน	๔๐	๑๖
๑๕. ตำบลคำเนียม	๓๓	๑๔
๑๖. ตำบลหนองหัวช้าง	๓๖	๑๕
รวม	๕๕๐	๒๒๖

๓.๒.๒) เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๒๖ รูป ค้างกล่าวแล้วจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) คือ สุ่มทุกตำบลจนได้ครบตามจำนวนที่คำนวณไว้ในตารางที่ ๓.๑

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาจาก การศึกษาของพระครูสุตวรารกร^๔ แบบสอบถามแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับ การศึกษา

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม ด้านข้อวัตรปฏิบัติ และด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับ และกำหนดค่าคะแนนมี ระดับความคิดเห็น ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนน
เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด	๑
เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย	๒

^๔บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, อ่างแก้ว, หน้า ๔๐-๔๑.

^๕พระครูสุตวรารกร, “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล ตามทัศนะของเจ้าอาวาสและ พระเลขานุการในจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา), ๒๕๔๗, หน้า ๖๗.

เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง	๓
เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก	๔
เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด	๕

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๓.๔.๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม วัตถุประสงค์ กรอบแนวความคิด และสมมติฐาน

๓.๔.๒) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามตัวแปรที่กำหนด นำปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

๓.๔.๓) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจดู

๓.๔.๔) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของคำถาม ประกอบด้วย ๓ ท่าน คือ

๑) ดร.ประพิศ โบราณมูล อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด

๒) ดร.ธงชัย ธรรมูธ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๓) ดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๓.๔.๕) นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of item Objective Congruence ; IOC)^๔ ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .๐๕ ขึ้นไปข้อคำถามทั้งหมด จำนวน ๔๒ ข้อ ใช้ได้ จำนวน ๓๗ ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC ในช่วง ๐.๕๐-๑.๐๐

๓.๔.๖) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายไปทดลองใช้ (Try out) กับพระภิกษุในเขตอำเภอเมืองจันทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ รูป แล้วนำไปคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ค่าสถิติ t เลือกข้อที่มีค่าสถิติระหว่าง ๐.๐๔๗-๐.๙๓๐ ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ ๐.๙๔

^๔ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา, (นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘), หน้า ๖๕.

๓.๔.๗) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปสอบถามประชากรตามขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่กำหนด

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๕.๑) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ไปยังเจ้าคณะอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ (ทั้งมหานิกายและธรรมยุตินิกาย) เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากพระภิกษุในเขตรับผิดชอบ

๓.๕.๒) นำหนังสือจากเจ้าคณะอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ (ทั้งมหานิกายและธรรมยุตินิกาย) ที่ขอความร่วมมือกับพระภิกษุในเขตรับผิดชอบ เพื่อแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลจากพระภิกษุในแต่ละตำบล โดยให้ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้านในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นผู้ช่วยแจกแบบสอบถาม จนครบ จำนวน ๒๒๖ รูป

๓.๕.๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา จำนวน ๒๒๖ ฉบับ ตรวจสอบให้คะแนนและวิเคราะห์หาคำตอบเพื่ออภิปรายผลการวิจัยต่อไป

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑) ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม

ได้แก่ ตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละเพื่อใช้อธิบายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

๓.๖.๒) ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ใน ๔ ด้าน

ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านความรู้ ด้านการศึกษาอบรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งในภาพรวม รายด้าน และรายข้อ แล้วแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย		ระดับความคิดเห็น
๔.๕๑-๕.๐๐	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๕๑-๔.๕๐	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
๒.๕๑-๓.๕๐	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๕๑-๒.๕๐ หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

๑.๐๐-๑.๕๐ หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๖.๓) ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน โดยวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ดังนี้

๑) ค่าสถิติ Independent Sample : t-test ใช้เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแบบสอบถามตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามแบบสอบถามตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กรณีตัวแปรที่มี ๒ กลุ่ม (ตำแหน่งในวัด) โดยได้กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ซึ่งถ้าค่าน้อยกว่า .๐๕ แสดงว่าพระภิกษุมีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน

๒) ค่าสถิติ (One-way ANOVA (F-test) ใช้เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแบบสอบถามตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามแบบสอบถามตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กรณีตัวแปรที่มี ๓ กลุ่มขึ้นไป (อายุพรรษา และระดับการศึกษา) เมื่อพบว่ามียัยสำคัญทางสถิติ จึงเปรียบเทียบจำแนกเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe') โดยได้กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ซึ่งถ้าค่าน้อยกว่า .๐๕ แสดงว่าพระภิกษุมีความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน

๓.๖.๔) ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ วิเคราะห์ โดยการหาค่าความถี่ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

๓.๖.๕) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

๓.๗) สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๗.๑) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

๑) สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้สูตร

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

๒) สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับใช้สถิติ (Alpha-coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

แทนค่าสูตรคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ดังนี้

$$r_{\alpha} = \frac{n}{n-1} \left[\frac{\overline{x(n-x)}}{ns} \right]$$

r_{α} แทน ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

\overline{x} แทน ค่าเฉลี่ย

S^2 แทน ความแปรปรวนของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อทดสอบ

๓.๓.๒) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่

๑) ค่าร้อยละ (Percentage)^๑ มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

๒) ค่าเฉลี่ย (Mean = \bar{X})^๒ มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๒.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๑.

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

๓) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.)^๕ มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

X แทน คะแนนแต่ละตัว

๓.๗.๓) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษาต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test (One Way Anova) และกำหนดค่าระดับ ระดับนัยสำคัญที่ .๐๕ โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

๑) ค่า t-test (Independent sample t-test)^๖ มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที-เทสท์ (t-test Independent) โดยที่ $df = n_1 + n_2 - 2$

\bar{X}_1, \bar{X}_2 แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

^๕ เรืองเดียวกัน, หน้า ๑๐๔.

^๖ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, อ่างแล้ว, หน้า ๑๐๕.

๒) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE WAY ANOVA) หรือ (F-test)^{๑๑}

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b แทน ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

^{๑๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษาที่ต่างกัน

๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสำรวจ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระภิกษุสังกัดมหานิกายและธรรมยุตินิกาย ในเขตการปกครองสงฆ์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ จำนวน ๕๕๐ รูป นั้น ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๖ รูป แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้มีลำดับขั้นตอนดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	หมายถึง	จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
t	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม (t-test)
F	หมายถึง	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ กลุ่ม (F-test)
SS	หมายถึง	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Square)
df	หมายถึง	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
*	หมายถึง	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ปังจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระภิกษุสังกัดมหานิกายและธรรมยุตินิกายในเขตการปกครองสงฆ์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ จำนวน ๒๒๖ รูป ซึ่งมีคุณลักษณะข้อมูลทั่วไป คือ ตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปากกุดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งในวัด

ตำแหน่งในวัด	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าอาวาส	๘๐	๓๕.๔๐
พระลูกวัด	๑๔๖	๖๔.๖๐
รวม	๒๒๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า พระภิกษุที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๒๖ รูป ส่วนใหญ่มีตำแหน่งในวัดเป็น พระลูกวัด จำนวน ๑๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๖๐ และมีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส จำนวน ๘๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๔๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุพรรษา

อายุพรรษา	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๕ พรรษา	๖๐	๒๖.๕๕
๕-๑๐ พรรษา	๕๗	๔๒.๕๒
๑๑-๑๕ พรรษา	๓๕	๑๗.๒๖
มากกว่า ๑๕ พรรษา	๓๐	๑๓.๒๗
รวม	๒๒๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระภิกษุที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๒๖ รูป ส่วนใหญ่มีพรรษาอยู่ระหว่าง ๕-๑๐ ปี จำนวน ๕๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕๒ รองลงมา คือ น้อยกว่า ๕ พรรษา จำนวน ๖๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๕ ระหว่าง ๑๑-๑๕ พรรษา จำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒๖ และมีพรรษามากกว่า ๑๕ พรรษา จำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๗

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๖๖	๒๙.๒๐
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๗๕	๓๓.๑๙
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๔๕	๑๙.๘๑
ปริญญาตรีและสูงกว่า	๔๐	๑๗.๗๐
รวม	๒๒๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระภิกษุที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๒๖ รูป ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน ๗๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑๙ รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน ๖๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒๐ ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน ๔๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘๑ และระดับปริญญาตรีและสูงกว่า จำนวน ๔๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๗๐

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปრაกฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑.ด้านภาวะผู้นำ	๓.๖๕	๐.๘๓	มาก
๒.ด้านความรู้ การศึกษาอบรม	๓.๕๖	๐.๘๓	มาก
๓.ด้านข้อวัตรปฏิบัติ	๓.๗๕	๐.๘๘	มาก
๔.ด้านมนุษยสัมพันธ์	๓.๗๓	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๖๗	๐.๘๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านภาวะผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มี
เจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ โดยรวมและรายข้อ

ด้านภาวะผู้นำ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. มีความคิดก้าวไกลและรอบรู้งานคณะสงฆ์	๓.๗๖	๐.๘๒	มาก
๒. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถจูงใจผู้ร่วมงานได้	๓.๘๒	๐.๘๕	มาก
๓. สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา	๓.๖๓	๐.๘๘	มาก
๔. มีความมั่นใจในตนเองในการตัดสินใจสั่งการ	๓.๕๔	๐.๘๘	มาก
๕. เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ร่วมคิดและวางแผน ทำงาน	๓.๕๒	๐.๘๑	มาก
๖. มีการตัดสินใจสั่งการที่ชัดเจน	๓.๖๕	๐.๘๔	มาก
๗. สั่งการโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน	๓.๘๐	๐.๗๖	มาก
๘. วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล	๓.๕๓	๐.๘๒	มาก
๙. กำหนดระเบียบแบบแผนและปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานที่ เป็นรูปธรรม	๓.๖๖	๐.๘๓	มาก
๑๐. พัฒนาศักยภาพของบุคลากรอยู่เสมอ	๓.๕๖	๐.๘๔	มาก
รวม	๓.๖๕	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถจูงใจผู้ร่วมงานได้ รองลงมาคือ สั่งการโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน มีความคิดก้าวไกลและรอบรู้งานคณะสงฆ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ร่วมคิดและวางแผนทำงาน

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อ
 เจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม
 โดยรวมและรายข้อ

ด้านความรู้ การศึกษาอบรม	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. มีความรู้เกี่ยวกับพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง	๓.๖๑	๑.๐๔	มาก
๒. มีความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลเป็นอย่างดี	๓.๓๘	๑.๐๔	ปานกลาง
๓. มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระบบการปกครองคณะสงฆ์	๓.๔๖	๐.๕๑	ปานกลาง
๔. มีความรู้ในการเผยแผ่และแสดงธรรมได้	๓.๕๖	๐.๘๐	มาก
๕. มีความรู้ในการเผยแผ่และแสดงธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓.๖๘	๐.๖๖	มาก
๖. มีความสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่	๓.๓๒	๐.๖๕	ปานกลาง
๗. สามารถวิเคราะห์แนวทางพัฒนางานคณะสงฆ์	๓.๖๕	๐.๖๖	มาก
๘. รอบรู้การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษา	๓.๕๒	๐.๖๔	มาก
๙. สามารถประกอบศาสนพิธีได้ถูกต้องเหมาะสม	๓.๕๕	๐.๖๖	มาก
๑๐. เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	๓.๕๕	๐.๖๕	มาก
รวม	๓.๕๖	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความรู้ในการเผยแผ่และแสดงธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น รองลงมาคือ สามารถวิเคราะห์แนวทางพัฒนางานคณะสงฆ์ มีความรู้เกี่ยวกับพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ โดยรวมและรายข้อ

ด้านข้อวัตรปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของผู้ได้บังคับบัญชา	๓.๕๕	๐.๘๖	มาก
๒. จัดการศึกษาอบรมให้แก่พระภิกษุสามเณรในตำบล	๓.๖๖	๐.๘๕	มาก
๓. แสดงความเอื้อเฟื้อต่อผู้ที่มาเยือน	๓.๗๒	๐.๘๒	มาก
๔. มีกิริยามารยาททางกาย วาจา ที่เรียบร้อย	๓.๗๖	๐.๘๐	มาก
๕. ตำรวมในสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้	๓.๖๘	๐.๘๐	มาก
๖. ให้ความเคารพผู้ใหญ่ผู้น้อยตามสมควรแก่พรรษา	๓.๖๕	๐.๗๖	มาก
๗. เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา	๓.๕๘	๐.๘๒	มาก
๘. ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงาน	๔.๓๗	๐.๘๘	มากที่สุด
๙. รักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธี	๓.๕๖	๑.๑๒	มาก
๑๐. กระทำวินัยกรรมถูกต้องตามระเบียบแบบแผน	๓.๕๗	๐.๘๓	มาก
รวม	๓.๗๕	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงานรองลงมา คือเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา มีกิริยามารยาททางกาย วาจา ที่เรียบร้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ รักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธี

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวม และรายข้อ

ด้านมนุษยสัมพันธ์	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
๑. มีความเป็นกันเองกับทุกคน	๓.๘๕	๐.๘๖	มาก
๒. วางตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์	๓.๗๘	๐.๘๒	มาก
๓. ช่วยเหลือแนะนำผู้ได้บังคับบัญชาเสมอ	๓.๖๕	๐.๘๕	มาก
๔. รับฟังความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา	๓.๕๒	๐.๘๕	มาก
๕. มีความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ	๓.๖๗	๐.๘๖	มาก
๖. คอยช่วยเหลือและสงเคราะห์ชุมชนในกิจกรรมต่างๆ	๓.๓๒	๐.๘๘	ปานกลาง
๗. ช่วยเหลือหน่วยงานราชการตามกำลังความสามารถ	๓.๖๕	๐.๘๐	มาก
รวม	๓.๗๓	๐.๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ รองลงมา คือ ช่วยเหลือแนะนำผู้ได้บังคับบัญชาเสมอ มีความเป็นกันเองกับทุกคน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สงเคราะห์ชุมชนในกิจกรรมต่างๆ

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามตำแหน่งในวัด

ตำแหน่งในวัด	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าอาวาส	๘๐	๓.๖๕	๐.๘๓	มาก
พระลูกวัด	๑๔๖	๓.๗๐	๐.๘๕	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๖๗	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดทั้งที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสและพระลูกวัด มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามตำแหน่งในวัด

ตำแหน่งในวัด	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
เจ้าอาวาส	๘๐	๓.๖๕	๐.๘๓	๐.๖๐	๐.๕๕
พระลูกวัด	๑๔๖	๓.๗๐	๐.๘๕		
รวม	๒๒๖	๓.๖๗	๐.๘๔		

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามตำแหน่งในวัด

ตำแหน่งในวัด	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าอาวาส	๘๐	๓.๗๐	๐.๘๑	มาก
พระลูกวัด	๑๔๖	๓.๖๑	๐.๘๕	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๖๕	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดทั้งที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสและพระลูกวัด มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามตำแหน่ง ในวัด

ตำแหน่งในวัด	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
เจ้าอาวาส	๘๐	๓.๗๐	๐.๘๑	๐.๕๒	๐.๔๗
พระลูกวัด	๑๔๖	๓.๖๑	๐.๘๕		
รวม	๒๒๖	๓.๖๗	๐.๘๔		

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามตำแหน่งในวัด

ตำแหน่งในวัด	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าอาวาส	๘๐	๓.๗๒	๐.๘๕	มาก
พระลูกวัด	๑๔๖	๓.๗๘	๐.๘๘	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๗๕	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดทั้งที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสและพระลูกวัด มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามตำแหน่งในวัด

ตำแหน่งในวัด	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
เจ้าอาวาส	๘๐	๓.๗๒	๐.๘๕	๐.๕๗	๐.๕๕
พระลูกวัด	๑๔๖	๓.๗๘	๐.๘๘		
รวม	๒๒๖	๓.๗๕	๐.๘๘		

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามตำแหน่งในวัด

ตำแหน่งในวัด	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เจ้าอาวาส	๘๐	๓.๗๒	๐.๘๔	มาก
พระลูกวัด	๑๔๖	๓.๗๔	๐.๘๑	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๗๓	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดทั้งที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสและพระลูกวัด มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามตำแหน่งในวัด

ตำแหน่งในวัด	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
เจ้าอาวาส	๘๐	๓.๗๒	๐.๘๔	๑.๕๒	๐.๓๖
พระลูกวัด	๑๔๖	๓.๗๔	๐.๘๑		
รวม	๒๒๖	๓.๗๓	๐.๘๓		

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามอายุพรรษา

อายุพรรษา	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๕ พรรษา	๖๐	๓.๖๔	๐.๘๕	มาก
๕-๑๐ พรรษา	๕๗	๓.๖๕	๐.๘๓	มาก
๑๑-๑๕ พรรษา	๓๕	๓.๖๖	๐.๘๗	มาก
มากกว่า ๑๕ พรรษา	๓๐	๓.๗๔	๐.๘๘	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๖๗	๐.๘๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาทุกกลุ่มอายุพรรษา มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามอายุพรรษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๐	๒	๐.๒๐	๐.๖๘	๐.๕๖
ภายในกลุ่ม	๑๑๘.๓๐	๒๒๓	๐.๕๓		
รวม	๑๑๘.๙๐	๒๒๕			

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามอายุพรรษา

อายุพรรษา	จำนวน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๕ พรรษา	๖๐	๓.๖๗	๐.๘๓	มาก
๕-๑๐ พรรษา	๕๗	๓.๖๖	๐.๘๕	มาก
๑๑-๑๕ พรรษา	๓๕	๓.๖๔	๐.๘๑	มาก
มากกว่า ๑๕ พรรษา	๓๐	๓.๖๕	๐.๘๒	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๖๕	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาทุกกลุ่มอายุพรรษา มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามอายุพรรษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๐.๖๗	๒	๐.๒๒	๐.๔๐	๐.๗๔
ภายในกลุ่ม	๑๑๘.๗๑	๒๒๓	๐.๕๕		
รวม	๑๑๙.๓๘	๒๒๕			

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม จำแนกตามอายุพรรษา

อายุพรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๕ พรรษา	๖๐	๓.๕๖	๐.๘๑	มาก
๕-๑๐ พรรษา	๕๗	๓.๕๕	๐.๘๓	มาก
๑๑-๑๕ พรรษา	๓๕	๓.๕๔	๐.๘๖	มาก
มากกว่า ๑๕ พรรษา	๓๐	๓.๕๕	๐.๘๒	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๕๖	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาทุกกลุ่มอายุพรรษา มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม จำแนกตามอายุพรรษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๕	๒	๐.๓๑	๐.๘๕	๐.๔๖
ภายในกลุ่ม	๑๔๗.๓๕	๒๒๓	๐.๖๖		
รวม	๑๔๗.๙๐	๒๒๕			

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามอายุพรรษา

อายุพรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๕ พรรษา	๖๐	๓.๗๘	๐.๕๑	มาก
๕-๑๐ พรรษา	๕๗	๓.๗๕	๐.๘๕	มาก
๑๑-๑๕ พรรษา	๓๕	๓.๗๔	๐.๘๘	มาก
มากกว่า ๑๕ พรรษา	๓๐	๓.๗๒	๐.๕๐	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๗๕	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาทุกกลุ่มอายุพรรษา มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามอายุพรรษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๐.๔๗	๒	๐.๑๕	๐.๓๔	๐.๗๕
ภายในกลุ่ม	๑๗๗.๗๔	๒๒๓	๐.๘๔		
รวม	๑๗๘.๒๑	๒๒๕			

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มี
เจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตาม
อายุพรรษา

อายุพรรษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๕ พรรษา	๖๐	๓.๗๗	๐.๘๑	มาก
๕-๑๐ พรรษา	๕๗	๓.๖๕	๐.๘๒	มาก
๑๑-๑๕ พรรษา	๓๕	๓.๗๒	๐.๘๔	มาก
มากกว่า ๑๕ พรรษา	๓๐	๓.๗๔	๐.๘๕	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๗๓	๐.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาทุกกลุ่มอายุพรรษา มีความคิดเห็นต่อเจ้า
คณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทร
ารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามอายุพรรษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๗	๒	๐.๑๕	๐.๗๔	๐.๕๕
ภายในกลุ่ม	๑๘๔.๗๔	๒๒๓	๐.๘๔		
รวม	๑๘๕.๖๑	๒๒๕			

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล
อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มี เจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖๖	๓.๗๖	๐.๘๘	มาก
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๗๕	๓.๔๓	๐.๘๖	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๔๕	๓.๗๘	๐.๗๒	มาก
ปริญญาตรีและสูงกว่า	๔๐	๓.๗๒	๐.๗๑	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๖๗	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า พระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ส่วนพระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๔.๐๕	๓	๑.๓๖	๔.๗๐	๐.๐๑*
ภายในกลุ่ม	๑๑๔.๘๒	๒๒๒	๐.๕๑		
รวม	๑๑๘.๘๗	๒๒๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า พบว่า พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏตามตาราง ๔.๓๑

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงการเปรียบเทียบคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์
จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี และสูงกว่า
		๓.๗๖	๓.๔๓	๓.๗๘	๓.๗๒
ประถมศึกษา	๓.๗๖	-	๐.๒๒	๐.๐๓	๐.๐๖
มัธยมศึกษาหรือ เทียบเท่า	๓.๔๓	-	-	๐.๒๖*	๐.๑๖
อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	๓.๗๘	-	-	-	๐.๐๕
ปริญญาตรีและสูง กว่า	๓.๗๒	-	-	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์
จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ พบว่าแตกต่างกัน จำนวน ๑ คู่
ได้แก่ พระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล
อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม แตกต่างจากพระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับ
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า โดยพระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีความ
คิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมากกว่า
พระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ส่วนนอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็น
รายคู่

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖๖	๓.๖๕	๐.๘๖	มาก
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๗๕	๓.๖๗	๐.๘๕	มาก
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๔๕	๓.๖๘	๐.๘๐	มาก
ปริญญาตรีและสูงกว่า	๔๐	๓.๖๓	๐.๗๕	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๖๕	๐.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า พระภิกษุทุกกลุ่มระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ จำแนกตามระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๖.๔๐	๓	๒.๑๓	๓.๕๗	๐.๑๕
ภายในกลุ่ม	๑๑๒.๕๘	๒๒๒	๐.๕๑		
รวม	๑๑๘.๙๘	๒๒๕			

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖๖	๓.๖๒	๐.๘๒	มาก
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๓๕	๓.๓๖	๐.๘๕	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๔๕	๓.๖๘	๐.๘๐	มาก
ปริญญาตรีและสูงกว่า	๔๐	๓.๕๘	๐.๘๔	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๕๖	๐.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า พระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ส่วนพระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม จำแนกตามระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๔.๔๖	๓	๑.๔๘	๔.๐๕	๐.๐๒*
ภายในกลุ่ม	๑๑๓.๘๓	๒๒๒	๐.๓๖		
รวม	๑๑๘.๒๙	๒๒๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏตามตาราง ๔.๓๖

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	ปริญญาตรีและสูงกว่า
		๓.๖๒	๓.๓๖	๓.๖๘	๓.๕๘
ประถมศึกษา	๓.๖๒	-	๐.๒๔	๐.๐๓	๐.๐๗
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๓.๓๖	-	-	๐.๒๗*	๐.๑๗
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๓.๖๘	-	-	-	๐.๑๐
ปริญญาตรีและสูงกว่า	๓.๕๘	-	-	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน จำนวน ๑ คู่ ได้แก่ พระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม แตกต่างจากพระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า โดยพระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม เห็นด้วยอยู่ในระดับมากกว่าพระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖๖	๓.๘๒	๐.๘๕	มาก
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๗๕	๓.๔๘	๐.๘๕	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๔๕	๓.๘๔	๐.๕๐	มาก
ปริญญาตรีและสูงกว่า	๔๐	๓.๘๖	๐.๕๘	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๗๕	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า พบว่า พระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ส่วนพระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๑๒	๓	๓.๓๗	๗.๕๕	๐.๐๓*
ภายในกลุ่ม	๑๖๘.๐๘	๒๒๒	๐.๗๖		
รวม	๑๗๘.๒๐	๒๒๕			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลปรากฏตามตาราง ๔.๓๙

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามระดับการศึกษาเป็น รายคู่

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี และสูงกว่า
		๓.๘๒	๓.๔๘	๓.๘๔	๓.๘๖
ประถมศึกษา	๓.๘๒	-	๐.๔๖*	๐.๐๐	๐.๐๐
มัธยมศึกษาหรือ เทียบเท่า	๓.๔๘	-	-	๐.๓๖*	๐.๓๘*
อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	๓.๗๘	-	-	-	๐.๐๑
ปริญญาตรีและสูง กว่า	๓.๗๒	-	-	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกัน จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ คู่ที่ ๑ คือ พระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ แตกต่างจากพระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คู่ที่ ๒ คือ พระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ แตกต่างจากพระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และคู่ที่ ๓ คือ พระภิกษุก่อนที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ แตกต่างจากพระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า โดยพระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า และระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้การศึกษาอบรม เห็นด้วยอยู่ในระดับมากกว่าพระภิกษุก่อนที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖๖	๓.๗๒	๐.๘๕	มาก
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๗๕	๓.๗๐	๐.๘๕	มาก
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๔๕	๓.๗๔	๐.๕๐	มาก
ปริญญาตรีและสูงกว่า	๔๐	๓.๗๖	๐.๕๘	มาก
รวม	๒๒๖	๓.๗๓	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๐ พบว่า พบว่า พระภิกษุทุกกลุ่มระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๒	๓	๒.๕๒	๐.๕๕	๐.๑๕
ภายในกลุ่ม	๑๖๘.๓๔	๒๒๒	๐.๖๒		
รวม	๑๖๘.๘๖	๒๒๕			

จากตารางที่ ๔.๔๑ พบว่า พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ และใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปრაกฏ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ	ความถี่ (n)
ด้านภาวะผู้นำ	
๑. ขอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วม คิด ร่วมวางแผนการปกครองคณะสงฆ์	๕
๒. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยัน เอาใจใส่ต่องาน เสียสละ มีความรับผิดชอบ	๑๕
ด้านความรู้ การศึกษาอบรม	
๑. ควรเข้ารับอบรม สัมมนาให้มีความรู้ความสามารถทั้งทางคดีโลก คดีธรรม	๑๔
๒. ควรเข้ารับอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีวิทยาการสมัยใหม่	๑๘
ด้านข้อวัตรปฏิบัติ	
๑. เป็นแบบอย่างที่ดีสมกับฐานะสมณะศักดิ์ นำเคารพศรัทธา ไม่ถือตัว	๑๖
๒. การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความรู้ความสามารถอย่างเที่ยงตรง เทียงธรรม	๘
ด้านมนุษยสัมพันธ์	
๑. ควรสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน โรงเรียนในการสร้างชุมชน เข้มแข็ง	๑๕
๒. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่	๑๒

จากตารางที่ ๔.๔๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยเรียงลำดับตามด้านที่มีความถี่จากสูงไปหาต่ำ ในแต่ละด้าน ดังนี้

๑) ด้านภาวะผู้นำ มีความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ขยัน เอาใจใส่ต่องาน เสียสละ มีความรับผิดชอบ และยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมคิด ร่วมวางแผนการปกครองคณะสงฆ์

๒) ด้านความรู้ การศึกษาอบรม ควรเข้ารับอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีวิทยาการสมัยใหม่ และควรเข้ารับอบรม สัมมนาให้มีความรู้ความสามารถทั้งทางคดีโลก คดีธรรม

๓) ด้านข้อวัตรปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดีสมกับฐานะสมณะศักดิ์ นำเคารพศรัทธา ไม่ถือตัว และการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความรู้ความสามารถอย่างเที่ยงตรง เทียบธรรม

๔) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน โรงเรียนในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง และมีความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความเห็นต่อมีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษแตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุ (สังกัดมหานิกายและธรรมยุตินิกาย) ในเขต อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ศรีสะเกษ จำนวน ๕๕๐ รูป ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการเทียบตารางของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๒๖ รูป และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด จำนวน ๓๗ ข้อ โดยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านภาวะผู้นำ ๒) ด้านความรู้ การศึกษาอบรม ๓) ด้านข้อวัตรปฏิบัติ และ ๔) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้วิจัยใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ โดยใช้หลักของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุमानหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

๕.๑ สรุปผล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัด ศรีสะเกษ ผลของการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้

๕.๑.๑) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๒๖ รูป ส่วนใหญ่มีตำแหน่งในวัดเป็นพระลูกวัด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๖๐ มีอายุพรรษาอยู่ระหว่าง ๕-๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕๒ และมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑๕

๕.๑.๒) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านภาวะผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม ตามลำดับ เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๑) ด้านภาวะผู้นำ

พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านภาวะผู้นำ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถจูงใจผู้ร่วมงานได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ร่วมคิดวางแผนทำงาน

๒) ด้านความรู้ การศึกษาอบรม

พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ในการเผยแพร่และแสดงธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่

๓) ด้านข้อวัตรปฏิบัติ

พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธี

๔) ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

มีความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คอยช่วยเหลือ และสงเคราะห์ชุมชนในกิจกรรมต่างๆ

๕.๑.๓) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ศรีสะเกษ แตกต่างกัน พบว่า มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๑) ด้านตำแหน่งในวัด

พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

๒) ด้านอายุพรรษา

พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

๓) ด้านระดับการศึกษา

พบว่า พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล ด้านภาวะผู้นำและด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านความรู้การศึกษาอบรม และด้านข้อวัตรปฏิบัติ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๑.๔) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยเรียงตามลำดับความถี่จากสูงสุดไปหาต่ำสุด สามอันดับแรก ดังนี้

๑) ควรเข้ารับอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีวิทยาการสมัยใหม่

๒) เป็นแบบอย่างที่ดีสมกับฐานะสมณะศักดิ์ นำเอาพรศรัทธา ไม่ถือตัว

๓) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชยัน เอาใจใส่ต่องาน เสียสละ มีความรับผิดชอบและควรสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างวัด บ้าน โรงเรียนในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑) ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดด้าน อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีความต้องการให้เจ้าคณะตำบลต้องมีคุณลักษณะพื้นฐานที่คือมีข้อวัตรปฏิบัติที่ดี มีหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้งต่อพระภิกษุด้วยกันและญาติโยม มีความเป็นผู้นำและภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์และประชาชนในพื้นที่ และเป็นผู้แสวงหาความรู้ การศึกษา ตลอดจนการเข้ารับการอบรม เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองซึ่งสอดคล้องกับหลักการของประภาส ทิลปรัศมี ได้สรุป บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งดำรงอยู่ในสังคม โดยแบบแผนดังกล่าว จะสืบเนื่องเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานหรือขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคม อย่างแน่นอน ดังนั้นแบบแผนของพฤติกรรมมนุษย์จึงเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคมที่สังคมคาดหวังหรือกำหนด ไว้ในตัวเอง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมชาย แก้วประดิษฐ์ ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบลอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านข้อวัตรปฏิบัติ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีความต้องการให้เจ้าคณะตำบลต้องมีข้อวัตรปฏิบัติที่ดีเป็นแบบอย่างแก่พระภิกษุ ผู้ได้บิณฑบาต และเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนในพื้นที่ จึงทำให้พระภิกษุเห็นด้วยเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลด้านข้อวัตรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมชาย แก้วประดิษฐ์ ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบลอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ด้านข้อวัตรปฏิบัติ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีความต้องการและเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะ

ตำบลด้านความรู้ การศึกษาอบรม อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่นๆ ทั้งอาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะที่สำคัญของพระภิกษุสงฆ์คือแบบอย่างที่ดีในเรื่องศีลธรรม จรรยา มารยาทที่ดี การสำรวมกาย วาจาใจ และประพฤติในศีล ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะที่พระภิกษุในทุกระดับต้องประพฤติ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างประชาชนให้ประชาชนเกิดความเคารพ ความศรัทธา จึงทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลด้านความรู้ การศึกษาอบรม มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมชาย แก้วประดิษฐ์ ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบลอำเภอ บึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ด้านความรู้ การศึกษาอบรมด้านความรู้ การศึกษาอบรม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นรายด้าน ซึ่งผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

๑) ด้านภาวะผู้นำ

พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีความต้องการและเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่ต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีความคิดก้าวไกลและรอบรู้งานคณะสงฆ์ รักวัดเหมือนบ้าน รักงานเหมือนชีวิต รักลูกศิษย์เหมือนลูกหลาน และรักชาวบ้านเหมือนญาติพี่น้อง จึงทำให้พระภิกษุมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยกับเจ้าคณะตำบลต้องมีความเป็นผู้มีภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระไพศาล วิมลช่วง กล่าวว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้นำโดยตรง เพราะการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรจะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้มากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพสูงต่ำ ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้นำ หรือการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารนั่นเอง เพราะผู้นำจะก่อให้เกิดศรัทธาเป็นที่ยอมรับและเกิดจุดมุ่งหมายร่วมกันในสังคมนั้นๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระเกรียงไกร จิตมานะ ได้วิจัย ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านภาวะผู้นำ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๗ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถ จูงใจผู้ร่วมงานได้ อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีความต้องการและเห็นด้วยกับเจ้าคณะตำบลที่จะต้องมีความเป็นผู้นำและมีภาวะผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถจูงใจผู้ร่วมงานได้ ไม่ว่าจะ เป็นในปกครองคณะสงฆ์ งานการมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นต้น สอดคล้องกับพระธรรมวรนายก ยังกล่าวถึงคุณลักษณะของ

ผู้บริหารที่ดีไว้ว่า จะต้องมีการประจำตัวหลายประการ กล่าวคือ ผู้บริหารที่รักความก้าวหน้า ควรมี “๔ บริ” ดังนี้

๑) บริหาร คือ การเอางานนโยบาย/แผนงาน/โครงการ/คำสั่ง/มติ/สำรวจ/ ตรวจตรา/ติดตาม ประเมินผล

๒) บริการ คือ การเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำ เสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างความรัก ความผูกพัน การอำนวยความสะดวกในการทำงาน

๓) บริวาร คือ การดูแลเอาใจใส่คนใกล้ชิดเคียง คบรอบข้างที่ใกล้ชิด ให้เขามอบกายและใจให้จง ได้

๔) บริสุทธิ์ คือ ความโปร่งใส ความจริงใจต่อกัน และความบริสุทธิ์หมดจดในการทำงาน ซึ่ง นำพิสูจน์ได้ในทุกเวลา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๕ เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ร่วมคิดและวางแผนทำงาน อภิปรายได้ว่า พระภิกษุอาจจะเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับคุณสมบัติด้านภาวะผู้นำของเจ้าที่คณะ ตำบลที่เป็นผู้ที่เปิด โอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ร่วมคิดและวางแผนทำงานทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะดังกล่าวมีอยู่ในความเป็นผู้นำของเจ้าคณะตำบลอยู่แล้ว ซึ่งเป็นหลักการที่คณะสงฆ์ได้ ดำเนินการเป็นประจำอยู่แล้ว และข้อวัตรปฏิบัติของสงฆ์ก็ให้ความเสมอภาคกันของพระทุกรูป จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ

๒) ด้านความรู้ การศึกษาอบรม

พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความรู้ การศึกษาอบรม โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ พระภิกษุเห็นด้วยกับ คุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษาในระดับสูง มีความรู้เกี่ยวกับพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระบบการปกครองคณะสงฆ์ เพราะถือว่าเจ้าคณะตำบลผู้ปกครองคณะสงฆ์ในระดับตำบล จึงทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุเห็นด้วยกับ คุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษาและได้รับอบรม อยู่ในระดับมาก ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมชาย แก้วประดิษฐ์ ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบลอำเภอ บึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ด้านความรู้ การศึกษาอบรมด้านความรู้ การศึกษาอบรม เห็นด้วยอยู่ในระดับ มาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๕ มีความรู้ในการเผยแพร่และแสดงธรรม ประเพณี และภูมิ ปัญญาท้องถิ่น อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีความต้องการและเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่

จะต้องมีความความรู้ในการเผยแพร่และแสดงธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเจ้าคณะตำบล ก็คือพระชั้นปกครอง เป็นเจ้าอาวาส/หัวหน้าของพระในวัด เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการสั่งสอน อบรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชน ฉะนั้น เจ้าคณะตำบลจึงควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมมีความรู้ มีความสามารถในการเผยแพร่และแสดงธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงทำให้ พระภิกษุมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อที่ ๖ ความสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ **อภิปรายได้ว่า** พระภิกษุเห็นด้วยหรืออาจจะไม่เห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่จะให้เจ้าคณะตำบลมีความรู้ในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเจ้าคณะตำบลส่วนใหญ่เป็น พระภิกษุสงฆ์ที่มีอายุมากแล้วและพรรษาจำนวนมากแล้ว ซึ่งพื้นเดิมก็ไม่มีความรู้ความสามารถกับการ ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ และการที่พระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยมากเกินไป อาจจะนำไปสู่ทางแห่งเสื่อมในการปฏิบัติตามข้อวัตรปฏิบัติของสงฆ์บางอย่าง จึงทำให้พระภิกษุเห็น ด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่มีความสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ มีค่าเฉลี่ยต่ำ กว่าข้ออื่น ๆ

๓) ด้านข้อวัตรปฏิบัติ

พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก **อภิปรายได้ว่า** พระภิกษุเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่ จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีข้อวัตรปฏิบัติ มีศีลบริสุทธิ์ มีกิริยามารยาททางกาย วาจา ที่ เรียบร้อย ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงาน จึงทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุเห็น ด้วยกับเจ้าคณะตำบลต้องเป็นผู้ที่มีข้อวัตรปฏิบัติที่ดี อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระสมชาย แก้วประดิษฐ์ ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้า คณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของ พระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบลอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ด้านข้อ วัตรปฏิบัติ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๘ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย ซึ่งมีความแปรผลอยู่ในระดับสูง **อภิปรายได้ว่า** พระภิกษุเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่ จะต้องเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงานกิจการของคณะสงฆ์และร่วม พัฒนาชุมชนกับประชาชนในพื้นที่ ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนจึงทำให้พระภิกษุมีความคิดเห็นที่เห็นด้วย ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับน้อย ฉายคราม และสุบรรณ จันทบุตร กล่าวถึงของพระนักบริหารที่ดี ดังนี้

๑) เป็นผู้ทรงศีล ทรงธรรม ทรงวินัย

- ๒) เป็นผู้มีการงานสะอาดไม่ประพฤตินอกกริตนอกรอยแห่งสมณะ
- ๓) เป็นผู้ฉลาดแห่งอุบายแห่งทางเจริญและทางเสื่อม
- ๔) เป็นผู้วิสัยทัศน์ มองเห็นการณ์ไกล สร้างธรรมทายาท (บุคลากร) เพื่อสืบทอดงานบริหารปกครองแทนตน
- ๕) เป็นผู้มีภาวะผู้นำ
- ๖) เป็นผู้ประกอบด้วยสัจจริยธรรม ๗) คือ การรู้หลักการ รู้จุดหมาย รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล
- ๘) เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี
- ๙) เป็นผู้มีความอดทน
- ๑๐) เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนา
- ๑๑) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหาร และการปกครองได้ดี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๕ รักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธี อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีความเห็นว่ารักษาศาสนสมบัติเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคนที่จะช่วยรักษาศาสนสมบัติไว้ให้ลูกหลานสืบไป และรักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธีเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่เจ้าคณะตำบลต้องมีอยู่แล้วและมีการยึดเป็นหลักปฏิบัติอยู่แล้ว จึงทำให้พระภิกษุเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่จะต้องเป็นผู้ที่รักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

๔) ด้านมนุษยสัมพันธ์

พบว่า ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านมนุษยสัมพันธ์โดยรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระภิกษุเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระภิกษุเห็นว่าเจ้าคณะตำบลก็คือพระชั้นปกครอง เป็นเจ้าอาวาส/หัวหน้าของพระในวัด เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการสั่งสอนอบรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชน ฉะนั้น เจ้าคณะตำบลจึงควรเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมในการบริหารจัดการกิจการของวัด จึงทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุเห็นด้วยกับเจ้าคณะตำบลต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีหลักมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระเกรียงไกร จิตมานะ ได้วิจัย ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๕ คือ มีความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ
 อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความคล่องตัวใน
 การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในหน่วยงานของคณะสงฆ์และหน่วยงานราชการอื่น ๆ ในฐานะ
 ที่เป็นผู้ว่าการปกครองคณะสงฆ์ในระดับตำบล และผู้นำชุมชนในตำบล/หมู่บ้าน จึงทำให้พระภิกษุมี
 ความคิดเห็นที่เห็นด้วยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับเรียบ ศรีทอง ยังได้
 กล่าวถึงแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นไว้ ๓ ประการ คือ

๑) มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าแห่งความเป็นคนเท่าเทียมกัน ไม่เลือกเพศ วัย วรรณะ
 การศึกษาหรือฐานะทางเศรษฐกิจ มนุษย์ทุกคนรักชีวิต ต้องการติดต่อเกี่ยวข้องกับฉันท์มิตร มีความ
 ประารถนาคี และต้องการการปฏิบัติอย่างมีเกียรติ ต้องการเป็นคนมีคุณค่าและมีความสำคัญ

๒) มนุษย์เกี่ยวข้องกับความต้องการที่ไม่สิ้นสุด เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองใน
 ระดับหนึ่ง ก็ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในระดับหนึ่งได้เช่นกัน

๓) มนุษย์เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ที่ต้องมีชีวิตเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏเหมือนกัน ดังนั้น
 การแสดงออกซึ่งเมตตาต่อกันโดยไม่จำกัดพรมแดน จะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันอย่างไม่เบียดเบียน
 ก่อให้เกิดสันติสุขร่วมกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๖ คอยช่วยเหลือและสงเคราะห์ชุมชนในกิจกรรมต่างๆ
 อภิปรายได้ว่า พระภิกษุมีความเห็นว่าการคอยให้ช่วยเหลือและสงเคราะห์ชุมชนในกิจกรรมต่างๆ เป็น
 คุณสมบัติของเจ้าคณะตำบลที่พึงจะมีอยู่แล้ว ในฐานะเจ้าคณะตำบลก็คือพระชั้นปกครอง เป็นเจ้า
 อาวาส/หัวหน้าของพระในวัด เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการสั่งสอนอบรมให้ความรู้แก่
 พุทธศาสนิกชน จึงทำให้พระภิกษุมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยในระดับต่ำและมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

๕.๒.๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรี
 สะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษา ต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยพบ
 ประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

๑) ด้านตำแหน่งในวัด

พบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์
 จังหวัดศรีสะเกษโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย
 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพทางสังคม และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ตลอดจนข้อวัตรปฏิบัติ
 ของพระภิกษุสงฆ์มีข้อปฏิบัติที่เป็นแนวทางเดียวกัน ไม่ว่าจะพระภิกษุจะมีตำแหน่งใด ๆ แต่ก็มีศีลเป็น
 ปฏิบัติเดียวกัน จึงทำพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของเจ้าคณะ
 ตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
 ปรีชา แก้วสุจิตต์ ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะ

อำเภอ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุที่มีตำแหน่ง มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

๒) ด้านอายุพรรษา

พบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้อวัตรปฏิบัติที่กรอบในการประพฤติ ปฏิบัติของพระภิกษุ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือแบบอย่าง อันภิกษุสามเณร ควรปฏิบัติในการนั้น ๆ ในกิจนั้น ๆ แก่บุคคลนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่า “วัตร” และวัตรปฏิบัติให้บริบูรณ์จึงได้ชื่อว่า “อาจารย์สมุปนฺโน” ผู้ถึงพร้อมด้วยมารยาทหรือ “วุดตสมฺโน” ผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร อันเป็นคู่กับคุณบทว่า “ศีลสมุปนฺโน” ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล ท่านสรรเสริญไว้ในพระธรรมวินัยว่า เป็นผู้นำเคารพ นำกราบไหว้ นำสักการบูชาเป็นแบบแผน พฤติกรรมให้แนวทางปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นภิกษุจะมีกี่พรรษา จึงทำให้พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมชาย แก้วประดิษฐ์ ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

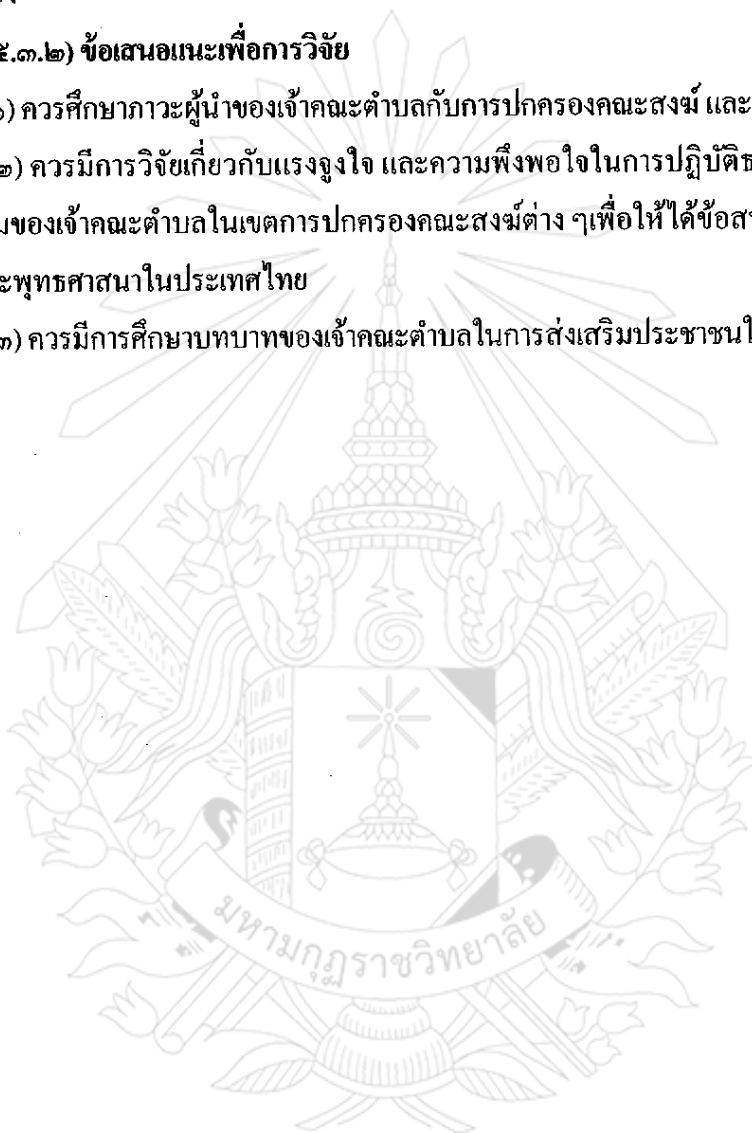
๓) ด้านระดับการศึกษา

พบว่า พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระภิกษุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ และสามารถปรับตัวเพื่อเข้าสู่กระบวนการปกครองสงฆ์ ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการมีทักษะในการติดต่อสื่อสารทำให้มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบลแตกต่างจากพระภิกษุที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ ดังนั้นพระภิกษุสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาที่ระดับสูงย่อมมีความต้องคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ความมีข้อวัตรปฏิบัติ มีการศึกษาของเจ้าคณะตำบลมากกว่าพระภิกษุที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ทั้งนี้เพราะการมองปัญหาและคุณลักษณะของบุคคลต่างกัน จึงทำให้พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสมชาย แก้วประดิษฐ์ ได้วิจัย ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุที่มีระดับ

ในการสั่งสอนอบรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชน ฉะนั้น เจ้าคณะตำบลจึงควรเป็นผู้ที่มีความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อการพัฒนาวัด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คอยช่วยเหลือและสงเคราะห์ชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ฉะนั้นเจ้าคณะตำบลควรคอยช่วยเหลือและสงเคราะห์ชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างวัด ชุมชน และให้ความความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ได้ปกครอง

๕.๓.๒) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- ๑) ควรศึกษาภาวะผู้นำของเจ้าคณะตำบลกับการปกครองคณะสงฆ์ และพัฒนาชุมชน
- ๒) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติธรรมของประชาชนต่อพฤติกรรมของเจ้าคณะตำบลในเขตการปกครองคณะสงฆ์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย
- ๓) ควรมีการศึกษาบทบาทของเจ้าคณะตำบลในการส่งเสริมประชาชนในการปฏิบัติธรรม

การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอ บึงกาฬ จังหวัดหนองคาย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยการศึกษาความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑) ด้านภาวะผู้นำ

พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถจูงใจผู้ร่วมงานได้ ดังนั้น ผู้ที่มีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าคณะตำบลควรมีการนำหลักด้านภาวะผู้นำคือมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถจูงใจผู้ร่วมงานได้มาเป็นเกณฑ์พิจารณา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ร่วมคิดและวางแผนทำงาน ดังนั้น การปกครองคณะสงฆ์เจ้าคณะตำบลหรือพระราชคณะชั้นผู้ใหญ่ควรมีหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ร่วมคิดและวางแผนทำงาน

๒) ด้านความรู้ การศึกษาอบรม

พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ในการเผยแผ่และแสดงธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น เจ้าคณะตำบลจะต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพราะว่า เจ้าคณะตำบลคือผู้นำชุมชน จำเป็นต้องมีความรู้ในการเผยแผ่และแสดงธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ดังนั้น เจ้าคณะตำบลควรหมั่นศึกษาเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ แต่ไม่ให้ขัดกับพระธรรมวินัย จริยวัตรของสงฆ์

๓) ด้านข้อวัตรปฏิบัติ

พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงาน ดังนั้น เจ้าคณะตำบลควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คณะสงฆ์ในเขตปกครอง คือ เป็นผู้ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาวัดและพัฒนาชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธี ดังนั้น เจ้าคณะตำบลควรส่งเสริมและเชิญชวนชาวพุทธให้ช่วยกันรักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธี ไว้สืบทอดให้ลูกหลานต่อไป

๔) ด้านมนุษยสัมพันธ์

พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้น เจ้าคณะตำบลก็คือพระชั้นปกครอง เป็นเจ้าอาวาส/หัวหน้าของพระในวัด เป็นผู้นำชุมชนที่มีบทบาท

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑) หนังสือทั่วไป

- กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์
และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- งามพิศ สัตย์สงวน. สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
- จำรอง เงินดี. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ภาคจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔.
- ชาติชาย โทณสินธิติ. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.
- ชาญชัย เทียนชัย. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.
- ชูดา จิตพิทักษ์. สังคมวิทยาและวัฒนธรรมไทย. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๒๘.
- ชูศักดิ์ ชูช่วย. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ด้านสหวิชาการพิมพ์, ๒๕๓๑.
- ทองใบ สุดซารี. ภาวะผู้นำและการจูงใจ. อุบลราชธานี : คณะวิทยาการจัดการสถาบันราชภัฏ
อุบลราชธานี, ๒๕๔๓.
- ทวี พลรัตน์. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.
- ทับทิม วงศ์ประยูร. มนุษย์กับเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๑.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.
- ธีระศักดิ์ อุ่่นอารมณเลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม :
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๕.
- ธรรมรส โชติคุณุชร. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ด้านสหวิชาการพิมพ์,
๒๕๓๓.
- น้อย ลายคราม และสุบรรณ จันทบุตร. การบริหารและการจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๓๕.
- บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร. ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ ๒๑.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๔.

- ปรัชญา เวสารัชช์. **พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของการเมืองไทย**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒.
- ปวัตร์ นวะมะรัตน์. **การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย,
 ๒๕๓๘.
- ประเวศ วะสี. **ภาวะผู้นำ สภาพในสังคมไทยและวิธีแก้ไข ใน ภาวะผู้นำความสำคัญต่ออนาคตไทย**.
 กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๒.
- ผุสสดี สัตยมานะ. **ภาวะผู้นำกับการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๕.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. **จิตวิทยาในการทำงาน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๕.
- พรนพ พุกกะพันธ์. **ภาวะผู้นำและการจูงใจ**. กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๔๔.
- พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์. **การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
 พานิช, ๒๕๑๗.
- พัทธา สายหู. **กลไกของสังคม**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.
- พระเทพปริยัติสุธี. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดสังคม ศาสตร์และ
 มนุษยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๓.
- พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี). **ธรรมปริทัศน์ “๔๖”**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมสังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๒.
- เริงชัย หมื่นชนะ. **มนุษยสัมพันธ์สำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๕.
- เรียม ศรีทอง. **มนุษยสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารและตำราสถาบันราช
 ภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๐.
- รัศมี ภีบาลแทน. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗.
- รววิทย์ จินดาพล. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๒.
- วินิจ เกตุขำ. **มนุษยสัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๕.
- ศิริ เจริญชัย. **ภาวะผู้นำ**. นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๓.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วชิรญาณวโรรส. **วินัยมุข เล่ม ๒ หลักสูตรนักรธรรมชั้นโท**. พิมพ์
 ครั้งที่ ๒๕. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- สมพงษ์ ติยะพล. **ผู้นำทางวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร**. นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา,
 ๒๕๔๗.

สมพร สุทัศนีย์.ม.ร.ว. มนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

สมยศ อักษร.จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖.

สงวน สิทธิเลิศอรุณ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒.

สงวนศรี วิรัชชัย. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพรการพิมพ์, ๒๕๓๗.

สุชา จันท์ธอม. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.

สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕.

เสาวคนธ์ สุดสวัสดิ์. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๐.

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญวิทยาและงานยุติธรรม ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๕.

๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

กาญจนา เคนทวาย. “ประสิทธิภาพการให้บริการงานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนอำเภอและกิ่งอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕.

กมลกริช วงษ์ทองดี. “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๔๔.

เฉลิมพล พลวัน. “ความคิดเห็นของข้าราชการที่มีต่อโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ : ศึกษากรณีเฉพาะข้าราชการจังหวัดสุรินทร์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗.

ดารณี ประยูรวงศ์. “พฤติกรรมของผู้นำที่เป็นอุปสรรคหรือส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๕.

ธวัชชัย ปุณฺชกริกกุล. “การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนคาทอลิกสังฆมณฑลนครราชสีมา ตามทัศนะของครู”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๔.

ประภาส ศิลปรัศมี. “บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชุมชนระดับตำบล คปต.๑ ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของสภาตำบล”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยและประเมินผลกรรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๒๕.

- ปรีชา แก้วสุจิตต์. “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะอำเภอ จังหวัด เชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.
- พระเกรียงไกร จิตมานะ. “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔.
- พระครูสุตวรารกร. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล ตามทัศนะของเจ้าอาวาสและพระ เลขาธุการในจังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๗.
- พระไพศาล ชินช่าง. “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส ตามทัศนะของเจ้าอาวาส กรรมการวัดและ ศิษยาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๕”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.
- พระสมชาย แก้วประดิษฐ์. “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะ ตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๔๗.
- เรืองเวทย์ แสงรัตนา. “ความคิดเห็นและความสนใจของนักเรียนเตรียมทหาร เกี่ยวกับอัตราการเพิ่ม ประชากรของประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๒.
- สวัสดิ์ นาสมพันธ์. “ความคิดเห็นของผู้ต้องขังที่มีต่อการปฏิบัติงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเรือนจำกลาง ขอนแก่น”. สารนิพนธ์ศาสน ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- สมบัติ มหารศ และคณะ. “บทบาทของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการส่งเสริม ความเป็นมนุษย์”. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๓๕.
- สมพงษ์ เกษมสิงห์. “ผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

๓) วารสาร/เอกสารอื่นๆ

อำเภอกันทรารมย์. “ข้อมูลทั่วไป อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ”. ศรีสะเกษ : อำเภอกันทรารมย์, ๒๕๕๑, (อัคร์สำเนา).

๒. ภาษาอังกฤษ

Broom and Selznick. **Sociology : A test with Adapted Reading**. New York : Happer Row Publishers. Ind., 1969.

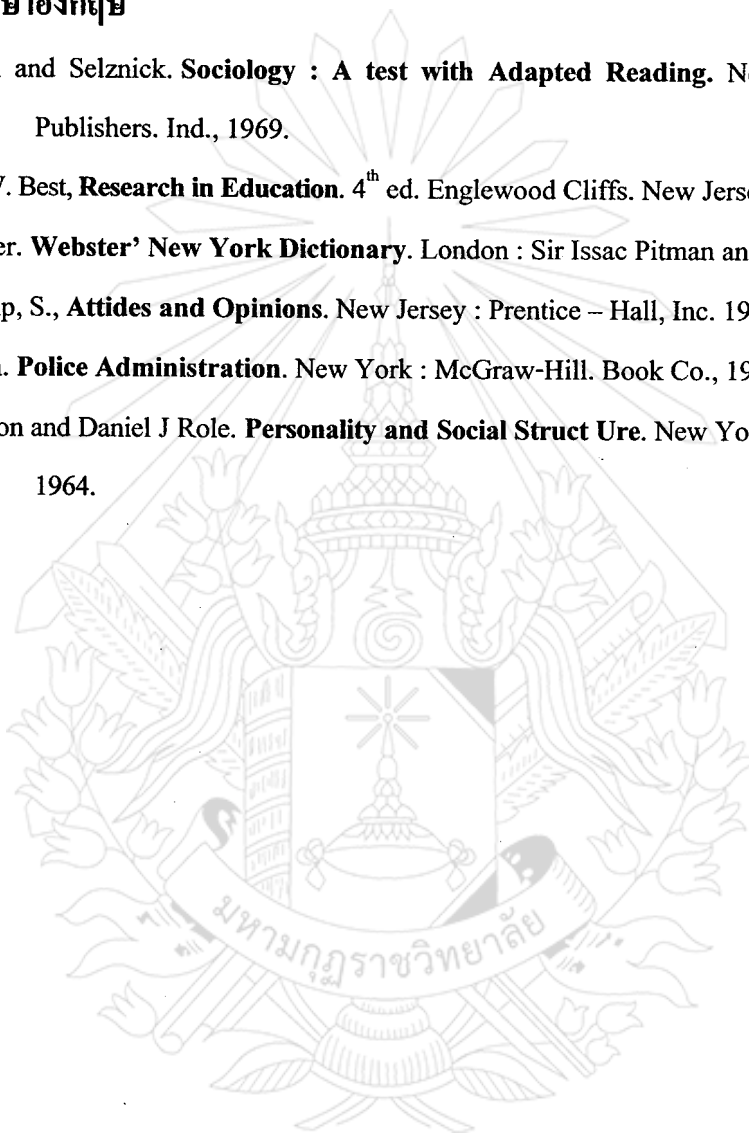
John W. Best, **Research in Education**. 4th ed. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice-Hall, 1981.

Webster. **Webster' New York Dictionary**. London : Sir Issac Pitman and Son Ltd, 1957.

Oskamp, S., **Attides and Opinions**. New Jersey : Prentice – Hall, Inc. 1977.

Wilson. **Police Administration**. New York : McGraw-Hill. Book Co., 1972.

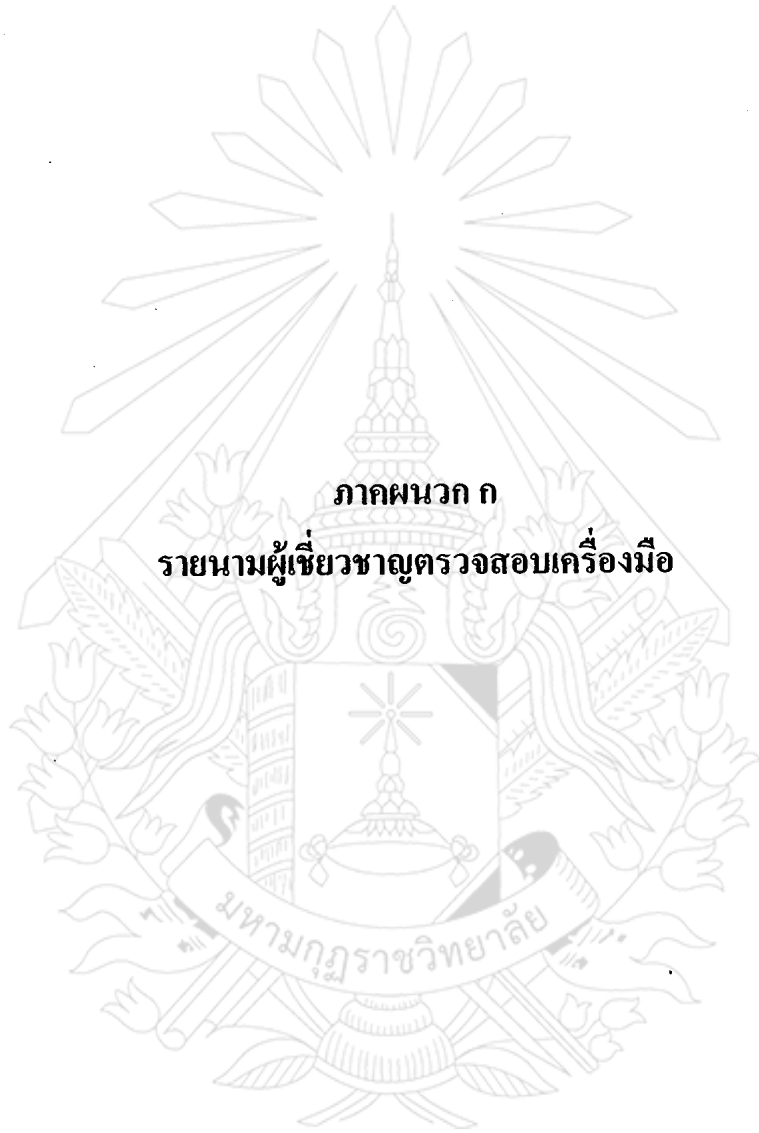
Levinson and Daniel J Role. **Personality and Social Struct Ure**. New York : Macmillan Company, 1964.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

๑. ดร.ประพิศ โบราณมูล

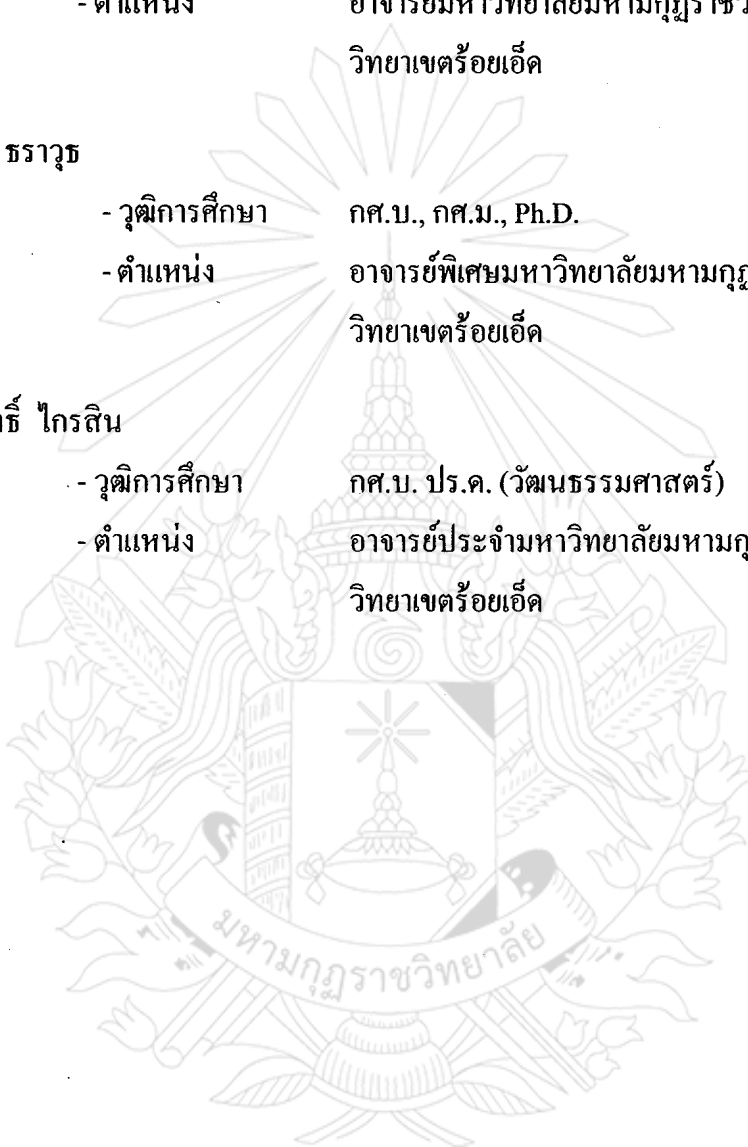
- วุฒิการศึกษา บธ.บ., กศ.ม. ปร.ค. (วัฒนธรรมศาสตร์)
- ตำแหน่ง อาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๒. ดร.ธงชัย ธรารูธ

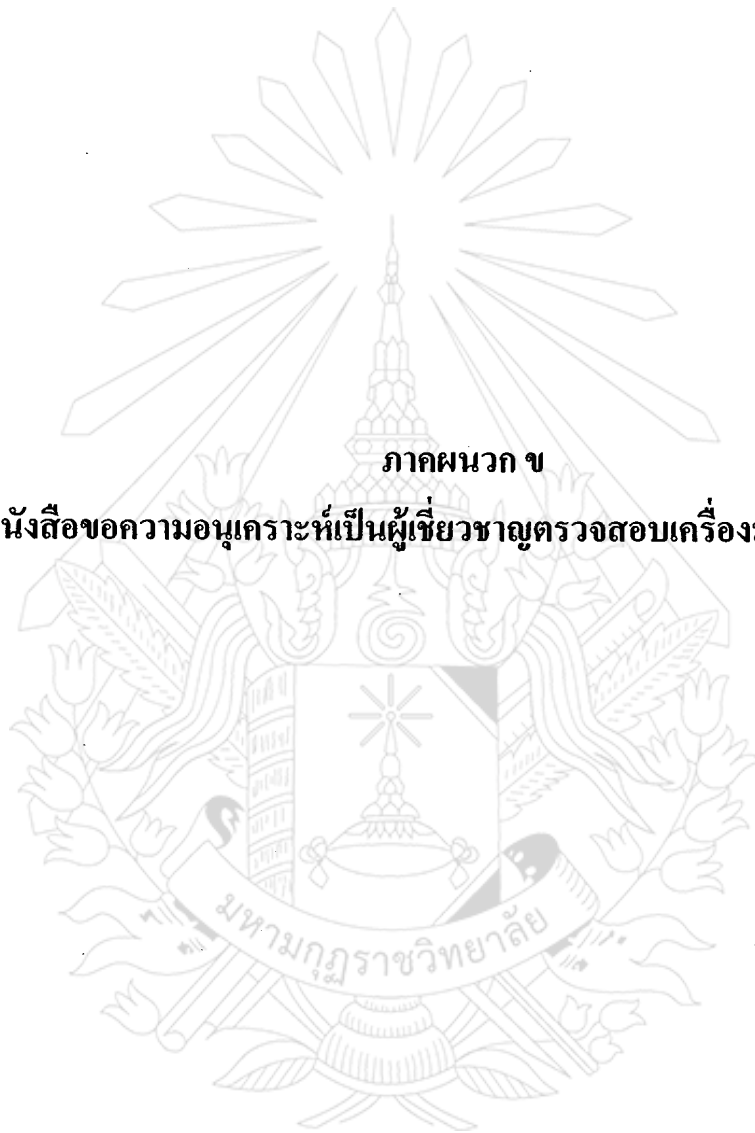
- วุฒิการศึกษา กศ.บ., กศ.ม., Ph.D.
- ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๓. ดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน

- วุฒิการศึกษา กศ.บ. ปร.ค. (วัฒนธรรมศาสตร์)
- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.ประพิศ โบราณมูล

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/ครูอนุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อ โปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.ธงชัย ธาราวุธ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เรือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร, ๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/ครูบวร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอดความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลคูน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบรรล้งขันธ์/เครือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอดความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อ โปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลโนนสัง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลงาน อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลผักแพว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/ครูบุดร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลคำเนียม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/ครูบุดร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลยาง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุ โมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลละทาย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือข่ายครู นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลเมืองน้อย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังขรัตน์/เครือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อ โปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร ไสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลหนองบัว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/ครูบุญตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่าน โดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อ โปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลหนองหัวช้าง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลบัวน้อย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/ครูบุดร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลทาม อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือบุตร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลหนองแวง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เจริญพร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลคู อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบรรจงธรรมวิมล/ครูบวร นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอกความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่าน โดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อ โปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุ โมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร โสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ที่ ศธ ๖๐๑๕/ว ๐๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลคงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เจริญพร เจ้าคณะตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้วย พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือข่ายคุณครู นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาดังกล่าว ได้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนวัน เวลา นั้น นักศึกษาจะมาติดต่อประสานงานกับท่านโดยตรง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา วิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุทธิสาร ไสภณ)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร.๐-๓๒๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

Http:// www.rec.mbu.ac.th

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม
เรื่อง ความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล
อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นสำหรับสอบถามข้อมูลความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ คำตอบของท่านมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการให้บริการ การปรับปรุงแก้ไข และพระภิกษุที่มีต่อเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ให้เป็นหน่วยงานที่ให้บริการเป็นเลิศ และคำตอบของท่านจะนำไปวิเคราะห์ผลโดยรวม ไม่มีผลกระทบหรือผูกพันต่อท่าน หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่อย่างใดจึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ได้ให้คำตอบในการตอบแบบสอบถามอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

๒. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษาที่ต่างกัน

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ขอขอบคุณในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามครั้งนี้

พระครูบวรสังฆรัตน์/เครือข่าย

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

คำแนะนำ โปรดกาเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

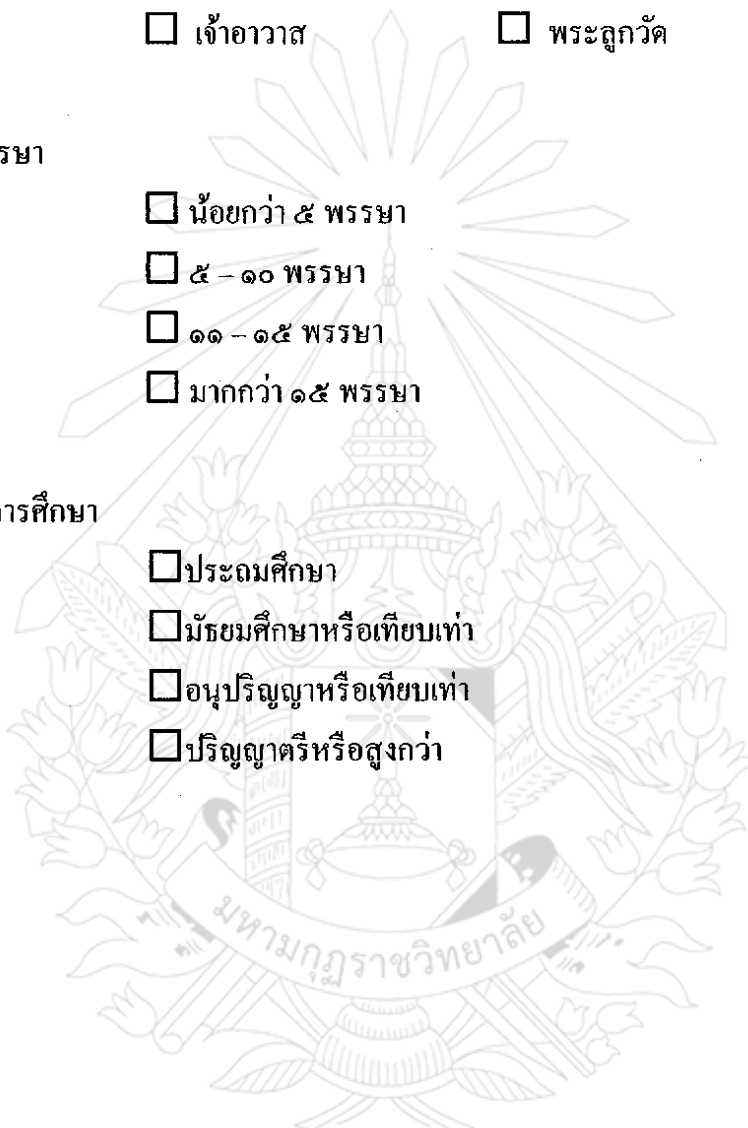
- เจ้าอาวาส พระลูกวัด

๒. อายุพรรษา

- น้อยกว่า ๕ พรรษา
 ๕ - ๑๐ พรรษา
 ๑๑ - ๑๕ พรรษา
 มากกว่า ๑๕ พรรษา

๓. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
ของพระภิกษุที่มีตำแหน่งในวัด อายุพรรษา และระดับการศึกษาที่ต่างกัน

คำแนะนำ กรุณาอ่านข้อความแล้วตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เป็นระดับความ
คิดเห็นต่อคุณลักษณะเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ	บทบาทของเจ้าคณะตำบลของเจ้าคณะตำบล	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านภาวะผู้นำ						
๑.	มีความคิดก้าวไกลและรื้อรังกณะสงฆ์					
๒.	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถจูงใจผู้ร่วมงานได้					
๓.	สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา					
๔.	มีความมั่นใจในตนเองในการตัดสินใจสั่งการ					
๕.	เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ร่วมคิดและวางแผนทำงาน					
๖.	มีการตัดสินใจสั่งการที่ชัดเจน					
๗.	สั่งการ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน					
๘.	วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล					
๙.	กำหนดระเบียบแบบแผนและปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม					
๑๐.	พัฒนาศักยภาพของบุคลากรอยู่เสมอ					

ลำดับ	บทบาทของเจ้าคณะตำบลของเจ้าคณะตำบล	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความรู้ การศึกษาอบรม						
๑๑.	มีความรู้เกี่ยวกับพระธรรมวินัยที่ถูกต้องได้					
๑๒.	มีความรู้เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะตำบลเป็นอย่างดี					
๑๓.	มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระบบการปกครองคณะสงฆ์					
๑๔.	มีความรู้ในการเผยแพร่และแสดงธรรมได้					
๑๘.	รอบรู้การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษา					
๑๕.	สามารถประกอบศาสนพิธีได้ถูกต้องเหมาะสม					
๒๐.	เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
ด้านข้อวัตรปฏิบัติ						
๒๑.	เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของผู้ได้บังคับบัญชา					
๒๒.	จัดการศึกษาอบรมให้แก่พระภิกษุสามเณรในตำบล					
๒๓.	แสดงความเอื้อเฟื้อต่อผู้ที่มาเยือน					
๒๔.	มีกิริยามารยาททางกาย วาจา ที่เรียบร้อย					
๒๕.	เข้าร่วมในสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้					
๒๖.	ให้ความเคารพผู้ใหญ่ผู้น้อยตามสมควรแก่พรรษา					
๒๗.	เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชา					
๒๘.	ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติธรรมและปฏิบัติงาน					
๒๙.	รักษาศาสนสมบัติให้ถูกต้องตามพุทธวิธี					
๓๐.	กระทำวินัยกรรมถูกต้องตามระเบียบแบบแผน					

ลำดับ	บทบาทของเจ้าคณะตำบลของเจ้าคณะตำบล	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านมนุษยสัมพันธ์						
๓๑.	มีความเป็นกันเองกับทุกคน					
๓๒.	วางตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
๓๓.	ช่วยเหลือแนะนำผู้ได้บังคับบัญชาเสมอ					
๓๔.	รับฟังความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชา					
๓๕.	มีความคล่องตัวในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ					
๓๖.	คอยช่วยเหลือและสงเคราะห์ชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ					
๓๗.	ช่วยเหลือหน่วยงานราชการตามกำลังความสามารถ					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าคณะตำบล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑. ด้านภาวะผู้นำ

.....
.....
.....

๒. ด้านความรู้ การศึกษาอบรม

.....
.....
.....

๓. ด้านข้อวัตรปฏิบัติ

.....
.....
.....

๔. ด้านมนุษยสัมพันธ์

.....
.....
.....

ขอขอบคุณในการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล : พระครูบรรจงธรรมวิธาน (มอญ เจริญธรรม)
วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕
ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ ๑๕ หมู่ที่ ๒ วัดจำปา บ้านห้วยนา
ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์
จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๑๓๐

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๕ : ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

: เจ้าคณะตำบลหนองแก้ว ตำบลหนองแก้ว
อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

สิ่งพิมพ์นี้เป็นสมบัติของห้องสมุด มจร.
ผู้ใดพบอยู่ในที่อื่นไม่สมควร
โปรดนำมาส่งที่แผนกห้องสมุดด้วย ขอขอบคุณ